

ಉತ್ತರ ಮೂಲಪದಾರ್ಥಾವರ್ಕ | ಅಫ ಸಂಯೋಗಪರಿಣಾಮನಿವೃತ್ತೀತರಸಪ್ತಪದಾರ್ಥಾನಾಮಂಜ್ಞಾ-
ದ್ವಾತಾರ್ಥಂ. ಜೀವಪುದ್ಧಲಕ್ಷಮರಚಕ್ರಮನುವಣ್ಣತೇ -

ಜೋ ಖಲು ಸಂಸಾರತ್ಮೋ ಜೀವೋ ತತ್ತೋ ದು ಹೋದಿ ಪರಿಣಾಮೋ |
ಪರಿಣಾಮಾದೋ ಕಮ್ಮಂ ಕಮ್ಮಾದೋ ಹೋದಿ ಗದಿಸು ಗದೀ ||೧೨||
ಗದಿಮಧಿಗದಸ್ಸ ದೇಹೋ ದೇಹಾದೋ ಇಂದಿಯಾಣಿ ಜಾಯಂತೇ |
ತೇಹಂ ದು ವಿಸರ್ಯಗ್ರಹಣಂ ತತ್ತೋ ರಾಗೋ ವ ದೋಸೋ ವಾ ||೧೩||

ಇಂದಿಯಗ್ರಹಣ ಯೋಗ್ಯವಿಲ್ಲ ಅದು ಚೀತನಾಗುಣಮಯತ್ವದ ಕಾರಣ ರೂಪಿ ಮತ್ತು ಅರೂಪಿ ಅಜೀವ
ಗಳಿಂದ ವಿಶ್ವಂ (ಭನ್ಸ)ವಾದಂಥ ಜೀವದ್ವಾದಿ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಇಲ್ಲಿ ಜೀವ ಮತ್ತು ಅಜೀವದ ವಾಸ್ತವಿಕ ಭೇದ ಸಮ್ಗಾಳ್ಳನಿಗಳ ಮಾರ್ಗದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯ
ಕುರಿತು ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

[ಭಾವಾರ್ಥ :- ಅನಾದಿಯಾದ ಮಿಥಾವಾಸನೆಯ ಕಾರಣ ಜೀವರುಗಳಿಗೆ ತಾನು ಯಾರು ಎಂಬುದರ
ವಾಸ್ತವಿಕ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ತಮ್ಮನ್ನ ಶರೀರ ಮೊದಲಾದಪುಗಳ ರೂಪವಾಗಿ ಮನ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ
ಜೀವದ್ವಾದ ಮತ್ತು ಅಜೀವದ್ವಾದ ಯಥಾರ್ಥ ಭೇದವನ್ನು ತಿಳಿ ಮುಕ್ತಿಯಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಸುವ
ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಜಡ ಪುದ್ಧಲ-ದ್ರವ್ಯದ ಮತ್ತು ಚೀತನ ಜೀವದ್ವಾದ ವೀತರಾಗ ಸರ್ವಾಜ್ಞ ಕಢಿತ
ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳಲಾಯಿತು. ಯಾವ ಜೀವನು ಆ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ತನ್ನನ್ನು ಸ್ವತಃಸಿದ್ಧ
ಸ್ವತಂತ್ರದ್ವಾಪದಿಂದ ಗುರುತಿಸಿ, ಭೇದವಿಜ್ಞಾನಿ ಅನುಭವಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ ಅವನು ತನ್ನ ಆತ್ಮದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ
ಲೀನನಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಶಾಷ್ಟ್ರತಪೂರ್ವ, ನಿರಾಕುಲಪೂರ್ವ ಆದ ಸುವಿದ ಭೋಕ್ತವಾಗುತ್ತಾನೆ.]

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಅಜೀವಪದಾರ್ಥದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು.

ಎರಡು ಮೂಲಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾಯಿತು. ಆಗ (ಅಪುಗಳ) ಸಂಯೋಗ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ
ನಿಷ್ಪನ್ನವಾಗುವಂಥ ಇತರ ಏಳು ಪದಾರ್ಥಗಳ ಉಪ್ರೋದ್ಧಾತದ ಹೇತುವಾಗಿ ಜೀವಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಪುದ್ಧಲ
ಕರ್ಮದ ಚಕ್ರದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಪಂಚಗತ ಯಾವ ಜೀವವಿದೆಯದಕೆ ನಿಜದಿ ಪರಿಣಾಮವಾಗುವುದು |

ಆ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಕರ್ಮ, ಕರ್ಮದಿಂ ಗತಿಗಳಲಿ ಗಮನವಾಗುವುದು ||೧೪||

ಆ ಗತಿಪಾಚ್ಯಾಯಂ ದೇಹವಾಗುವುದು, ದೇಹದಿಂ ಇಂದಿಯಗಳುಂಟಾಗುವವು |

ಆಗ ಅಪುಗಳಂ ವಿಪಯಗ್ರಹಣ, ಅದರಿಂದ ರಾಗದ್ವೇಷವಾಗುವವು ||೧೫||

ಜಾಯದಿ ಜೀವಸ್ನೇಹಂ ಭಾವೋ ಸಂಸಾರಚಕ್ರವಾಲಮ್ಯಾ ।

ಇದಿ ಜಣವರೇಹಿಂ ಭಣೆದೋ ಅಣಾದಿಣಿಧಣೋ ಸಣಿಧಣೋ ವಾ ॥೧೨೦॥

ಯಃ ಖಿಲು ಸಂಸಾರಸ್ಯೋ ಜೀವಸ್ತತಸ್ತು ಭವತಿ ಪರಿಣಾಮಃ ।

ಪರಿಣಾಮಾತ್ಮಪೂ ಕರ್ಮಣೋ ಭವತಿ ಗತಿಪು ಗತಿಃ ॥೧೨೧॥

ಗತಿಮಧಿಗತಸ್ಯ ದೇಹೋ ದೇಹಾದಿಂದಿಯಾಣಿ ಜಾಯಂತೇ ।

ತೈಸ್ತ ವಿಷಯಗ್ರಹಣಂ ತತೋ ರಾಗೋ ವಾ ದ್ವೇಷೋ ವಾ ॥೧೨೨॥

ಜಾಯತೇ ಜೀವಸ್ಯಾಪಂ ಭಾವಃ ಸಂಸಾರಚಕ್ರವಾಲೇ ।

ಇತಿ ಜನವರ್ಯಭಣತೋರನಾದಿನಿಧನಃ ಸನಿಧನೋ ವಾ ॥೧೨೩॥

ಇಹ ಹಿ ಸಂಸಾರಣೋ ಜೀವಾದನಾದಿಬಂಧನೋಪಾಧಿವಶೇನ ಸ್ವಿಗೃಃ ಪರಿಣಾಮೋ ಭವತಿ ।
ಪರಿಣಾಮಾತ್ಮನಃ ಪುದ್ಗಲಪರಿಣಾಮಾತ್ಮಕಂ ಕರ್ಮ । ಕರ್ಮಣೋ ನಾರಕಾದಿಗತಿಪು ಗತಿಃ ।
ಗತ್ಯಧಿಗಮನಾದ್ವೇಹಃ । ದೇಹಾದಿಂದಿಯಾಣಿ । ಇಂದಿಯೇಭೋ ವಿಷಯಗ್ರಹಣಪೂ । ವಿಷಯ-

ಗಾಥ - ೧೨೫-೧೨೦

ಗಾಥಾಭಾ :- [ಜೋ] ಯಾವುದು [ಖಿಲು] ನಿಜವಾಗಿ [ಸಂಸಾರತೋ ಜೀವೋ] ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ
ಸ್ವಿರವಾದ ಜೀವವಿದೆ [ತತೋ ದು ಪರಿಣಾಮೋ ಹೋದಿ] ಅದರಿಂದ ಪರಿಣಾಮಗಳಾಗುತ್ತವೆ (ಎಂದರೆ
ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವಿಗೃ ಪರಿಣಾಮಗಳಾಗುತ್ತವೆ), [ಪರಿಣಾಮಾದೋ ಕರ್ಮಂ] ಪರಿಣಾಮಗಳಿಂದ ಕರ್ಮ ಮತ್ತು
[ಕರ್ಮಾದೋ] ಕರ್ಮದಿಂದ [ಗದಿಸು ಗಡೀ ಹೋದಿ] ಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನವಾಗುತ್ತದೆ.

[ಗದಿಮಧಿಗದಸ್ಯ ದೇಹೋ] ಗತಿಪೂಪ್ರವಾದ ಜೀವಕ್ಕೆ ದೇಹವಾಗುತ್ತದೆ. [ದೇಹಾದೋ ಇಂದಿಯಾಣಿ
ಜಾಯಂತೇ] ದೇಹದಿಂದ ಇಂದಿಯಗಳಾಗುತ್ತವೆ [ತೇಹಿಂ ದು ವಿಷಯಗ್ರಹಣಂ] ಇಂದಿಯಗಳಿಂದ
ವಿಷಯಗ್ರಹಣ ಮತ್ತು [ತತೋ ರಾಗೋ ವ ದೋಸೋ ವಾ] ವಿಷಯಗ್ರಹಣದಿಂದ ರಾಗ ಅಥವಾ
ದ್ವೇಷಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

[ಏವಂ ಭಾವೋ] ಇಂಥ ಭಾವಗಳು [ಸಂಸಾರ ಚಕ್ರವಾಲಮ್ಯಾ] ಸಂಸಾರ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ [ಜೀವಸ್ಯ]
ಜೀವಕ್ಕೆ [ಅಣಾದಿಣಿಧಣೋ ಸನಿಧಣೋ ವಾ] ಅನಾದಿ - ಅನಂತ ಅಥವಾ ಅನಾದಿ-ಸಾಂತ [ಜಾಯದಿ]
ಅಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ - [ಇದಿ ಜಣವರೇಹಿಂ ಭಣೆದೋ] ಎಂದು ಜನೇಶ್ವರರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಟೀಕೆ :- ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರೀ ಜೀವಕ್ಕೆ ಅನಾದಿ ಬಂಧನರೂಪ ಉಪಾಧಿಯ ವಶದಿಂದ ಸ್ವಿಗೃ
ಪರಿಣಾಮಗಳಾಗುತ್ತವೆ; ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಪುದ್ಗಲಪರಿಣಾಮಾತ್ಮಕವಾದ ಕರ್ಮ, ಕರ್ಮದಿಂದ ನರಕ

ಜೀವಕ್ಕೆ ಸಂಸಾರ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಅನಾದಿ - ಅನಂತವಿಲ್ಲವೇ ಅನಾದಿ-ಸಾಂತ ।

ಭಾವಗಳು ಈ ತರದಿ ಅಗುತ್ತಿರುವುವೆಂದು ಶ್ರೀ ಜನದೇವ ಪೇಣಹರು ॥೧೨೦॥

ಗ್ರಹಕಾದಾಗದ್ವೇಷೌ | ರಾಗದ್ವೇಷಾಭ್ಯಾಂ ಪುನಃ ಸ್ವಿಗ್ರಃ ಪರಿಣಾಮಃ | ಪರಿಣಾಮಾತ್ಮನಃ ಪುದ್ಗಲ-ಪರಿಣಾಮಾತ್ಮಕಂ ಕರ್ಮ | ಕರ್ಮಣಃ ಪುನರ್ನಾರ್ಥಕಾದಿಗತಿಪು ಗತಿಃ | ಗತ್ತಿಧಿಗಮನಾತ್ಮನದೇರ್ಥಃ | ದೇಹಾತ್ಮನರಿಂದಿಯಾಣಿ | ಇಂದಿಯೀಭ್ರಃ ಪುನರ್ವಿಷಯಗ್ರಹಣವ್ರೌ | ವಿಷಯಗ್ರಹಣಾತ್ಮನಾರಾಗದ್ವೇಷೌ | ರಾಗದ್ವೇಷಾಭ್ಯಾಂ ಪುನರ್ಪಿ ಸ್ವಿಗ್ರಃ ಪರಿಣಾಮಃ | ಏವಮಿದಮನೋನ್ಯಕಾಯಕಾರಣಾಭೂತಜೀವಪುದ್ಗಲಪರಿಣಾಮಾತ್ಮಕಂ ಕರ್ಮಜಾಲಂ ಸಂಸಾರಚಕ್ರೇ ಜೀವಸ್ಯಾನಾದ್ವನಿಧನಂ ಅನಾದಿಸನಿಧನಂ ವಾ ಚಕ್ರವತ್ತಪರಿವರ್ತನೆ | ತದತ್ತ ಪುದ್ಗಲಪರಿಣಾಮನಿಮಿತ್ತೋ ಜೀವಪರಿಣಾಮೋ ಜೀವಪರಿಣಾಮನಿಮಿತ್ತಃ ಪುದ್ಗಲಪರಿಣಾಮಕ್ಷ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣಪದಾರ್ಥಬೀಜತ್ತೇನ ಸಂಪ್ರಥಾರಣೀಯ ಇತಿ |

ಮೊದಲಾದ ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನ, ಗತಿಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಂದ ದೇಹ, ದೇಹದಿಂದ ಇಂದಿಯಗಳು, ಇಂದಿಯಗಳಿಂದ ವಿಷಯಗ್ರಹಣ, ವಿಷಯಗ್ರಹಣದಿಂದ ರಾಗದ್ವೇಷ, ರಾಗದ್ವೇಷಗಳಿಂದ ಮತ್ತೆ ಸ್ವಿಗ್ರಃಪರಿಣಾಮ, ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಪುದ್ಗಲಪರಿಣಾಮಾತ್ಮಕಾದ ಕರ್ಮ, ಕರ್ಮದಿಂದ ಮತ್ತೆ ನರಕ ಮೊದಲಾದ ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನ, ಗತಿಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಂದ ಮತ್ತೆ ದೇಹ, ದೇಹದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಇಂದಿಯಗಳು, ಇಂದಿಯಗಳಿಂದ ಮತ್ತೆ ವಿಷಯಗ್ರಹಣ, ವಿಷಯಗ್ರಹಣದಿಂದ ಮತ್ತೆ ರಾಗದ್ವೇಷ, ರಾಗದ್ವೇಷಗಳಿಂದ ಮತ್ತೆ ಸ್ವಿಗ್ರಃಪರಿಣಾಮಗಳು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಕಾಯಕಾರಣಭೂತಂ ಜೀವಪರಿಣಾಮಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಪುದ್ಗಲಪರಿಣಾಮಾತ್ಮಕ ಕರ್ಮಜಾಲವು ಸಂಸಾರಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಜೀವಕ್ಕೆ ಅನಾದಿ-ಅನಂತರೂಪದಿಂದ ಆಫವಾ ಅನಾದಿ-ಸಾಂತರೂಪದಿಂದ ಚಕ್ರದ ಹಾಗೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ಆಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಪುದ್ಗಲಪರಿಣಾಮಗಳು ಯಾವವುಗಳಿಗೆ ನಿಮಿತ್ತವಿವೆ ಅಂಥ ಜೀವಪರಿಣಾಮ ಮತ್ತು ಜೀವಪರಿಣಾಮಗಳು ಯಾವವುಗಳಿಗೆ ನಿಮಿತ್ತವಿವೆ ಅಂಥ ಪುದ್ಗಲಪರಿಣಾಮಗಳು ಈಗ ಹೇಳಲಾಗುವಂಥ (ಪುಣ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಏಳು) ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಬೀಜರೂಪವಿವೆಯಿಂದು ತಿಳಿಯುವುದು. (ಎಂದು ಹೇಳಿದ)

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಜೀವ ಮತ್ತು ಪುದ್ಗಲಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ನಿಮಿತ್ತ-ಸ್ವೇಮಿತ್ತಿಕ ರೂಪದಿಂದ ಪರಿಣಾಮಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಆ ಪರಿಣಾಮದ ಕಾರಣವಾಗಿ ಪುಣ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಉತ್ಸನ್ಧವಾಗುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮುಂದಿನ ಗಾಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಾಗುವುದು.

ಪ್ರಶ್ನೆ :- ಪುಣ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಏಳು ಪದಾರ್ಥಗಳ ಪ್ರಯೋಜನವು ಜೀವ ಮತ್ತು ಅಜೀವ ಇವರಡರಿಂದಲೇ ಪೂರ್ವಾವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ, ಏಕಿಂದರೆ ಅವು ಜೀವ ಮತ್ತು ಅಜೀವದ ಪರ್ಯಾಯಗಳೇ ಇವೆ. ಎಂದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಆ ಏಳು ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೇಕೆ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ?

ಉತ್ತರ :- ಭವ್ಯರಿಗೆ ಹೇಯ ತತ್ತ್ವ ಮತ್ತು ಉಪಾದೇಯ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು (ಎಂದರೆ ಹೇಯ ಮತ್ತು ಉಪಾದೇಯ ತತ್ತ್ವಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅವುಗಳ ಕಥನವಿದೆ. ದುಃಖವು ಹೇಯತತ್ತ್ವವಿದ್ದು ಅದರ ಕಾರಣವು ಸಂಸಾರವಿದೆ, ಸಂಸಾರದ ಕಾರಣವು ಆಸ್ವವ ಮತ್ತು ಬಂಧ ಇವರಡಿವೆ (ಅಭವಾ ವಿಸ್ತಾರಪೂರ್ವಕ ಹೇಳಿದರೆ ಪುಣ್ಯ, ಪಾಪ, ಆಸ್ವವ ಮತ್ತು ಬಂಧ ಇವು ನಾಲ್ಕು ಇವೆ) ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಕಾರಣವು ಮಿಥಾದರ್ಶನ - ಜ್ಞಾನ-ಭಾರಿತಗಳವೆ. ಸುಖವು ಉಪಾದೇಯ ತತ್ತ್ವವಿದೆ,

ಗ. ಕಾಯ್ ಎಂದರೆ ಸ್ವೇಮಿತ್ತಿಕ ಮತ್ತು ಕಾರಣ ಏಂದರೆ ನಿಮಿತ್ತ. ಜೀವಪರಿಣಾಮಾತ್ಮಕ ಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಪುದ್ಗಲಪರಿಣಾಮಾತ್ಮಕ ಕರ್ಮ ಇವು ಪರಸ್ಪರ ಕಾಯ್ ಕಾರಣಭೂತ ಏಂದರೆ ಸ್ವೇಮಿತ್ತಿಕ - ನಿಮಿತ್ತಭೂತವಿದೆ, ಆ ಕರ್ಮಗಳು ಯಾವುದೇ ಜೀವಕ್ಕೆ ಅನಾದಿ - ಅನಂತ ಮತ್ತು ಅನಾಧರಕ್ಕೆ, ಅನಾದಿ - ಸಾಂತವಿರುತ್ತದೆ.

ಅಥ ಪುಣ್ಯಪಾಪಪದಾರ್ಥವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮ್ ।

ಮೋಹೋ ರಾಗೋ ದೋಸೋ ಚಿತ್ತಪರಾದೋ ಯ ಜಸ್ತಿ ಭಾವಮ್ಯಿ ।

ವಿಜ್ಞದಿ ತಸ್ತಿ ಸುಹೋ ವಾ ಅಸುಹೋ ವಾ ಹೋದಿ ಪರಿಣಾಮೋ ||೧೩೧||

ಮೋಹೋ ರಾಗೋ ದ್ವೇಷಕ್ಷಿತಪ್ರಸಾದಃ ವಾ ಯಸ್ತಿ ಭಾವೇ ।

ವಿದ್ಯತೇ ತಸ್ತಿ ಶುಭೋ ವಾ ಅಶುಭೋ ವಾ ಭವತಿ ಪರಿಣಾಮಃ ||೧೩೧||

ಅದರ ಕಾರಣವು ಮೋಹನಿದಿ, ಮೋಹದ ಕಾರಣವು ಸಂವರ ಮತ್ತು ನಿಜರೆಗಳಿವೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಕಾರಣವು ಸಮೃದ್ಧಿರ್ಹನ-ಜ್ಞಾನ-ಚಾರಿತರ್ಗಳಿವೆ. ಈ ಪ್ರಯೋಜನಭೂತವಾದ ಮಾತನ್ನು ಭವ್ಯಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸಬಹುದಿಂದ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿ ಪುಣ್ಯ ಮೋದಲಾದ ಏಳುಂ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಕಭಿನವಿದೆ.

ಈಗ ಪುಣ್ಯ - ಪಾಪ ಪದಾರ್ಥದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿದೆ.

ಗಾಥೆ - ೧೩೧

ಗಾಥಾರ್ಥ :- [ಜಸ್ತಿ ಭಾವಮ್ಯಿ] ಯಾವನ ಭಾವದಲ್ಲಿ [ಮೋಹೋ] ಮೋಹ, [ರಾಗೋ] ರಾಗ, [ದೋಸೋ] ದ್ವೇಷ, [ಯ] ಅಥವಾ [ಚಿತ್ತಪರಾದೋ] ಚಿತ್ತದ ಪ್ರಸನ್ನತೆ [ವಿಜ್ಞದಿ] ಇರುತ್ತದೆ [ತಸ್ತಿ] ಅವನಿಗೆ [ಸುಹೋ ವಾ ಅಸುಹೋ ವಾ] ಶುಭ ಅಥವಾ ಅಶುಭ [ಪರಿಣಾಮೋ] ಪರಿಣಾಮಗಳು [ಹೋದಿ] ಅಗುತ್ತವೆ.

ಯಾವನ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಮೋಹ, ರಾಗ, ದ್ವೇಷವಿಲ್ಲವೆ ಚಿತ್ತ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯಿದೆ ।

ಅವನಿಗೆ ಶುಭವಿಲ್ಲವೆ ಅಶುಭ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಸದ್ಯಾವವರುವುದು ||೧೩೧||

೧. ಅಜ್ಞಾನಿ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಿ ಜೀವಗಳು ಪುಣ್ಯ ಮೋದಲಾದ ಏಳು ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಧ್ಯಾರೆಂಬುದರ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಜಯನೇನಾಚಾರ್ಯದೇವಕ್ಯತ ಕಾಶ್ಯಪರ್ವತೀಯಿಂಬ ಟೆಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವಣಾನೆಯಿದೆ,-

ಅಜ್ಞಾನಿ ಜೀವನು ನಿರ್ವಿಕಾರ ಸ್ವಸಂಬೇಧನದ ಅಭಾವದ ಕಾರಣ ಪಾಪ ಪದಾರ್ಥದ ಹಾಗೂ ಅಸ್ವವ ಬಂಧ-ಪದಾರ್ಥಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗುತ್ತಾನೆ; ಒಮ್ಮೆಯೇ ಮಂದಮಿಥ್ಯಾತ್ಮದ ಉದಯುದಿಂದ, ನೋಡಿದ - ಕೇಳಿದ- ಅನುಭವಿದ ಭೋಗಗಳ ಆಕಂಕ್ಷೆಯರೂಪ ನಿದಾನ ಬಂಧದಿಂದ, ಭಿವಿಕ್ತಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾಪ ಅನುಂಧ ಮಾಡುವಂಥ ಪುಣ್ಯ-ಪದಾರ್ಥದ್ವಾರಾ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಯಾವ ಜ್ಞಾನಿ ಜೀವನಿಧ್ಯಾನೆ ಅವನು ನಿರ್ವಿಕಾರ - ಆಶ್ಚರ್ಯತ್ವದಿಷಯಿದ ರುಚಿ, ಆ ವಿಷಯದ ಜ್ಞಾನಿ ಮತ್ತು ಆ ವಿಷಯದ ನಿಶ್ಚಲ ಅನುಭೂತಿರೂಪ ಅಭೇದರಕ್ತತಯ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಸಂಬರ-ನಿರ್ದಾರಿ-ಮೋಹ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗುತ್ತಾನೆ; ಮತ್ತು ಜೀವಪ್ರಯಾವಾಗ ಪ್ರಾರ್ಥೋಕ್ತ ನಿಶ್ಚಯ ರತ್ನತಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಿರ್ವಾಳಯವುದಿಲ್ಲ ಆಗ ನಿರ್ದೋಷ ಪರಮಾತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಅರಂತ-ಸಿದ್ಧರ ಮತ್ತು ಅದರ (ನಿರ್ದೋಷ ಪರಮಾತ್ಮನ) ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುವಂಥ ಆಚಾರ್ಯ ಉಪಾಧಾರ್ಯ-ಸಾಧುಗಳ ನಿರ್ಭಾರ ಅಸಾಧಾರಣ ಭಕ್ತಿರೂಪದಂಥ ಯಾವ ಸಂಭಾರ ಏಕ್ಯಾದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತ, ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣಭೂತ, ತೀರ್ಥಂಕರ ಮೋದಲಾದ ಪುಣ್ಯದ ಅನುಂಧ ಮಾಡುವಂಥ ವಿಶ್ವಾಸ ಪುಣ್ಯವಿದೆ ಅದನ್ನು ಅನೀಹಿತ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಿದಾನ ರಹಿತ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಅಜ್ಞಾನಿ ಜೀವನು ಪಾಪ ಮೋದಲಾದ ನಾಲ್ಕು ಪದಾರ್ಥಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರವಿಧ್ಯಾನೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಿ ಜೀವನು ಸಂಬರ ಮೋದಲಾದ ಮೂರು ಪದಾರ್ಥಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರವಿಧ್ಯಾನೆ.

ಪುಣ್ಯಾಬಯೋಗ್ಯಭಾವಸ್ಥಭಾವಾಖಾವನಮೇತತ್ತೋ ।

ಇಹ ಹಿಡಿತ ದರ್ಶನಮೋಹನೀಯವಿಪಾಕಕಲುಪರಿಣಾಮತಾ ಮೋಹಣಃ । ವಿಚಿತ್ರಭಾರಿತ-
ಮೋಹನೀಯವಿಪಾಕಪ್ರತ್ಯಯೇ ಶ್ರೀತ್ವಿಶ್ರೀತಿ ರಾಗದ್ವೈಜೌ । ತಸ್ಮೈವ ಪುಂಡೋದಯೇ ವಿಶುದ್ಧ-
ಪರಿಣಾಮತಾ ಚತ್ತಪ್ರಸಾದಪರಿಣಾಮಃ । ಏವಮಿಮೇ ಯಸ್ಯ ಭಾವೇ ಭವಂತಿ, ತಸ್ಯಾವಕ್ಷಯಂ ಭವತಿ
ತುಭೋಽತ್ಯಭೋ ವಾ ಪರಿಣಾಮಃ । ತತ್ತ ಯತ್ ಪ್ರಶಸ್ತರಾಗಶ್ಚಿತ್ತಪ್ರಸಾದಕ್ಷಣ್ಣ ತತ್ತ ತುಭಃ
ಪರಿಣಾಮಃ, ಯತ್, ತು ಮೋಹದ್ವೈಜಾವಪ್ರಶಸ್ತರಾಗಶ್ಚತತ್ತಾತ್ತವಭಃ ಇತಿ ।

ಸುಹಪರಿಣಾಮೋ ಪುಣ್ಯಂ ಅಸುಹೋ ಪಾವಂ ತಿಹವದಿ ಜೀವಸ್ ।

ದೋಣ್ಯಂ ಪೋಗ್ಗಲಮೇತ್ತೋ ಭಾವೋ ಕಮ್ಮತ್ತಣಂ ಪತ್ತೋ ಗ್ಗಂಜಾ ॥೧೩೨॥

ತುಭಪರಿಣಾಮಃ ಪುಣ್ಯಾಮತುಭಃ ಪಾಪಮಿತಿ ಭವತಿ ಜೀವಸ್ ।

ದ್ವಯೋಃ ಪುಣ್ಯಂ ಪುಣ್ಯಂ ಪುಣ್ಯಂ ಪುಣ್ಯಂ ಪುಣ್ಯಂ ॥೧೩೩॥

ಟೀಕೆ :- ಇದು ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪಗಳ ಯೋಗ್ಯಭಾವದ ಸ್ಥಭಾವದ (ಸ್ಥರೂಪದ) ಕಥನವಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ದರ್ಶನ ಮೋಹನೀಯದ ವಿಪಾಕದಿಂದ ಯಾವ ಕಲುಪಿತವಾದ ಪರಿಣಾಮಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಅದು
ಮೋಹವಿದೆ; ವಿಚಿತ್ರ, (- ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ) ಭಾರಿತಮೋಹನೀಯದ ವಿಪಾಕಪ್ರಯಾಪುದರ ಆಶ್ರಯ
(ನಿಮಿತ್ತ) ವಿದೆ ಅಂಥ ಶ್ರೀತಿ-ಅಪ್ರೀತಿಗಳು ಅವು ರಾಗ-ದ್ವೈಜಗಳಿವೆ; ಅದರದೇ (ಭಾರಿತಮೋಹನೀಯದ್ವೈ)
ಮಂದವಾದ ಉದಯದಿಂದ ಆಗುವಂಥ ಯಾವ ವಿಶುದ್ಧ ಪರಿಣಾಮವು ಅದು ಚತ್ತಪ್ರಸಾದಪರಿಣಾಮಂ
ವಿದೆ. (ಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯ ರೂಪವಾದ ಪರಿಣಾಮವಿದೆ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಇದು (ಮೋಹ, ರಾಗ,
ದ್ವೈ ಅಥವಾ ಚತ್ತಪ್ರಸಾದವು) ಯಾವನ ಭಾವದಲ್ಲಿದೆ ಅವನಿಗೆ ಅವಕ್ಷವಾಗಿ ತುಭ ಅಥವಾ ಅತುಭ
ಪರಿಣಾಮಗಳಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಸ್ತರಾಗ ಹಾಗೂ ಚತ್ತಪ್ರಸಾದವಿದೆ ಅಲ್ಲಿ ತುಭ ಪರಿಣಾಮವಿದೆ
ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿ ಮೋಹ, ದ್ವೈ ಹಾಗೂ ಅಪ್ರಶಸ್ತರಾಗವಿದೆ ಅಲ್ಲಿ ಅತುಭ ಪರಿಣಾಮವಿದೆ.

ಜೀವದ ತುಭ ಪರಿಣಾಮ ಪುಣ್ಯವಿದ್ವರೇ ಅಶುಭ ಪರಿಣಾಮ ಪಾಪವಿದೆ ।

ಅವೇರದರಿಂದ ಪೌದ್ದಲಿಕ ಪರಿಣಾಮ ಕಮ್ಮತ್ತವನು ಪಡೆಯುವುದು ॥೧೩೪॥

[ಇಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಯ ವಿಶ್ವಪುಣ್ಯವನ್ನು ಸಂಸಾರ ವಿಚ್ಯೇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭಾತವೆಂದು ಹೇಳಿರುವ ಆಶಯವನ್ನು ಹೀಗೆ
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು - ನಿಜವಾಗಿಯಂತೂ ಸಮ್ಮಗ್ರಾರ್ಥ-ಜ್ಞಾನ-ಶಾರಿತಗಳೇ ಸಂಸಾರ ವಿಚ್ಯೇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭಾತವಿದೆ; ಆದರೆ ಯಾವಾಗ
ಆ ಸಮ್ಮಗ್ರಾರ್ಥ-ಜ್ಞಾನ - ಭಾರಿತಗಳು ಅಭ್ಯರ್ಥಾರ್ಥವೆಂಬೆಂದು ತತ್ತವ ಆಗ ಆರೋಗ್ಯನ ಅನಿಖ್ಯತ ವ್ಯತ್ಪತ್ತಿಯಂದ ವರ್ತಣಾತ್ಮಕರುವ
ವಿಶ್ವಪುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರ ವಿಚ್ಯೇದದ ಕಾರಣವನದ ಆರೋಗ್ಯ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಆರೋಗ್ಯವೂ ದಾಸ್ತಾವಿಕ ಕಾರಣದ -
ಸಮ್ಮಗ್ರಾರ್ಥನಾದಿಗಳ - ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ.]

೧. ಪ್ರಸಾದ = ಪ್ರಸನ್ನತೆ; ವಿಶುದ್ಧತೆ; ನಿಮಿಂತತೆ.

ಪುಣಿಪಾಪಸ್ವರೂಪಾಭಾನಮೇತತ್ತೆ ।

ಜೀವಸ್ಯ ಕರ್ತೃನಿರ್ಶ್ಯಯಕರ್ಮತಾಮಾಪನ್ಯ : ಶುಭಪರಿಣಾಮೋ ದ್ರವ್ಯಪುಣಿಸ್ಯ ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರತ್ವೇನ ಕಾರಣಭೂತತ್ವಾತ್ದಾಸ್ರವಕ್ಷಣಾದೂಧ್ರ್ಯಂ ಭವತಿ ಭಾವಪುಣಿಮ್ಯ । ಏವಂ ಜೀವಸ್ಯ ಕರ್ತೃನಿರ್ಶ್ಯಯಕರ್ಮತಾಮಾಪನ್ಯೋಽತಿಭಪರಿಣಾಮೋ ದ್ರವ್ಯಪಾಪಸ್ಯ ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರತ್ವೇನ ಕಾರಣಭೂತತ್ವಾತ್ದಾಸ್ರವಕ್ಷಣಾದೂಧ್ರ್ಯಂ ಭಾವಪಾಪಮ್ಯ । ಪುದ್ದಲಸ್ಯ ಕರ್ತೃನಿರ್ಶ್ಯಯಕರ್ಮತಾಮಾಪನ್ಯೋ ವಿಶ್ವಪ್ರಕೃತಿತ್ವಪರಿಣಾಮೋ ಜೀವತುಭಪರಿಣಾಮನಿಮಿತ್ತೋ ದ್ರವ್ಯಪುಣಿಮ್ಯ । ಪುದ್ದಲಸ್ಯ ಕರ್ತೃನಿರ್ಶ್ಯಯಕರ್ಮತಾಮಾಪನ್ಯೋ ವಿಶ್ವಪ್ರಕೃತಿತ್ವಪರಿಣಾಮೋ ಜೀವಾತುಭಪರಿಣಾಮನಿಮಿತ್ತೋ ದ್ರವ್ಯಪಾಪಮ್ಯ । ಏವಂ ಪ್ರಾಣಾಧಿತಮಿತಿ ।

ಗಾಥ - ೧೩೨

ಗಾಥಾರ್ಥ :- [ಜೀವಸ್ಯ] ಜೀವದ [ಸುಖಪರಿಣಾಮೋ] ಶುಭ ಪರಿಣಾಮಗಳು [ಪುಣಿಂ] ಪುಣಿವಿದಮತ್ತು [ಅಸುಹೋ] ಅಶುಭ ಪರಿಣಾಮಗಳು [ಪಾವಂ ತಿಹವದಿ] ಪಾಪವಿದೆ ; [ದೋಷಿಂ] ಅಪರಡರಮುಖಾಂತರ [ಪೋಗ್ಗಳಮೇತ್ತೋ ಭಾವೋ] ಪುದ್ದಲಮಾತ್ರ ಭಾವಗಳು [ಕಮ್ಮತ್ತಣಂ ಪತ್ತೋ] ಕರ್ಮತನಕ್ಕ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ (ಎಂದರೆ ಜೀವದ ಪುಣಿ - ಪಾಪಭಾವದ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಸಾತಾ-ಅಂತಾ ವೇದನೀಯಮೌದಲಾದ ಪುದ್ದಲಮಾತ್ರ ಪರಿಣಾಮಗಳು ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ಜೀವದ ಕರ್ಮಗಳಿಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತವೆ).

ಟೀಕೆ :- ಇದು ಪುಣಿ-ಪಾಪಗಳ ಸ್ವರೂಪದ ಕಥನವಿದೆ.

ಜೀವರೂಪ ಕರ್ತೃವಿನ ನಿಶ್ಚಯ ಕರ್ಮಭೂತಂ ಶುಭ ಪರಿಣಾಮಗಳು ದ್ರವ್ಯಪುಣಿಕ್ಕೆ ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರರೂಪದಿಂದ ಕಾರಣಭೂತವಿರುವುದರಿಂದ 'ದ್ರವ್ಯಪುಣಿಸ್ವವದ' ಪ್ರಸಂಗದ ಅನುಸರಣೆ ಮಾಡಿ (ಅನುಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡಿ) ಆ ಶುಭ ಪರಿಣಾಮಗಳು 'ಭಾವಪುಣಿ'ವಿವೆ. (ಸಾತಾವೇದನೀಯ ಮೌದಲಾದ ದ್ರವ್ಯಪುಣಿಸ್ವವದ ಯಾವ ಪ್ರಸಂಗವಾಗುತ್ತದೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಜೀವದ ಶುಭ ಪರಿಣಾಮಗಳು ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣವಿರುವುದರಿಂದ 'ದ್ರವ್ಯಪುಣಿಸ್ವವ'ದ ಪ್ರಸಂಗದ ಹಿಂದೆ-ಹಿಂದೆ ಅದರ ನಿಮಿತ್ತಭೂತವಾದ ಶುಭಪರಿಣಾಮಕ್ಕೂ 'ಭಾವಪುಣಿ'ವೆಂಬ ಜೆಸರಿದೆ.) ಹೀಗೆ ಜೀವರೂಪ ಕರ್ತೃವಿನ ನಿಶ್ಚಯ ಕರ್ಮಭೂತ ಅಶುಭಪರಿಣಾಮಗಳು ದ್ರವ್ಯಪಾಪಕ್ಕೆ ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರರೂಪದಿಂದ ಕಾರಣಭೂತವಿರುವುದರಿಂದ 'ದ್ರವ್ಯಪಾಪಸ್ವವದ' ಪ್ರಸಂಗದ ಅನುಸರಣೆ ಮಾಡಿ (ಅನುಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡಿ) ಆ ಅಶುಭ ಪರಿಣಾಮಗಳು 'ಭಾವಪಾಪ'ವಿವೆ.

ಪುದ್ದಲರೂಪ ಕರ್ತೃವಿನ ನಿಶ್ಚಯ ಕರ್ಮಭೂತ ವಿಶ್ವಪ್ರಕೃತಿರೂಪ ಪರಿಣಾಮಗಳು (ಸಾತಾವೇದನೀಯ ಮೌದಲಾದ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿರೂಪ ಪರಿಣಾಮಗಳು) - ಯಾವಪುಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವದ ಶುಭಪರಿಣಾಮಗಳು ನಿಮಿತ್ತವಿವೆ ಅವು - ದ್ರವ್ಯಪುಣಿವಿವೆ. ಪುದ್ದಲರೂಪ ಕರ್ತೃವಿನ ನಿಶ್ಚಯ ಕರ್ಮಭೂತ ವಿಶ್ವಪ್ರಕೃತಿರೂಪ

೧. ಜೀವವ ಕರ್ತೃವಿದೆ ಮತ್ತು ಶುಭ ಪರಿಣಾಮವ ಅದರ (ಅಶುದ್ಧ ನಿಶ್ಚಯನಯದಿಂದ) ನಿಶ್ಚಯ ಕರ್ಮವಿದೆ.

೨. ಪುದ್ದಲವ ಕರ್ತೃವಿದೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಪ್ರಕೃತಿರೂಪ ಪರಿಣಾಮವ ಅದರ ನಿಶ್ಚಯ ಕರ್ಮವಿದೆ. (ಎಂದರೆ ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಪುದ್ದಲವ ಕರ್ತೃವಿದೆ ಮತ್ತು ಸಾತಾವೇದನೀಯಾದಿ ವಿಶ್ವಪ್ರಕೃತಿರೂಪ ಪರಿಣಾಮವ ಅದರ ಕರ್ಮವಿದೆ.)

ಜಮ್ಮಾ ಕವ್ಯಸ್ತ ಘಲಂ ವಿಷಯಂ ಹಾಸೇಹಿಂ ಭುಂಜಡೇ ಣಯದಂ |
ಜೀವೇಣ ಸುಹಂ ದುಕ್ಕಂ ತಮ್ಮಾ ಕಮ್ಮಾಣ ಮುತ್ತಾಣ ಇಂಜಿ||

ಯಸ್ಯಾತ್ಮಮರಣಃ ಘಲಂ ವಿಷಯಃ ಸ್ವತ್ಯಾಭುಂಜ್ಜತೇ ನಿಯತಮ್ |
ಜೀವೇನ ಸುಖಂ ದುಃখಂ ತಸ್ಯಾತ್ಮಮರಣ ವುಂತಾನಿ ||ಇಂಜಿ||

ಮೂರ್ತಕಮರ್ಮಸಮಭಾನಮೇತತ್ |

ಯತೋ ಹಿ ಕಮರ್ಮಾಣ ಘಲಭೂತಃ ಸುಖಿದುಃವಿಹೇತುವಿಷಯೋ ಮೂರ್ತಕೇ ಮೂತ್ತ್ಯ-
ರಿಂದಿಯ್ಯಜೀವೇನ ನಿಯತಂ ಭುಂಜ್ಜತೇ, ತತಃ ಕಮರ್ಮಾಣ ಮೂರ್ತಕ್ತಮನುಮೇಯತೇ | ತಥಾ
ಹಿ-ಮೂರ್ತಕಂ ಕಮರ್ಮ, ಮೂರ್ತಕಸಂಬಂಧೇನಾನುಭೂಯಮಾನಮೂರ್ತಕಘಲತ್ವಾದಾಖಿವಿಷವದಿತಿ |

ಪರಿಣಾಮಗಳು (ಅಸಾತಾವೇದನೀಯ ಮೊದಲಾದ ವಿಶ್ವಪ್ರಕೃತಿರೂಪ ಪರಿಣಾಮಗಳು) ಯಾವವುಗಳಲ್ಲಿ
ಜೀವದ ಅಶುಭ ಪರಿಣಾಮಗಳು ನಿಮಿತ್ತವಿವ ಅವು - ದ್ರವ್ಯಪಾಪಗಳಿವೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ವ್ಯವಹಾರ ಮತ್ತು ನಿಶ್ಚಯದ ಮುಖಾಂತರ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಮೂರ್ತಕ ಹಾಗೂ ಅಮೂರ್ತಕ
ಕಮರ್ಮಗಳನ್ನು ದರ್ಶಿಸಲಾಯಿತು.

ಭಾಬಾರ್ಥ : - ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಜೀವದ ಅಮೂರ್ತಕ ಶುಭಾಶುಭ ಪರಿಣಾಮರೂಪ ಭಾವಪ್ರಣಿ
ವಾಪಗಳು ಜೀವದ ಕಮರ್ಮಗಳಿವೆ. ಶುಭಾಶುಭ ಪರಿಣಾಮಗಳು ದ್ರವ್ಯಪ್ರಣಿಪಾಪದ ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣ-
ವಾಗುವುದರಿಂದ ಮೂರ್ತಕದಂಥ ಆ ಪ್ರದ್ದಲಪರಿಣಾಮರೂಪ (ಸಾತಾ-ಅಸಾತಾ ವೇದನೀಯ ಮೊದಲಾದ)
ದ್ರವ್ಯಪ್ರಣಿಪಾಪಗಳು ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ಜೀವದ ಕಮರ್ಮಗಳಿಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಗಾಥೆ - ೧೨೨

ಗಾಥಾರ್ಥ : - [ಜಮ್ಮಾ] ಏಕಂದರೆ [ಕವ್ಯಸ್ತ ಘಲಂ] ಕಮರ್ದ ಘಲಭೂತವಾದ [ವಿಷಯಂ]
ಯಾವ (ಮೂರ್ತಕ) ವಿಷಯಗಳಿವೆ ಅವು [ಣಯದಂ] ನಿಯಮದಿಂದ [ಖಾಸೇಹಿಂ] (ಮೂರ್ತಕದಂಥ)
ಸ್ವರ್ತನೇಂದ್ರಿಯ ಮೊದಲಾದಪ್ರಗಳ ಮುಖಾಂತರ [ಜೀವೇಣ] ಜೀವದಿಂದ [ಸುಜಂ ದುಕ್ಕಂ] ಸುಖರೂಪ
ಅಧವಾ ದುಃಖರೂಪದಿಂದ [ಭುಂಜಡೇ] ಭೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. [ತಮ್ಮಾ] ಅದಕ್ಕಾಗಿ [ಕಮ್ಮಾಣ] ಕಮರ್ಮಗಳು
[ಮುತ್ತಾಣ] ಮೂರ್ತಕವಿವೆ.

ಟೀಕೆ : - ಇದು ಕಮರ್ಮಗಳು ಮೂರ್ತಕವಿವೆಯೆಂಬುದರ ಸಮರ್ಥನೆಯಿದೆ.

ಸುಖ-ದುಃಖಗಳಿಗೆ ಹೇತುಭೂತವಾದ ಮೂರ್ತಕ ವಿಷಯಗಳು ಕಮರ್ದ ಘಲಗಳಿಂದ್ದು ಅವು ನಿಯಮದಿಂದ
ಮೂರ್ತಕ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಜೀವದಿಂದ ಭೋಗಿಸಲ್ಪದ್ದುಪುದರಿಂದ ಕಮರ್ದ ಮೂರ್ತಕತನದ ಉಳಿ

ಕಮರ್ದ ಘಲಭೂತಮೂರ್ತಕವಿವಯ ನಿಯಮದಿಂ ಸ್ವರ್ತಾದಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ |
ಕಮರ್ಮಮೂರ್ತಕವಿವೆ, ಜೀವದಿಂ ಸುಖದುಃಖರೂಪವಾಗಿ ಭೋಗಿಸುಪುದರಿಂದ ||ಇಂಜಿ||

ಮುತ್ತೋ ಫಾಸದಿ ಮುತ್ತೋ ಮುತ್ತೋ ಮುತ್ತೋ ಬಂಧಮಣಿಹವದಿ ।
ಜೀವೋ ಮುತ್ತೆರಹಿದೋ ಗಾಹದಿ ತೇ ತೇಹಿಂ ಉಗ್ಗಹದಿ ॥೧೨೪॥

ಮೂರ್ತಃ ಸ್ವರ್ತಿ ಮೂರ್ತಂ ಮೂರ್ತೋ ಮೂರ್ತೇನ ಬಂಧಮನುಭವತಿ ।
ಜೀವೋ ಮೂರ್ತೀರಹಿತೋ ಗಾಹತಿ ತಾನಿ ತೈರವಗಾಹತೇ ॥೧೨೫॥

ಮೂರ್ತಕಮರ್ಶೋರಮೂರ್ತಜೀವಮೂರ್ತಕಮರ್ಶೋಶ್ಚಂಧ ಪ್ರಕಾರಸೂಚನೇಯಮ್ ।

ಇಹ ಹಿ ಸಂಶಾರಿಣಿ ಜೀವೇಽನಾದಿಸಂತಾನೇನ ಪ್ರವೃತ್ತಮಾಸ್ಯೇ ಮೂರ್ತಕಮರ್ಶ । ತತ್ಪೂರ್ವಾದಿ-
ಮತ್ತಾದಾಗಾಮಿ ಮೂರ್ತಕಮರ್ಶ ಸ್ವರ್ತಿ, ತತ್ಸ್ವನ್ನಾರ್ಥಂ ತೇನ ಸಹ ಸ್ಯೇಹಗುಣವಾದ್ಯಂಧ-
ಮನುಭವತಿ । ಏಷ ಮೂರ್ತಯೋಃ ಕಮರ್ಶೋಭಂಧಪ್ರಕಾರಃ । ಅಭಿ ನಿಶ್ಚಯನಯೇನಾಮೂರ್ತೋ
ಜೀವೋಽನಾದಿಮೂರ್ತಕಮರ್ಶನಿಮಿತ್ತರಾಗಾದಿಪರಿಣಾಮಸ್ಯಿಗ್ರಃ ಸನ್ ವಿಶ್ವತಯಾ ಮೂರ್ತಾನಿ
ಕಮರ್ಶಣ್ಯವಗಾಹತೇ, ತತ್ಪ್ರಿರಣಾಮನಿಮಿತ್ತಲಬ್ಧತ್ವಪರಿಣಾಮ್ಯಃ ಮೂರ್ತಕಮರ್ಶಭಿರಪಿ ವಿಶ್ವ-

ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಇಲಿಯ ವಿಷವು ಮೂರ್ತವಿದೆ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಕಮರ್ಶವು ಮೂರ್ತವಿದೆ,
ವಿಕಂದರೆ (ಇಲಿಯ ವಿಷದ ಘಲದಂತ) ಮೂರ್ತದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಬರುವಂಧ ಮೂರ್ತವು
ಅದರ ಘಲವಿದೆ. ಇಲಿಯ ವಿಷದ ಘಲವು (ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಬಾಪು ಬರುವುದು, ಜ್ಞರ ಬರುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ)
ಮೂರ್ತವಿದೆ ಮತ್ತು ಮೂರ್ತ ಶರೀರದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ - ಭೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇಲಿಯ ವಿಷವು ಮೂರ್ತವಿದೆಯಿಂಬಿ ಅನುಮಾನಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ; ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಕಮರ್ಶದ
ಘಲವು (ವಿಷಯವು) ಮೂರ್ತವಿದೆ ಮತ್ತು ಮೂರ್ತ ಇಂದಿಯಗಳ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ
- ಭೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕಮರ್ಶವು ಮೂರ್ತವಿದೆಯಿಂದು ಅನುಮಾನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.)

ಗಾಥೆ - ೧೨೬

ಗಾಥಾಧ್ಯ : - [ಮುತ್ತೋ ಮುತ್ತೋ ಫಾಸದಿ] ಮೂರ್ತವು ಮೂರ್ತವನ್ನ ಸ್ವರ್ತ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
[ಮುತ್ತೋ ಮುತ್ತೋ] ಮೂರ್ತವು ಮೂರ್ತದೋಡನೆ [ಬಂಧಮಣಿಹವದಿ] ಬಂಧಕ್ಕೆ ಪ್ರಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ;
[ಮುತ್ತೆರಹಿದೋ ಜೀವೋ] ಮೂರ್ತತ್ವವಿಲ್ಲದ ಜೀವವು [ತೇ ಗಾಹದಿ] ಮೂರ್ತ ಕಮರ್ಶಗಳಿಗೆ
ಅವಗಾಹ ಕೊಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು [ತೇಹಿಂ ಉಗ್ಗಹದಿ] ಮೂರ್ತಕಮರ್ಶಗಳು ಜೀವಕ್ಕೆ ಅವಗಾಹ ಕೊಡುತ್ತವೆ
(ಎಂದರೆ ಎರಡೂ ಬಂದು - ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಅವಗಾಹವನ್ನ ಪ್ರಪ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.)

ಒಿಕೆ : - ಇದು ಮೂರ್ತಕಮರ್ಶದೋಡನೆ ಮೂರ್ತಕಮರ್ಶದ ಯಾವ ಬಂಧಪ್ರಕಾರವಿದೆ ಮತ್ತು
ಮೂರ್ತ ಕಮರ್ಶದೋಡನೆ ಅಮೂರ್ತ ಜೀವದ ಯಾವ ಬಂಧ ಪ್ರಕಾರವಿದೆ ಅದರ ಸೂಚನೆಯಿದೆ.

ಮೂರ್ತಮೂರ್ತವ ಸ್ವರ್ತಿಪ್ರದು ಮೂರ್ತಮೂರ್ತದೋಡನೆ ಬಂಧಕರ್ಮಮಣ್ಯದು ।
ಮೂರ್ತವಲ್ಲದಜೀವ ಮೂರ್ತಕಮರ್ಶಗಳಗೆನ್ನೋನ್ನ ಅವಗಾಹ ನೀಡುವವು ॥೧೨೬॥

ತಯಾರವಗಾಹ್ಯತೇಂಜ | ಅಯಂ ತ್ವನೋಽನ್ಯಾವಗಾಹಾತ್ಯೈಕೋ ಜೀವಮೂರ್ತಿಕರ್ಮಣೋಽಭಂಧಪ್ರಕಾರಃ | ಏವಮಮೂರ್ತಿಸ್ಯಾಂಜಿ ಜೀವಸ್ಯ ಮೂರ್ತೇನ ಪುಣಿಪಾಪಕರ್ಮಣಾ ಕಥಂಚಿದ್ವಂಧೋ ನ ವಿರುಧ್ಯತೇ |

- ಇತಿ ಪುಣಿಪಾಪಪದಾರ್ಥವ್ಯಾಖ್ಯಾನವ್ |

ಅಥ ಆಸ್ರವಪದಾರ್ಥವ್ಯಾಖ್ಯಾನವ್ |

ರಾಗೋಽಜಸ್ಸೆ ಪರಸ್ತೋಽಳಿಕಂಪಾಸಂಸಿದೋ ಯ ಪರಿಣಾಮೋ | ಚತ್ತಮ್ಮಿಂಣತ್ತಿ ಕಲುಸಂ ಪುಣ್ಣಂ ಜೀವಸ್ಸೆ ಆಸವದಿ ||೧೩||

ಇಲ್ಲಿ (ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ) ಸಂಭಾರೀ ಜೀವದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಕರ್ಮಣ ಅನಾದಿ ಸಂತತಿಯಿಂದ (ಪ್ರವಾಹಂದಿಂದ) ಪ್ರಪರಿಸುತ್ತ ವಿದ್ಯಮಾನವಿದೆ. ಅದು ಸ್ವಶಾದಿಯಾಳ್ಳದ್ದಿರುಪುದರ ಕಾರಣ ಮುಂಬರುವ ಮೂರ್ತಿಕರ್ಮಣವನ್ನು ಸ್ವರ್ಪಮಾಡುತ್ತದೆ; ಅದರಿಂದ ಮೂರ್ತಿವಾದ ಅದು (ಮೊದಲಿನ ಕರ್ಮಣ) ಅದರೊಡನೆ ಸ್ವಿಗೃಹ್ತ ಗುಣದ ಪರದಿಂದ (ತನ್ನ ಸ್ವಿಗೃಹ್ತಕ್ಷಯಯಾಯದ ಕಾರಣ) ಬಂಧಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಮೂರ್ತಿಕರ್ಮದೊಡನೆ ಮೂರ್ತಿಕರ್ಮದ ಬಂಧದ ಪ್ರಕಾರವಿದೆ.

ಮತ್ತೆ (ಮೂರ್ತಿಕರ್ಮಗಳೊಡನೆ ಅಮೂರ್ತಿ ಜೀವದ ಬಂಧದ ಪ್ರಕಾರವು ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿದೆ.) ನಿತ್ಯಯನಯದಿಂದ ಅಮೂರ್ತಿವಿರುವಂಥ ಜೀವವು ಅನಾದಿ ಮೂರ್ತಿಕರ್ಮಣ ಅದರ ನಿಮಿತ್ತವಿರುವಂಥ ರಾಗಾದಿ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಸ್ವಿಗೃಹಾಗಿ ಪರಿಸುತ್ತ ವಿಶ್ವರೂಪದಿಂದ ಮೂರ್ತಿಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅವಗಾಹಿಸುತ್ತದೆ - ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತದೆ (ಎಂದರೆ ಒಂದು - ಇನ್ನೊಂದರ ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರವಾಗುವಂಥ ಸಂಬಂಧ ವಿಶೇಷದೊಡನೆ ಮೂರ್ತಿಕರ್ಮಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ) ಮತ್ತು ಆ ರಾಗಾದಿ ಪರಿಣಾಮಗಳ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಯಾವ ತನ್ನ (ಜಳ್ಳನಾವರಣಾದಿ) ಪರಿಣಾಮಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಅಂಥ ಮೂರ್ತಿ ಕರ್ಮಗಳೂ ವಿಶ್ವರೂಪದಿಂದ ಜೀವವನ್ನು ಅವಗಾಹಿಸುತ್ತವೆ (ಎಂದರೆ ಜೀವದ ಪ್ರದೇಶಗಳೊಡನೆ ವೈಶ್ವಾಂರೂಪಕ ಏಕಕ್ಷೇತ್ರಾವಗಾಹಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ.) ಇದು ಜೀವ ಮತ್ತು ಮೂರ್ತಿಕರ್ಮದ ಅನ್ನೊನ್ನೆ ಅವಗಾಹ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಬಂಧದ ಪ್ರಕಾರವಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅಮೂರ್ತಿವಾದ ಜೀವದ್ವಾ ಮೂರ್ತಿ ಪುಣಿಪಾಪ ಕರ್ಮಗಳೊಡನೆ ಕಥಂಚಿತ್ (ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕಾರ) ಬಂಧ ವಿರೋಧಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಪುಣಿ-ಪಾಪ ಪದಾರ್ಥಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು.

ಈಗ ಆಸ್ರವಪದಾರ್ಥದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿದೆ.

ಗಾಢೆ - ೧೩

ಗಾಢಾರ್ಥ :- [ಜಸ್ಸೆ] ಯಾವ ಜೀವಕ್ಕೆ [ಪರಸ್ತೋಽರಾಗೋ ಪ್ರಶ್ನ ರಾಗವಿದೆ, [ಅಳಿಕಂಪಾಸಂಸಿದೋ ಪರಿಣಾಮೋ] ಅನುಕಂಪಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪರಿಣಾಮವಿದೆ[ಯ] ಮತ್ತು [ಚತ್ತಮ್ಮಿಂಣತ್ತಿ ಕಲುಸಂ ಣತ್ತಿ] ಚತ್ತಮೊಳಗೆ ಕಲುಷತೆಯ ಅಭಾವವಿದೆ, [ಜೀವಸ್ಸೆ] ಆ ಜೀವಕ್ಕೆ [ಪುಣ್ಣಂ ಆಸವದಿ] ಪುಣಿದ ಆಸವವಾಗುತ್ತದೆ.

ಯಾವ ಜೀವನಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನಸ್ತರಾಗವಿದೆ, ಅನುಕಂಪಯಾಳ್ಳ ಪರಿಣಾಮವಿದೆ |

ಇವಲ್ಲದೆ ಚತ್ತದಿ ಅಕಲ್ಪಿತಭಾವವಿದೆಯವರೆ ಪುಣ್ಣಸ್ತರವಮಘ್ಯದು ||೧೩||

ರಾಗೋ ಯಸ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತೋಽನುಕಂಪಾಸಂಶಿತತ್ವ ಪರಿಣಾಮಃ ।

ಚತ್ತೇ ನಾಸ್ತಿ ಕಾಲುಷ್ಯಂ ಪುಣಂ ಜೀವಸ್ಯಾಸ್ರವತಿ ॥೧೫॥

ಪುಣ್ಯಾಸ್ರವಸ್ಯರೂಪಾಖ್ಯಾನಮೇತತೋ ।

ಪ್ರಶಸ್ತರಾಗೋಽನುಕಂಪಾಪರಿಣಿತಃ ಚತ್ತಸ್ಯಾಕಲುಷತ್ವಂ ಚೀತಿ ತ್ರಯಃ ಶಬಾ ಭಾವಾಃ ದ್ರವ್ಯ-
ಪುಣ್ಯಾಸ್ರವಸ್ಯ ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರತ್ವೇನ ಕಾರಣಭೂತತ್ವಾತ್ದಾಸ್ರವಕ್ಕಣಾದೂಧ್ವಂ ಭಾವಪುಣ್ಯಾಸ್ರವಃ ।
ತನ್ನಿಮಿತ್ತಃ ಶಬಕಮರ್ಮಪರಿಣಾಮೋ ಯೋಗದ್ವಾರೇಣ ಪ್ರವಿಶತಾಂ ಪುದ್ಗಲಾನಾಂ ದ್ರವ್ಯಪುಣ್ಯಾಸ್ರವಣತಿ ।

ಅರಹಂತಸಿದ್ಧಸಾಹಾಸು ಭತ್ತೀ ಧಮ್ಮಮೈ ಜಾ ಯ ವಿಲು ಚೀಟಾಂ ।

ಅಣಿಗಮಣಂ ಹಿ ಗುರೂಣಂ ಪಸತ್ತರಾಗೋ ತ್ತಿ ಪುಷ್ಟಂತಿ ॥೧೬॥

ಅಹರತಸಿದ್ಧಸಾಧುಷಾ ಭಕ್ತಿಧರಮೇ ಯಾ ಚ ವಿಲು ಚೀಪಾಂ ।

ಅನುಗಮನಮಾಪಿ ಗುರೂಣಾಂ ಪ್ರಶಸ್ತರಾಗ ಇತಿ ಬುವಂತಿ ॥೧೭॥

ಟೀಕೆ :- ಇದು ಪುಣ್ಯಾಸ್ರವದ ಸ್ಥರೂಪದ ಕಥನವಿದೆ.

ಪ್ರಶಸ್ತರಾಗ, ಅನುಕಂಪಯ ಪರಿಣಿತಿ ಮತ್ತು ಚತ್ತದ ಆಕಲುಷತ್ವ - ಇವು ಮೂರು ಶಬಭಾವಗಳು
ದ್ರವ್ಯಪುಣ್ಯಾಸ್ರವಕ್ಕಿ ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರರೂಪದಿಂದ ಕಾರಣಭೂತಗಳಿರುವುದರಿಂದ 'ದ್ರವ್ಯಪುಣ್ಯಾಸ್ರವದ' ಪ್ರಸಂಗದ
ಅನುಸರಣೆ ಮಾಡಿ (-ಅನುಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡಿ) ಆ ಶಬಭಾವಗಳು ಭಾವಪುಣ್ಯಾಸ್ರವಗಳಿದೆ ಮತ್ತು ಅವು (ಶಬ
ಭಾವಗಳು) ಯಾವುದರ ನಿಮಿತ್ತಮಾಗಿವೆ ಅಂಥ ಆ ಯೋಗದ ಮುಖಾಂತರ ಪ್ರವಿಷ್ಟವಾಗುವಂಥ ಪುದ್ಗಲಗಳ
ಶಬ ಕರ್ಮ ಪರಿಣಾಮಗಳು (ಶಬ ಕರ್ಮರೂಪ ಪರಿಣಾಮಗಳು) ಅವು ದ್ರವ್ಯಪುಣ್ಯಾಸ್ರವಗಳಿವೆ.

ಗಾಥೆ - ೧೬

ಗಾಥಾಧರ :- [ಅರಹಂತಸಿದ್ಧಸಾಹಾಸು ಭತ್ತೀ] ಅರಹಂತ-ಸಿದ್ಧ-ಸಾಧುಗಳ ಕುರಿತು ಭಕ್ತಿ
[ಧಮ್ಮಮೈ ಜಾ ಯ ವಿಲು ಚೀಟಾಂ] ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಯಥಾಧರವಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ [ಅಣಿಗಮಣಂ ಹಿ
ಗುರೂಣಂ] ಮತ್ತು ಗುರುಗಳ ಅನುಗಮನ, [ಪಸತ್ತರಾಗೋ ತ್ತಿ ಪುಷ್ಟಂತಿ] ಇದಕ್ಕೆ 'ಪ್ರಶಸ್ತರಾಗ'ವೆಂದು
ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಅರಹಂತ-ಸಿದ್ಧ-ಸಾಧುಗಳ ಕುರಿತು ಭಕ್ತಿ, ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಯಥಾಧರ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ।

ಗುರುಗಳ ಅನುಸರಣೆ ಮಾಡುವುದಿವಲ್ಲಕೆ 'ಪ್ರಶಸ್ತರಾಗ'ವನ್ನುವರು ॥೧೬॥

೧. ಸಾಕಾರೇದನೀಯ ಮೊದಲಾದ ಪುದ್ಗಲ ಪರಿಣಾಮರೂಪ ದ್ರವ್ಯಪುಣ್ಯಾಸ್ರವದ ಯಾವ ಪ್ರಸಂಗವು ಶಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ
ಅದರಲ್ಲಿ ಚೀಡದ ಪ್ರಶಸ್ತರಾಗಾದಿ ಶಬಭಾವಗಳು ನಿಮಿತ್ತ ಕಾರಣವಿರುವುದರಿಂದ 'ದ್ರವ್ಯಪುಣ್ಯಾಸ್ರವ' ಪ್ರಸಂಗದ ಹಿಂದೆ-ಹಿಂದೆ
ಅದರ ನಿಮಿತ್ತಭೂತವಾದ ಶಬ ಭಾವಗಳಗೂ 'ಭಾವಪುಣ್ಯಾಸ್ರವ'ವೆಂಬ ಹೆಸರು ಇದೆ.

ಪ್ರಶಸ್ತರಾಗಸ್ಸುರೂಪಾಖಾನಮೇತ್ತೋ ।

ಅರ್ಹತ್ವಿದ್ಬಸಾಧುಃ ಭಕ್ತಿಃ, ಧರ್ಮೋ ವ್ಯವಹಾರಚಾರಿತಾನುಖಾನೇ ವಾಸನಾಪ್ರಧಾನಾ ಚೇಷ್ಟಾ, ಗುರುರೂಪಾಖಾಯಾರ್ಥಿನಾಂ ರಸಿಕತ್ವೇನಾನುಗಮನಮ್ - ಏಷಃ ಪ್ರಶಸ್ತೋ ರಾಗಃ ಪ್ರಶಸ್ತವಿವಯತ್ವಾತ್ । ಅಯಂ ಹಿ ಸ್ತುಲಲಕ್ಷ್ಯತಯಾ ಕೇವಲಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನಸ್ಯಜಾಣಿನೋ ಭವತಿ ॥
ಉಪರಿತವರ್ಣಮೈಕಾಖಾಯಾಮಲಭ್ಯಾಸ್ಯದಭ್ಯಾಸ್ಯವರಾಗಿವೇಧಾರ್ಥಂ ಶಿವಪ್ರಾಗಜ್ಞರವಿಮೇಧಾರ್ಥಂ ವಾ ಕದಾಚಜಾಣಿನೋಽಪಿ ಭವತೀತಿ ।

೫೧ಕೆ :- ಇದು ಪ್ರಶಸ್ತರಾಗದ ಸ್ವರೂಪದ ಕಥನವಿದೆ.

ಅರಹಂತ-ಸಿದ್ಧ-ಸಾಧುಗಳಿಂ ಕುರಿತು ಭಕ್ತಿ, ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ-ವ್ಯವಹಾರ ಚಾರಿತ್ರದ ಅನುಖಾನೇ ದಲ್ಲಿ-ಭಾವನಾಪ್ರಧಾನ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ಗುರುಗಳ - ಅಚಾಯಾರ್ಥಿಗಳ- ರಸಿಕರೂಪದಿಂದ ಅನುಗಮನಾಗಿ ಇದು ‘ಪ್ರಶಸ್ತರಾಗ’ವಿದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಅವರ ವಿವಯವು ಪ್ರಶಸ್ತವಿದೆ.

೧. ಅರಹಂತ-ಸಿದ್ಧ-ಸಾಧುಗಳಲ್ಲಿ ಅರಹಂತ, ಸಿದ್ಧ ಅಚಾಯರ್, ಉಪಾಧಾಯ ಮತ್ತು ಸಾಧು - ಈ ಬವರ ಸಮಾವೇಶವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ‘ಸಾಧುಗಳಲ್ಲಿ’ ಅಚಾಯರ್, ಉಪಾಧಾಯ ಮತ್ತು ಸಾಧು- ಈ ಮೂರವರ ಸಮಾವೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

[ನಿಮೋರ್ಥ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಪ್ರತಿಪಕ್ಷಭೂತಗಳಾದ ಅರ್ಥ-ರೌದ್ರಧಾನಗಳಿಂದ ಉಪಾಚಾಸಲ್ಪಣಿಯಾದ ಜ್ಞಾನಾದರಕಾದಿ ಪ್ರಕೃತಿಗಳನ್ನು, ರಾಗಾದಿ ವಿಕಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿದೆ ಧರ್ಮ-ರೂಪಧಾನಗಳಿಂದ ವಿನಾಶಗೊಳಿಸಿ ಯಾವ ಕ್ಷಮಾದಿ ಹದಿನೆಂಬು ದೋಷಗಳಿಲ್ಲದೆ ಮತ್ತು ಕೇವಲಚಾಣಾದಿ ಅನಂತ ತತ್ವವ್ಯಯ ಸಹಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಅವರು ಅರಹಂತರೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.]

ಆರೋಪ ಅಂಡಸೆಂದ್ರಿ ಚೇಳರಲೂದಪ್ರಾಗಿಂದ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದಂಥ ಯಾವ ಜ್ಞಾನಾದರಕಾದಿ - ಅಷ್ಟ ಕರ್ಮಗಳ ಅಭಾವಿಂದ ಸಮೃದ್ಧ ಮೂರಲಾದ - ಅಷ್ಟಗುಣಾತ್ಮಕರಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಲೋಕಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ ಅವರು ಸಿದ್ಧರಿದ್ದಾರೆ.

ದಿತ್ಯದ್ವಾರಾ ಜ್ಞಾನ-ದರ್ಶನ ಸ್ವಭಾವವ್ಯಾಪ್ತಿ ಅತ್ಯಂತಪ್ರತಿ ನಿಶ್ಚಯರುಣ, ಹಾಗೆಯೇ ಜ್ಞಾಪ್ತಿ, ಹಾಗೆಯೇ ನಿಶ್ಚಲ-ಅನುಭೂತಿ, ಪರದ್ವಯದ ಅಷ್ಟೀಯ ಪರಿಹಾರದೊಡನೆ ಅದೇ ಅತ್ಯಂತಪ್ರತಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾನ ಎಂದರೆ ತತ್ತ್ವಕ್ಷರಣ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಅಷ್ಟೀಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಅನುಖಾನ - ಹೀಗೆ ನಿಶ್ಚಯ ಪಂಚಾಚಾರವನ್ನು ಮತ್ತು ಅದರ ಸಾಧಕಾದ ವ್ಯವಹಾರ ಪಂಚಾಚಾರವನ್ನು ಅಚಾರಾದಿ ಕಾಸ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂಥ ವಿಧಿಯನ್ನು - ಎಂದರೆ ಉಭಯ ಅಚಾರಗಳನ್ನು ಯಾರು ತಾವು ಅಚರಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಇತರಿಗೆ ಅದರ ಅಭರಣ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ ಅವರು ಅಚಾಯರ್ಿದ್ದಾರೆ.

ಇದು ಅಸ್ತಿತ್ವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅರ್ಥ-ರೌದ್ರಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧ ಜೀವ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು, ಏಳು ತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧ ಜೀವದತ್ತಪ್ರಾಣ ಮತ್ತು ಒಂಭತ್ತು ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧ ಜೀವ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಯಾರು ನಿಶ್ಚಯ ನಿಯದಿಂದ ಉಪಾದೇಶಿಸಿದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಭೇದಾಭೇದ ರತ್ನತಯಸ್ಸರೂಪ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದ ಪ್ರರೂಪಕ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ತಾವು ಸ್ತತಿ ಅನುಭವ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಅವರು ಉಪಾಧಾಯ ವಿರಿದ್ದಾರೆ.

ನಿಶ್ಚಯ ಚತುರ್ವಿಧಾನ - ಅರಾಧನೆಯಿಂದ ಯಾರು ಶುದ್ಧ ಜೀವ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು, ಏಳು ತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧ ಜೀವದತ್ತಪ್ರಾಣ ಮತ್ತು ಒಂಭತ್ತು ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧ ಜೀವ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಯಾರು ನಿಶ್ಚಯ ನಿಯದಿಂದ ಉಪಾದೇಶಿಸಿದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಭೇದಾಭೇದ ರತ್ನತಯಸ್ಸರೂಪ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದ ಪ್ರರೂಪಕ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ತಾವು ಸ್ತತಿ ಅನುಭವ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಅವರು ಉಪಾಧಾಯ ವಿರಿದ್ದಾರೆ.]

೨. ಅನುಖಾನ = ಅಚರಣ ; ಅಚರಣ ; ಕಾಯರೂಪದಲ್ಲಿ ತರುವುದು.

೩. ಭಾವಪ್ರಧಾನ ಪ್ರವೃತ್ತಿ = ಭಾವಪ್ರಧಾನ ಚೇಷ್ಟೆ ; ಶುಭಭಾವ ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯಾಪಾರ.

೪. ಅನುಗಮನ = ಅನುಸರಣ ; ಅಚಾರಣಾರಕ್ಷಣ ; ಅನುಕೂಲವರ್ತನೆ. [ಗುರುಗಳ ಕುರಿತು ರಸಿಕರೂಪದಿಂದ (ಉಲ್ಲಾಷದಿಂದ, ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ, ರುಚಷ್ಯಾರ್ವಕ) ಅಚಾರಣಾರಕ್ಷಣ ವರ್ತಿಸುವುದು ಅದು ಪ್ರಶಸ್ತರಾಗವಿದೆ.]

ತಿಸಿದಂ ವ ಭುಕ್ಕಿದಂ ವಾ ದುಹಿದಂ ದಟ್ಟಾಣ ಜೋ ದು ದುಹಿದಮಹೋ ।
ಪದಿವಜ್ಞದಿ ತಂ ಕಿವಯಾ ತಸ್ಸೇವಾ ಹೋದಿ ಅಣುಕಂಪಾ ॥೧೫೨॥

ತೃಪತಂ ಬುಭುಕ್ಕಿತಂ ವಾ ದು:ಖಿತಂ ದೃಪ್ಪಾ ಯಸ್ತು ದು:ಖಿತಮನಾ: ।

ಪ್ರತಿಪದ್ದತೇ ತಂ ಕೃಪಯಾ ತಸ್ಸೇವಾ ಭವತ್ತನುಕಂಪಾ ॥೧೫೩॥

ಅನುಕಂಪಾಸ್ತರೂಪಾಭ್ಯಾನವೇತತ್ತೋ ।

ಕೆಂಚಿದುದನ್ನಾದಿದು:ಖಿಪ್ಪತವೆವಲೋಕ್ಯ ಕರುಣಯಾ ತತ್ತ್ವತಿಚಿಕೀರಾಕುಲಿತಚಿತ್ತತಪ್ತ-
ಮಜ್ಞಾನಿನೋಽನುಕಂಪಾ । ಜಾಳನಿಸ್ತುಧಸ್ತನಭೂಮಿಕಾಸು ವಿಹರಮಾಣಸ್ಯ ಜನ್ಮಾಣವನಿಮಗ್ನ-
ಜಗದವಲೋಕನಾಸ್ತನಾಗ್ನಃಖೇದ ಇತಿ ।

ಇದು (ಪ್ರಶಸ್ತರಾಗಷ್ಟ) ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಸ್ತೋಲಲಕ್ಷಣಂ ಪ್ರಶಸ್ತಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕೇವಲ
ಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನನಾದಂಥ ಅಜಾಳನಿಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ; ಉಭ್ಯ ಭೂಮಿಕೆಯಲ್ಲಿ (ಮೇಲಿನ ಗುಣಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ) ಸ್ವಿರತೆ
ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗದಿದ್ದಾಗ, ಅಸ್ಥಾನದ ರಾಗ ತಡೆಯುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅಭವಾ ತೀವ್ರ ರಾಗಜ್ಞರವನ್ನು
ನಿವಾರಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಜಾಳನಿಗೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಗಾಥೆ - ೧೫೨

ಗಾಥಾಭಾಷಣ :- [ತಿಸಿದಂ] ತೃಪ್ತಾತುರ, [ಭುಕ್ಕಿದಂ] ಕ್ಷುಧಾತುರ [ವಾ] ಅಭವಾ [ದುಹಿದಂ]
ದು:ಖಿಯಾದವರನ್ನು [ದಟ್ಟಾಣ] ನೋಡಿ [ಜೋ ದು] ಯಾವ ಜೀವನು [ದುಹಿದಮಹೋ] ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
ದು:ಖಿಯಾಗಿ [ತಂ ಕಿವಯಾ ಪದಿವಜ್ಞದಿ] ಅವರ ಕುರಿತು ಕರುಣೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ [ತಸ್ಸ ಏಂ
ಅಣುಕಂಪಾ ಹೋದಿ] ಅವನ ಆ ಭಾವವು ಅನುಕಂಪೆಯಿದೆ.

ಟೀಕೆ :- ಇದು ಅನುಕಂಪಯ ಸ್ತರೂಪದ ಕಥನವಿದೆ.

ಹಸಿವೆ ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ಹೀಡಿತವಾದ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕರುಣೆಯ ಕಾರಣ
ಅದರ ಪ್ರತೀಕಾರ (ಉಪಾಯ) ಮಾಡುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಚಕ್ತಿದಲ್ಲಿ ಆಕುಲತೆಯಾಗುವುದು ಅದು ಅಜಾಳನಿಯ
ಅನುಕಂಪ ಇದೆ. ಜಾಳನಿಯ ಅನುಕಂಪೆಯಂತೂ ಕೆಳಗಿನ ಭೂಮಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ (ತಾನು ಕೆಳಗಿನ
ಗುಣಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ), ಭವಾಣವದಲ್ಲಿ ವಿಮಗ್ನವಾದ ಜಗತ್ತಿನ ಅವಲೋಕನೆಯಿಂದ (ಎಂದರೆ

ಯಾವ ಜೀವನು ತೃಪತ, ಕ್ಷುಧಿತ, ದು:ಖಿತನನು ನೋಡಿ ಮನದಿ ದು:ಖಿ ಮೇಣ್ಣೋ ।

ಅವನ ಕುರಿತು ಕರುಣೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸಬೆನಬೆನಭಾವ ಅನುಕಂಪೆಯಹುದು ॥೧೫೩॥

೧. ಅಜಾಳನಿಯ ಲಕ್ಷ್ಯ (ಧೈಯ)ವು ಸ್ತೋಲವಿರುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಕೇವಲ ಭಕ್ತಿಯದೇ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯಿರುತ್ತದೆ.

೨. ಅಸ್ಥಾನದ - ಅಯೋಗ್ಯ ಸ್ಥಾನದ; ಅಯೋಗ್ಯ ವಿವರದ ಕಡೆಗಾ; ಅಯೋಗ್ಯ ಪದಾರ್ಥದ ಅವಲಂಬನ ಪದೆದವ.

ಕೋಧೋ ವ ಜದಾ ಮಾಣೋ ಮಾಯಾ ಲೋಭೋ ವ ಚತ್ತಮಾಸೇಜ್ಜ್ |
ಚೀವಸ್ಸು ಕುಣದಿ ಹೋಹಂ ಕಲುಸೋ ತ್ರಿಯ ತಂ ಬುಧಾ ಬೇಂತಿ ||೧೫||

ಕೋಧೋ ವಾ ಯದಾ ಮಾನೋ ಮಾಯಾ ಲೋಭೋ ವಾ ಚತ್ತಮಾಸಾದ್ಯ |
ಚೀವಸ್ಸು ಕರೋತಿ ಕ್ಷೋಭಂ ಕಾಲುಷ್ಯಮಿತಿ ಚ ತಂ ಬುಧಾ ವದಂತಿ ||೧೬||

ಚತ್ತಕಲುಷತ್ವಸ್ಸರೂಪಾಖಾನಮೇತತ್ |

ಕೋಧಮಾನಮಾಯಾಲೋಭಾನಾಂ ತೀವ್ರೋದಯೀ ಚತ್ತಸ್ಯ ಕ್ಷೋಭಃ ಕಾಲುಷ್ಯಪ್ರಾ |
ತೇಽಽಮೇವ ಮಂದೋದಯೀ ತಸ್ಯ ಪ್ರಸಾದೋಽಕಾಲುಷ್ಯಪ್ರಾ | ತತ್ತೋ ಕಾದಾಚತ್ತಮಿಶ್ವಕಪಾಯ-
ಕ್ಷಯೋವತಮೇ ಸತ್ಯಜಾಣಿಸೋ ಭವತಿ | ಕಾಂತಾಯೋದಯಾನುವೃತ್ತೇರಸಮಗ್ರವಾಪತ್ರತೋವ-
ಯೋಗಸ್ಯಾವಾಂತರಭೂಮಿಕಾಸು ಕಾಂತಾಚಿತ್ತಾ ಜಾಣಿಸೋಽಪಿ ಭವತಿತ್ತಿ |

ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋದ ಜಗತ್ತನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದ) ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಶೀಂದರಾಗುವುದು
ಅದು ಇದೇ.

ಗಾಥೆ - ೧೫

ಗಾಥಾರ್ಥ :- [ಜದಾ] ಯಾವಾಗ [ಕೋಧೋ ವ] ಕೋಧ, [ಮಾಣೋ] ಮಾನ, [ಮಾಯಾ]
ಮಾಯಿ [ವ] ಅಥವಾ [ಲೋಭೋ] ಲೋಭವು [ಚತ್ತಮಾಸೇಜ್ಜ್] ಚತ್ತದ ಅಶ್ರಯ ಪಡೆದು [ಚೀವಸ್ಸು]
ಚೀವಕೆ [ಹೋಹಂ ಕುಣದಿ] ಕ್ಷೋಭಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ, ಆಗ [ತಂ] ಅದಕ್ಕೆ [ಬುಧಾ] ಜಾಣಿಗಳು
[ಕಲುಸೋ ತ್ರಿಯ ಬೇಂತಿ] ‘ಕಲುಷತೆ’ಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಟಿಪ್ಪಣಿ :- ಇದು ಚತ್ತದ ಕಲುಷತೆಯ ಸ್ವರೂಪದ ಕಥನವಿದೆ.

ಕೋಧ, ಮಾನ, ಮಾಯಿ ಮತ್ತು ಲೋಭದ ಉದಯದಿಂದ ಚತ್ತದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೋಭಿಯಾಗುವುದು ಅದು
ಕಲುಷತೆಯಿದೆ. ಅಪುಗಳದೇ (ಕೋಧಾದಿಗಳದ್ದೇ) ಮಂದವಾದ ಉದಯದಿಂದ ಚತ್ತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯಾಗುವುದು
ಅದು ಅಕಲುಷತೆಯಿದೆ. ಆ ಅಕಲುಷತೆಯು ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಕಾಂತಾಯಿದ ವಿಶ್ವಾ (–ವಿಶೇಷ ಪ್ರಕಾರದ)
ಕ್ಷಯೋವತಮವಾದ ಮೇಲೆ ಅಜಾಣಿಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ; ಕಾಂತಾಯಿದ ಉದಯದ ಅನುಸರಣೆ ಮಾಡುವಂಥ ಪರಿಣಿತಿ

**ಯಾವಾಗ ಕೋಧ, ಮಾನ, ಮಾಯಿಯಲ್ಲವೆ ಲೋಭ ಚತ್ತದಾಶ್ರಯ ಪಡೆದು |
ಚೀವಕೆ ಕ್ಷೋಭ ಮಾಡುವಾಗ ಅದನು ಬುಧರು ಕಾಲುಷ್ಯವನ್ನುವರು ||೧೫||**

೩. ತೀ ಜಯಸೇನಾಚಾರ್ಯದೇವಕೃತ ಹಿಂಜಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಗಾಥೆಯ ವಿವರಣೆ ಹಿಂಜಿದೆ- ತೀವ್ರ, ತೀವ್ರ, ಕ್ಷೋಧ,
ತೀವ್ರಾಗಾದಿಗಳಿಂದ ಹೀಡಿತವಾದ ಪಾಂತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅಜಾಣಿ ಚೀವನು ‘ನಾನು ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕಾರ ಇದರ ನಿರಾರಣೆ ಮಾಡುವೆ’
ನೆಂದು ವಾಕುಲನಾಗಿ ಅನುಕಂಬ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ; ಜಾಣಿಯಂತೂ ತನ್ನಾತ್ಮ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ (ಎಂದರೆ
ತನ್ನಾತ್ಮನಿಗೆ ಅನುಭವದ ಉಪಲಬ್ಧಿಯಾಗಿದ್ದಾಗು), ಸಂಕೀರ್ತದ ಪರಿಷಾಗದಿಂದ (ಅತಿಭ ಭಾವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) ಯಥಾ ಸಂಭವ
ಪ್ರತೀಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅವನನ್ನು ದುಃಖಿಯನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿ ವಿಶೇಷ ಸಂದೇಹ ಮತ್ತು ಚೈನಾಗ್ರದ ಭಾವನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಚರಿಯಾ ಪರಮಾದಬಹುಲಾ ಕಾಲುಸ್ಯಂ ಲೋಲದಾ ಯ ವಿಸಿನು |
ಪರಪರಿದಾವಪವಾದೋ ಪಾವಸ್ಯ ಯ ಆಸವಂ ಕುಣದಿ ||೧೫||

ಚಯಾ ಪ್ರಮಾದಬಹುಲಾ ಕಾಲುಸ್ಯಂ ಲೋಲತಾ ಚ ವಿಷಯೀಷು |
ಪರಪರಿತಾಪಾಪವಾದಃ ಪಾವಸ್ಯ ಭಾಸ್ರವಂ ಕರೋತಿ ||೧೫||

ಪಾಪಾಸ್ರವಸ್ಯರೂಪಾಖ್ಯಾನಮೇತತ್ತೋ |

ಪ್ರಮಾದಬಹುಲಚಯಾ ಪರಿಣತಿ:, ಕಾಲುಸ್ಯಪರಿಣತಿ:, ವಿಷಯಲೌಪ್ಯಪರಿಣತಿ:, ಪರಪರಿತಾಪರಿಣತಿ:, ಪರಾಪವಾದಪರಿಣತಿತ್ತೋತ್ತಿ ಪಂಚಾಶುಭಾ ಭಾವಾ ದ್ರವ್ಯಪಾಪಾಸ್ರವಸ್ಯ ನಿಮಿತ್ತತ್ವಾತ್ತತ್ವೇನ ಕಾರಣಭೂತತ್ವಾತ್ತದಾಸ್ರವಕ್ಷಣಾದೂಧ್ರ್ಯಂ ಭಾವಪಾಪಾಸ್ರವಃ | ತನ್ನಿಮಿತ್ತೋತ್ತಾತ್ತಭಕವುಪರಿಣಾವೋ ಯೋಗದ್ವಾರೇಣ ಪ್ರವಿಶತಾಂ ಪ್ರಾದ್ಯಲಾನಾಂ ದ್ರವ್ಯಪಾಪಾಸ್ರವ ಇತಿ |

ಯೋಳಗಿಂದ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಅಸಮಗ್ರರೂಪದಿಂದೂ ವಿಮುವಿಗೊಳಿಸಿದ್ದರೆ ಆಗ (ಎಂದರೆ ಕಷಾಯದ ಉದಯಿದ ಅನುಸರಣೆ ಮಾಡುವಂಥ ಪರಿಣಾಮನದೋಳಗಿಂದ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ವಿಮುವಿಗೊಳಿಸಿದ್ದರೆ ಆಗ), ಮಧ್ಯಮ ಭೂಮಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ (ಮಧ್ಯಮಗುಣಾಖಾನಗಳಲ್ಲಿ) ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಜ್ಞಾನಿಗೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಗಾಢಿ - ೧೫

ಗಾಢಾಘ್ರ : - [ಪರಮಾದಬಹುಲಾ ಚರಿಯಾ] ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾದಯುಕ್ತ ನಡತೆ, [ಕಾಲುಸ್ಯಂ] ಕಲುಷತೆ, [ವಿಷಯೀಷು ಯ ಲೋಲದಾ] ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ಆಸಕ್ತಿ, [ಪರಪರಿದಾವಪವಾದೋ] ಇತರಿಗೆ ದುಃಖ ಕೊಡುವುದು ಮತ್ತು ಇತರರ ಮೇಲೆ ತಪ್ಪು ಹೊರಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವುದು - ಇವು [ಪಾವಸ್ಯ ಯ ಆಸವಂ ಕುಣದಿ] ಪಾಪದ ಆಸ್ರವ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಟೀಕೆ : - ಇದು ಪಾಪಾಸ್ರವದ ಸ್ವರೂಪದ ಕಥನವಿದೆ.

ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾದಯುಕ್ತ ಚಯಾರೂಪವಾದ ಪರಿಣತಿ (ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮಾದದಿಂದ ತುಂಬಿ ಹೋದ ಅಚರಣೆಯ ರೂಪವಾದ ಪರಿಣತಿ, ವಿಷಯ ಲೋಲಿಪತೆಯ ರೂಪವಾದ ಪರಿಣತಿ (ಇತರಿಗೆ ದುಃಖ ಕೊಡುವ ರೂಪದ ಪರಿಣತಿ) ಮತ್ತು ಇತರಿಗೆ ಅಪವಾದ ಹೊರಿಸುವ ರೂಪದ ಪರಿಣತಿ - ಈ ಇದು ಅಶುಭ ಭಾವಗಳು ದ್ರವ್ಯಪಾಪಾಸ್ರವಕ್ಷಣಿನಿಮಿತ್ತತ್ವಾತ್ತರೂಪದಿಂದ ಕಾರಣಭೂತವಿರುವುದರಿಂದ 'ದ್ರವ್ಯಪಾಪಾಸ್ರವದ' ಪ್ರಸಂಗದ ಅನುಸರಣೆ ಮಾಡಿ (ಅನುಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡಿ) ಆ ಅಶುಭ ಭಾವಗಳು ಭಾವಪಾಪಾಸ್ರವವಿವೆ

ಉರುವ್ರಮಾದಪ್ರಭ್ರವ್ತಿ ಕಲುಷತೆ, ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ಲೋಲಿಪತೆ |
ಪರರಿಗೆ ಪರಿತಾಪ ಮೇಣಪವಾದ ಮಾತಿವು ಪಾಪಾಸ್ರವ ಮಾಡುವವು ||೧೫||

೧. ಅಸಮಗ್ರ ರೂಪದಿಂದ = ಅಪೂರ್ಣ ರೂಪದಿಂದ; ಅಂಶತೆ:

೨. ಅಪಾತಮೆದನೀಯ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರದ್ಯುಮ ಪರಿಣಾಮರೂಪ ದ್ರವ್ಯಪಾಪಾಸ್ರವದ ಯಾವ ಪ್ರಸಂಗವು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಜೀವದ ಅಶುಭ ಭಾವಗಳು ನಿಮಿತ್ತ ಕಾರಣವಿರುವುದರಿಂದ 'ದ್ರವ್ಯಪಾಪಾಸ್ರವ' ಪ್ರಸಂಗದ ಹಿಂದೆ-ಹಿಂದೆ ಅದಕ್ಕೆ ನಿಮಿತ್ತಭೂತದಾದ ಅಶುಭ ಭಾವಗಳಿಗೂ 'ಭಾವಪಾಪಾಸ್ರವ'ವೆಂಬ ಹೆಸರು ಇದೆ.

ಸಣ್ಣಾಂಜಿ ಯ ತಿಲೇಸ್ಸು ಇಂದಿಯವಸದಾ ಯ ಅಟ್ಟರುದ್ದಾಣೆ ।
ಕಾಣಂ ಚ ದುಪ್ಪಳತ್ತಂ ಮೋಹೋ ಪಾವಪ್ಪದಾ ಹೋಂತಿ ॥೧೪೦॥

ಸಂಜ್ಞಾತ್ವ ಶ್ರೀಲೇಶ್ವಾ ಇಂದಿಯವಶತಾ ಬಾರ್ತರೌದ್ರೇ ।
ಚಾಳನಂ ಚ ದು:ಪ್ರಯುಕ್ತಂ ಮೋಹಃ ಪಾವಪ್ಪದಾ ಭವಂತಿ ॥೧೪೦॥

ಪಾಪಾಸ್ರವಭೂತಭಾವಪ್ರಪಂಚಾಖಾನಮೇತತ್ತೋ ।

ತೇವ್ ಮೋಹವಿಪಾಕಪ್ರಭವಾ ಆಹಾರಭಯವೇಷ್ಠನಪರಿಗ್ರಹಸಂಚಾಳಃ, ತೇವ್ ಕಷಾಯೋದಯಾನುರಂಜಿತಯೋಗಪ್ರವೃತ್ತಿರೂಪಾಃ ಕೃಷ್ಣನೀಲಕಾಷೋತಲೇಶ್ವಾಸ್ತಿಸ್ಸಃ, ರಾಗದ್ವೇಷೋದಯಪ್ರಕರಾದಿಂದಿಯಾಧೀನತ್ವಮ್ಯಾ, ರಾಗದ್ವೇಷೋದ್ರೇಕಾತ್ಮಿಯಸಂಯೋಗಾಸ್ತಿಯವಿಯೋಗವೇದನಾಮೋಕ್ಷಣನಿದಾನಾಕಾಂಕ್ಷಣಿರೂಪವರೂತ್ವವ್ಯಾ, ಕಪಾಯಕ್ಷೂರಾಶಯತ್ವಾದ್ವಿಂಂಂಂಾಂಸತ್ಸ್ವೇಯವಿಷಯಸಂರಕ್ಷಣಾನಂದರೂಪಂ ರೌದ್ರಮ್ಯಾ, ನೈಷ್ಪದಿಕ್ಷಂ ತು ಶುಭಕರ್ಮಣಾಳಾಷ್ಟತ್ ದುಪ್ಪತಯ್ಯಾ ಪ್ರಯುಕ್ತಂಚಾಳನಮ್ಯಾ, ಸಾಮಾನ್ಯೇನ ದರ್ಶನಚಾರಿತ್ರಮೋಹನೀಯೋದಯೋಪಜನಿತಾವಿವೇಕರೂಪೋ ಮೋಹಃ, - ಏವಃ ಭಾವಪಾಪಾಸ್ರವಪ್ರಪಂಚೋ ದ್ರವ್ಯಪಾಪಾಸ್ರವಪ್ರಪಂಚಪ್ರದೋ ಭವತೀತಿ ।

- ಇತಿ ಆಸ್ರವಪದಾರ್ಥವಾಖಾನಂ ಸಮಾಪ್ತಮ್ಯಾ ।

ಮತ್ತು ಅವು (ಅಶುಭಭಾವಗಳು) ಯಾವಪುಗಳಿಗೆ ನಿಮಿತ್ತವಿವೆ ಅಂಥ ಆ ಯೋಗದ ಮುಖಾಂತರಪ್ರವಿಷ್ಟವಾಗುವಂಥ ಪ್ರದ್ರಲಗಳ ಅಶುಭಕರ್ಮ ಪರಿಣಾಮಗಳು (ಅಶುಭ ಕರ್ಮರೂಪವಾದ ಪರಿಣಾಮಗಳು) ಅವು ದ್ರವ್ಯಪಾಪಾಸ್ರವಗಳಿವೆ.

ಗಾಥ - ೧೪೦

ಗಾಥಾರ್ಥ :- [ಸಣ್ಣಾಂಜಿ ಯ] (ನಾಲ್ಕು) ಸಂಜ್ಞೀಗಳು, [ತಿಲೇಸ್ಸು] ಮೂರು ಲೇತ್ತೀಗಳು, [ಇಂದಿಯವಸದಾ ಯ] ಇಂದಿಯಾಧೀನತೆ, [ಅಟ್ಟರುದ್ದಾಣೆ] ಆರ್ಥ-ರೌದ್ರ, ಧಾನಗಳು, [ದುಪ್ಪಳತ್ತಂಕಾಣಂ] ದು:ಪ್ರಯುಕ್ತವಾದ ಚಾಳನ (ದುಪ್ಪರೂಪದಿಂದ ಅಶುಭ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಚಾಳನ) [ಯ] ಮತ್ತು [ಮೋಹೋ] ಮೋಹ- [ಪಾವಪ್ಪದಾ ಹೋಂತಿ] ಈ ಭಾವಗಳು ಪಾವಪ್ರದಗಳಾಗಿವೆ.

ಟೀಕೆ :- ಇದು ವಿಸ್ತಾರದಿಂದ ಪಾಪಾಸ್ರವಭೂತ ಭಾವಗಳ ಕಥನವಿದೆ.

ಯಾವ ಸಂಜ್ಞೀಗಳು, ಮೂರು ಲೇತ್ತೀಗಳು, ಇಂದಿಯವಶತತೆ, ಆರ್ಥರೌದ್ರಧಾನೆ ।
ಇವಲ್ಲದೆ ದು:ಪ್ರಯುಕ್ತಚಾಳನಮೇಣಮೋಹವಿಭಾವಗಳು ಪಾವಪ್ರದವಿವೆ ॥೧೪೦॥

ಅಫ ಸಂವರಪದಾರ್ಥವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೋ ।

ಇಂದಿಯಕ್ಕಾಯಸಂಚಾಲ ಉಗ್ರಹಿಡಾ ಜೀಹಿಂ ಸುಟ್ಟು ಮಗ್ಗಮ್ಮಿ ।
ಜಾವತ್ತಾವತ್ತೇಸಿಂ ಪಿಹಿದಂ ಪಾವಾಸವಚ್ಚಿದ್ದಂ ॥೧೪೧॥

ಇಂದಿಯಕ್ಕಾಯಸಂಚಾಲ ನಿಗ್ರಹಿತಾ ಯೈಃ ಸುಷ್ಮಾ ಮಾಗ್ರೇ ॥
ಯಾವತ್ತಾವತ್ತೇಮಾಂ ಪಿಹಿತಂ ಪಾಪಾಸವಭಿದ್ರವೋ ॥೧೪೧॥

ತೇವ, ಮೋಹದ ಉದಯದಿಂದ ಉತ್ಸನ್ವಾಗುವಂಥ ಆಹಾರ-ಭಯ-ಮೈಥುನ-ಪರಿಗ್ರಹವಂಜ್ಞಿಗಳು; ತೇವ, ಕಾಯದ ಉದಯದಿಂದ ಅನುರಂಜಿತಿಗಳ ಯೋಗ್ಯಪ್ರತಿರೂಪವಾದ ಕೃಷ್ಣ-ನೀಲ-ಕಾಪ್ರೋತಪೆಂಬ ಹಜರಿನ ಮೂರು ಲೇಶ್ಯಗಳು; ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳ ಉದಯದ ಪ್ರಕರ್ಷದ ಕಾರಣ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿಯಾಧಿನತಿ; ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳ ಉದ್ದೇಶದ ಕಾರಣ ತ್ಯಿಯವಸ್ತುವಿನ ಸಂಯೋಗದ, ಅಪ್ರಯ ವಸ್ತುವಿನ ವಿಯೋಗದ ವೇದನೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವ ಮತ್ತು ನಿದಾನದ ಇಚ್ಛಿಯ ರೂಪವಾದ ಆರ್ಥಾನ್ಯ; ಕಾಯದಿಂದ ಕೂರ ಇವಾದಂಥ ಪರಿಣಾಮದ ಕಾರಣವಾಗಿ ಆಗುವಂಥ ಹಿಂಸಾನಂದ, ಅಸತ್ಯಾನಂದ, ಸ್ತೋಯಾನಂದ ಹಾಗೂ ಏಷಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾನಂದರೂಪ ರೌದ್ರಧಾನ್ಯ; ನಿವೃಯೋಜನ(ವ್ಯಧ)ವಾದ ತುಭಕರ್ಮದಿಂದ ಇತರೆಡೆ (ಅತುಭ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ) ದುಷ್ಪರೂಪದಿಂದ ತೊಡಗಿರುವ ಜಾಳನ್ಯ; ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯರೂಪದಿಂದ ದರ್ಶನ ಬಾರಿತ್ಯ, ಮೋಹನೀಯದ ಉದಯದಿಂದ ಉತ್ಸನ್ವಾದ ಅವಿವೇಕ ರೂಪದ ಮೋಹ - ಇವು ಭಾವ ಪಾಪಾಸವದ ವಿಸ್ತಾರವು ದ್ರವ್ಯಪಾಪಾಸವದ ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರದಾನ ಮಾಡುವಂಥದ್ದಿದೆ. (ಎಂದರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಭಾವ ಪಾಪಾಸವ ರೂಪವಾದ ಅನೇಕ ವಿಧಿಗಳ ಭಾವಗಳು ಆಯಾಯ ಅನೇಕ ವಿಧಿಗಳ ದ್ರವ್ಯಪಾಪಾಸವದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿತಭೂತವಾಗಿವೆ.)

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಆಸ್ತವ ಪದಾರ್ಥದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು.

ಗಾಢೆ - ೧೪೧

ಗಾಢಾರ್ಥ :- [ಜೀಹಿಂ] ಯಾರು [ಸುಟ್ಟು ಮಗ್ಗಮ್ಮಿ] ಒಳ್ಳಿಯ ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ದ್ವಾರ್ಕಾಂಡು [ಇಂದಿಯಕ್ಕಾಯಸಂಚಾಲ] ಇಂದಿಯಗಳು, ಕಾಯಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಜ್ಞಿಗಳನ್ನು [ಜಾವತ್ತಾ

ಯಾವನು ಮಾರ್ಗದಲಿದ್ದು ಇಂದಿಯ, ಕಾಯ, ಸಂಜ್ಞಿಗಳನ್ನೆಷ್ಟು ನಿಗ್ರಹಿವನು ।

ಅವನಿಗಮ್ಮುವ್ಯ ಪ್ರಮಾಣದಲಿ ಪಾಪಾಸವದ ರಂಧ್ರಗಳು ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗುವವು ॥೧೪೧॥

೧. ಅನುರಂಜಿತ = ಬಣ್ಣ ಹಾಕಿದ. ಕಾಯದ ಉದಯದಿಂದ ಅನುರಂಜಿತವಾದ ಯೋಗ ಪ್ರಪೃತಿಯು ಅದು ಲೇಶ್ಯಯಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ ಮೇದಲಾದ ಮೂರು ಲೇಶ್ಯಗಳು ತೇವ, ಕಾಯದ ಉದಯದಿಂದ ಅನುರಂಜಿತ ಯೋಗಪ್ರಪೃತಿರೂಪವಿದೆ.

೨. ಪ್ರಕರ್ಷ = ಉತ್ಸರ್ವ; ಉಗ್ರತೆ.

೩. ಉದ್ದೇಶ = ಅರ್ಥ; ತೆಂಕಳ.

೪. ಕೂರ = ನಿರ್ದಾರ; ಕಲೋರಿ; ಉಗ್ರ.

ಅನಂತರತ್ವತ್ವಪರ್ವತ ಸಂಪರಾಖ್ಯಾನಮೇತತ್ತೋ ।

ಮಾರ್ಗೋ ಹಿ ಸಂಪರಃ ತನ್ನಿಮಿತ್ತಮಿಂದಿಯಾಣಿ ಕವಾಯಾಃ ಸಂಜಾತ್ ಯಾವತಾಂತೇನ
ಯಾವಂತಂ ವಾ ಕಾಲಂ ನಿಗ್ಯಾತ್ಯಂತೇ ತಾವತಾಂತೇನ ತಾವಂತಂ ವಾ ಕಾಲಂ ಪಾಪಾಸ್ವವದ್ವಾರಂ
ಷಿಧೀಯತೇ । ಇಂದಿಯಕವಾಯಸಂಜಾಃ ಭಾವಪಾಪಾಸ್ವಂ ದ್ರವ್ಯಪಾಪಾಸ್ವಹೇತುಃ ಪೂರ್ವ-
ಮುಕ್ತಃ । ಇಹ ತನ್ನರೋಧೋ ಭಾವಪಾಪಸಂಪರೋ ದ್ರವ್ಯಪಾಪಸಂಪರಹೇತುರವಧಾರಣೇಯ ಇತಿ ।

ಜಸ್ಯ ಇ ವಿಜ್ಞದಿ ರಾಗೋ ದೋಸೋ ಮೋಹೋ ವ ಸವ್ವದವ್ಯೇಸು ।

ಣಾಸವದಿ ಸುಹಂ ಅಸುಹಂ ಸಮಸುಹದುಕ್ತಸ್ ಭಿಕ್ಷಸ್ ॥೧೪೨॥

ಯಸ್ಯ ನ ವಿಧತೇ ರಾಗೋ ದ್ವೇಷೋ ವೋಹೋ ವಾ ಸವಾದ್ರವ್ಯೇಸು ।

ನಾಸ್ರವತಿ ಶಭವಶುಭಂ ಸಮಸುಖಿದುಃಖಸ್ ಭಿಕ್ಷೌಃ ॥೧೪೩॥

ಣಗ್ಹಿದಾ] ಎಷ್ಟು ನಿಗ್ರಹ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ [ತಾವತ್] ಅಷ್ಟು [ಪಾಪಾಸವಚ್ಯಾದ್ವಂ] ಪಾಪಸ್ವದ ಲಿದಗಳು
[ತೇಸಿಂ] ಅವರಿಗೆ [ಹಿಹಿದಂ] ಬಂದಾಗುತ್ತವೆ.

ತೀಕೆ :- ಪಾಪದ ಅನಂತರ ಇರುವುದರಿಂದ ಇದು ಪಾಪದ್ವೇನೇ ಸಂಪರದ ಕಥನವಿದೆ. (ಎಂದರೆ
ಪಾಪದ ಕಥನದ ಸಂತೇರ ಹೊಡಲೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಪಾಪದ್ವೇನೇ ಸಂಪರದ ಕಥನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.)

ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಮಾರ್ಗವೆಂದರೆ ಸಂಪರವಿದೆ ; ಅದರ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ (ಅದರ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ)
ಇಂದಿಯಗಳು ಕವಾಯಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂಜ್ಞಿಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಅಫವಾ ಎಷ್ಟು ಕಾಲದವರಿಗೆ ನಿಗ್ರಹ
ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಅಷ್ಟು ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಅಫವಾ ಅಷ್ಟು ಕಾಲದವರಿಗೆ ಪಾಪಾಸ್ವದ ದ್ವಾರವು ಬಂದಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಂದಿಯಗಳಿಗೆ, ಕವಾಯಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಜ್ಞಿಗಳಿಗೆ - ಭಾವ ಪಾಪಾಸ್ವಕ್ಷೇ ದ್ರವ್ಯಪಾಪಾಸ್ವಕ್ಷೇ
ಹೇತು (ನಿಮಿತ್ತ)ವನ್ನು ಮೊದಲು (೧೪೦ ನೆಯ ಗಾಢಯಲ್ಲಿ) ಹೇಳಲಾಗಿತ್ತು ; ಇಲ್ಲಿ (ಈ ಗಾಢಯಲ್ಲಿ)
ಅಪುಗಳ ನಿರೋಧ (ಇಂದಿಯಗಳ, ಕವಾಯಗಳ ಮತ್ತು ಸಂಜ್ಞಿಗಳ ನಿರೋಧ) ವೆಂದರೆ ಭಾವಪಾಪಸಂಪರವು
ದ್ರವ್ಯಪಾಪಸಂಪರದ ಹೇತುವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು.

ಗಾಢಿ - ೧೪೨

ಗಾಢಾರ್ಥ :- [ಜಸ್ಯ] ಯಾವನಿಗೆ [ಸವ್ವದವ್ಯೇಸು] ಎಲ್ಲ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಕುರಿತು [ರಾಗೋ] ರಾಗ,
[ದೋಸೋ] ದ್ವೇಷ [ವ] ಅಫವಾ [ಮೋಹೋ] ಮೋಹವು [ಇ ವಿಜ್ಞದಿ] ಇಲ್ಲ, [ಸಮಸುಹದುಕ್ತಸ್ ಭಿಕ್ಷಸ್]
ಆ ಸಮಸುಖಿದುಃಖಿಗೆ (- ಸುಖಿದುಃಖಿಗಳ ಕುರಿತು ಸಮಭಾವದಿಂದಿರುವಂಥ ಮುನಿಗೆ)
[ಸುಹಂ ಅಸುಹಂ] ಶುಭ ಮತ್ತು ಅಶುಭ ಕರ್ಮಗಳು [ಣಾಸವದಿ] ಆಸ್ತವಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಮಸ್ತ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ಯಾರಿಗೆ ರಾಗದ್ವೇಷವಫವಮೋಹವಿಲ್ಲ ।

ಸಮಸುಖಿದುಃಖಿಯಾದಾಭಿಕ್ಷುವಿಗೆ ಶುಭಮೇಣಶುಭಕರ್ಮಾಸ್ವವಿಲ್ಲ ॥೧೪೨॥

ಸಾಮಾನ್ಯಸಂಪರ್ಕರೂಪಾಖ್ಯಾನವೇತತೋ ।

ಯಸ್ಯ ರಾಗರೂಪೋ ದ್ವೈಪರೂಪೋ ಮೋಹರೂಪೋ ವा ಸಮಗ್ರಪರದ್ರವ್ಯೇಷು ನ ಹಿ
ವಿದ್ಯತೇ ಭಾವಃ ತಸ್ಯ ನಿರ್ವಿಕಾರಚೈತನ್ಯತಾಷ್ಟಮಾಸುಖಿದುಃಖಿಸ್ಯ ಭಕ್ತಿಷ್ಣಿಃ ಶುಭಮಾತುಭಂ ಚ ಕರ್ಮಾ
ನಾಸ್ತವತೆ, ಕಿಂತು ಸಂವಿಯತ ಏವ । ತದರ್ಥ, ಮೋಹರಾಗದ್ವೈಪರಿಣಾಮನಿರೋಧೋ ಭಾವ-
ಸಂಪರಃ । ತನ್ನಮಿತ್ರಃ ಶುಭಾತುಭಕ್ತಮರ್ಪರಿಣಾಮನಿರೋಧೋ ಯೋಗದ್ವಾರೇಣ ಪ್ರವಿಶತಾಂ
ಪ್ರದ್ವಾನಾಂ ದ್ವಾರ್ಪಂಪರ ಇತಿ ।

ಜಸ್ತಿ ಜದಾ ಖಲು ಪುಣಿಂ ಜೋಗೇ ಪಾಪಂ ಚ ಣತ್ತಿ ವಿರದಸ್ತಿ ।

ಸಂಪರಣಂ ತಸ್ಯ ತದಾ ಸುಹಾಸುಹಕದಸ್ತಿ ಕಮ್ಮಸ್ತಿ ॥೧೪॥

ಯಸ್ಯ ಯದಾ ಖಲು ಪುಣಿಂ ಯೋಗೇ ಪಾಪಂ ಚ ಣತ್ತಿ ವಿರತಸ್ತಿ ।

ಸಂಪರಣಂ ತಸ್ಯ ತದಾ ಶುಭಾತುಭಕ್ತತಸ್ಯ ಕಮ್ಮಣಃ ॥೧೫॥

ಉತ್ತರ :- ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯರೂಪದಿಂದ ಸಂಪರದ ಸ್ವರೂಪದ ಕಥನವಿದೆ.

ಯಾವನಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪರದ್ವಗಳ ಕುರಿತು ರಾಗರೂಪ, ದ್ವೈಪರೂಪ ಅಥವಾ ಮೋಹರೂಪ
ಗಳಾದ ಭಾವಗಳರುಪದಿಲ್ಲ ಆ ಭಕ್ತುವಿಗೆ - ಯಾವನಿಗೆ ನಿರ್ವಿಕಾರ ಚೈತನ್ಯತನದ ಕಾರಣ ಸಮಸುಖಿದುಃಖಿ
ಂ ವಿದೆ ಅವನಿಗೆ - ಶುಭ ಮತ್ತು ಅಶುಭ ಕರ್ಮದ ಅಸ್ವವಾಗುಪುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಸಂಪರಪೇ ಆಗುತ್ತದೆ.
ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಮೋಹರಾಗದ್ವೈಪರಿಣಾಮದ ನಿರೋಧವು ಅದು ಭಾವಸಂಪರವಿದೆ ಮತ್ತು ಅದು
(ಮೋಹ ರಾಗದ್ವೈಪರೂಪ ಪರಿಣಾಮದ ನಿರೋಧವು) ಯಾವುದರ ನಿಮಿತ್ತವಿದೆ ಅಂಥ ಆ ಯೋಗದ
ಮುಖಾಂತರ ಪ್ರವಿಷ್ಟವಾಗುವಂಥ ಪ್ರದ್ವಾನಗಳ ಶುಭಾತುಭ ಕರ್ಮ ಪರಿಣಾಮದ (-ಶುಭಾತುಭ ಕರ್ಮರೂಪ
ಪರಿಣಾಮದ) ನಿರೋಧವು ಅದು ದ್ವಾರ್ಪಂಪರವಿದೆ.

ಗಾಥೆ - ೧೬

ಗಾಥಾಧ್ಯ :- [ಜಸ್ತಿ] ಯಾವನಿಗೆ (ಯಾವ ಮನಿಗೆ), [ವಿರದಸ್ತಿ] ವಿರಕ್ತಿಯು ವರ್ತಿಸುತ್ತೆ
[ಜೋಗೇ] ಯೋಗದಲ್ಲಿ [ಪುಣಿಂ ಪಾಪಂ ಚ] ಪುಣಿ ಮತ್ತು ಪಾಪಗಳು [ಜದಾ] ಯಾವಾಗ [ಖಲು]

ಯಾವಾಗ ಯೋಗದಲ ಪುಣಿಪಾಪವಿಲ್ಲದೆ ನಿಜದಿ ವಿರಕ್ತಿವರ್ತಿಸುದು ।

ಆವಾಗ ಅವನಿಗೆ ಶುಭಾತುಭ ಭಾವಕ್ತತ ಕರ್ಮದ ಸಂಪರವಾಗುವುದು ॥೧೬॥

೧. ಸಮಸುಖಿದುಃಖ = ಯಾವನಿಗೆ ಮಲಿದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಭಾವವಿದೆ ; ಯಾವನಿಗೆ ಇಷ್ಟಾನಿಪ್ತ ಸಂಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ
ಹರಣತೋಽಧಿ ವಿಪರ ಪರಿಣಾಮಗಳಾಗುಪುದಿಲ್ಲ, [ಯಾವನಿಗೆ ರಾಗದ್ವೈಪ ಮೋಹಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಮನಿಯು ನಿರ್ವಿಕಾರ
ಚೈತನ್ಯಮಾಯನಿದ್ವಾನೆ ಎಂದರೆ ಅವನ ಚೈತನ್ಯ ಪರಿಣಾಮಯದಲ್ಲಿ ವಿಳಾರವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಅವನು ಸಮಸುಖ ದುಃಖಿಯಾದ್ವಾನೆ.]

ವಿಶೇಷೇಣ ಸಂಪರ್ಸ್ಯರೂಪಾಖ್ಯಾನಮೇತತ್ |

ಯಸ್ಯ ಯೋಗಿನೋ ವಿರತಸ್ಯ ಸರ್ವತೋ ನಿವೃತ್ತಸ್ಯ ಯೋಗೇ ವಾಜ್ಞನಃಕಾಯಕರ್ಮಣ ಶುಭಪರಿಣಾಮರೂಪಂ ಪ್ರಣಾಮಶುಭಪರಿಣಾಮರೂಪಂ ಪಾಪಂ ಚ ಯದಾ ನ ಭವತಿ ತಸ್ಯ ತದಾ ಶುಭಾಶುಭಭಾವಕ್ರತಸ್ಯ ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮಣಃ ಸಂಪರಃ ಸ್ತುಕಾರಣಾಭಾವಾತ್ಸ್ವಿದ್ಧುತಿ | ತದತ್ತ ಶುಭಾಶುಭಪರಿಣಾಮನಿರೋಧೋ ಭಾವಪ್ರಣಾಮಾಪಸಂಪರೋ ದ್ರವ್ಯಪ್ರಣಾಮಾಪಸಂಪರಸ್ಯ ಹೇತು: ಪ್ರಧಾನೋಽವಧಾರಣೀಯ ಇತಿ |

- ಇತಿ ಸಂಪರಜದಾರ್ಥವ್ಯಾಖ್ಯಾನಂ ಸಮಾಪ್ತವ್ |

ಅಥ ನಿರ್ಜರಾಪದಾರ್ಥವ್ಯಾಖ್ಯಾನಪ್ |

ಸಂಪರಜೋಗೇಹಿಂ ಜುಡೋ ತವೇಹಿಂ ಜೋ ಚಿಟ್ಟದೇ ಬಹುವಿಹೇಹಿಂ |

ಕಮ್ಮಣಂ ಣೆಜ್ಜರಣಂ ಬಹುಗಾಣಂ ಕುಣದಿ ಸೋ ಣೆಯದಂ ||೧೪೪||

ಸಂಪರಯೋಗಾಭ್ಯಾಂ ಯುಕ್ತಸ್ತಪೋಭಿಯರ್ಶೈಸ್ವತೇ ಬಹುವಿಧಃ |

ಕರ್ಮಣಂ ನಿರ್ಜರಣಂ ಬಹುಕಾನಾಂ ಕರೋತಿ ಸ ನಿಯತಪ್ | ||೧೪೫||

ನಿಜವಾಗಿ [ಇತಿ] ಇರುಪುದಿಲ್ಲ [ತದಾ] ಆಗ [ತಸ್ಯ] ಅವನಿಗ [ಸುಹಾಸುಹಕದಸ್ಯ ಕಮ್ಮಸ್ಯ] ಶುಭಾಶುಭಭಾವಕ್ರತ ಕರ್ಮದ [ಸಂಪರಣಂ] ಸಂಪರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಟೀಕೆ :- ಇದು ವಿಶೇಷರೂಪದಿಂದ ಸಂಪರದ ಸ್ವರೂಪದ ಕಥನವಿದೆ.

ಯಾವ ಯೋಗಿಗ ವಿರತಿ ಎಂದರೆ ಸರ್ವರ್ಥ ನಿವೃತ್ತಿಯ ವರ್ತಿಸುತ್ತ, ಯೋಗದಲ್ಲಿ - ವಚನ, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಶಾಯ ಸಂಬಂಧದ ಕ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ - ಶುಭಪರಿಣಾಮರೂಪ ಪ್ರಣಾಮ ಮತ್ತು ಅಶುಭಪರಿಣಾಮರೂಪ ಪಾಪವು ಯಾವಾಗ ಇರುಪುದಿಲ್ಲ ಆಗ ಅವನಿಗ ಶುಭಾಶುಭಭಾವಕ್ರತ ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮದ (-ಶುಭಾಶುಭಭಾವವು ಯಾವುದರ ನಿಮಿತ್ತವಿದೆ ಅಂಥ ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮದ), ತನ್ನ ಕಾರಣದ ಅಭಾವದ ಮೂಲಕ ಸಂಪರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲ (ಈ ಗಾಳಿಯಲ್ಲ) ಶುಭಾಶುಭ ಪರಿಣಾಮದ ನಿರೋಧವು - ಭಾವಪ್ರಣಾಮಾಪ ಸಂಪರವು - ದ್ರವ್ಯಪ್ರಣಾಮಾಪ ಸಂಪರದ ಪ್ರಧಾನ ಹೇತುಗ ವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು.

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸಂಪರ ಪದಾರ್ಥದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಪ್ ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು.

ಯಾವನು ಸಂಪರಯೋಗದಿಂ ಯುಕ್ತನಿದ್ದು ಬಹುವಿಧತಪಸಹವರ್ತಿಪನು |

ಅವನು ನಿಯಮದಿಂದನೇಕಕರ್ಮಗಳ ನಿರ್ಜರಣ ಮಾಡುವನು ||೧೪೬||

೧. ಪ್ರಧಾನ ಹೇತು = ಮುಖ್ಯ ನಿಮಿತ್ತ. [ದ್ರವ್ಯಸಂಪರದಲ್ಲಿ 'ಮುಖ್ಯ ನಿಮಿತ್ತ'ವು ಜೀವದ ಶುಭಾಶುಭ ಪರಿಣಾಮದ ನಿರೋಧವಿದೆ, ಯೋಗದ ನಿರೋಧಪಲ್ಲ (ಇಲ್ಲಿ ದ್ರವ್ಯಸಂಪರದ ಉಬಾದಾನಕಾರಣ-ನಿಶ್ಚಯಕಾರಣವಂತೂ ಸ್ವಯಂ ಪುದ್ಗಲಚೇಷಣೆಯಂಬುದನ್ನು ಲಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ)

ನಿರ್ಜರಾಸ್ವರೂಪಾಖ್ಯಾನಮೇತ್ತೋ ।

ಶುಭಾಶುಭಜರಿಣಾಮನಿರೋಧಃ ಸಂವರಃ, ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗೋ ಯೋಗಃ । ತಾಖ್ಯಾಂ ಯತ್ತ-
ಸ್ತೋಽಭಿರನಷ್ಟನಾವವರ್ವಾದಯ್ಯವೃತ್ತಿಪರಿಸಂಖ್ಯಾನರಸಪರಿತಾಗ್ರವಿಕ್ರಿತಯಾಸನಕಾಯ-
ಕ್ಲೀಶಾದಿಭೇದಾದ್ವಿತಿರಂಗ್ಯೇಃ ಹಾರ್ಯಾಶ್ಚತ್ವವಿನಯವೈಯಾವಪ್ತಸ್ವಾಧಾರ್ಯಾಯಪ್ಯತ್ಸಗ್ರಧಾರ್ಯ-
ಭೇದಾದಂತರಂಗ್ಯೇತ್ವ ಬಹುವಿಧ್ಯೈಯಾಶ್ಚೈಪ್ರತೇ ಸ ವಿಲು ಬಹುನಾಂ ಕರ್ಮಣಾಂ ನಿರ್ಜರಣಾಂ
ಕರೋತಿ । ತದತ್ತ ಕರ್ಮಾವಿಯುಶಾತನಸಮಧೋರ್ ಬಹಿರಂಗಾಂತರಂಗತವ್ಯೋಭಿಬ್ರಂಹಿತಃ
ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗೋ ಭಾವನಿರ್ಜರಾ, ತದನುಭಾವನಿರಸೀಭೂತಾನಾಮೇಕದೇಶಸಂಕ್ಷಯಃ
ಸಮುಪಾತ್ತಕರ್ಮಾಪ್ವದ್ವಾನಾಂ ದ್ವಿವನಿರ್ಜರೇತಿ ।

ಈಗ ನಿರ್ಜರಾಪದಾರ್ಥದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿದೆ.

ಗಾಥೆ - ೧೪೪

ಗಾಥಾಧ್ಯಾ : - [ಸಂವರ್ಚಜೋಗೇಹಿಂ ಜೂದೋ] ಸಂವರ ಮತ್ತು ಯೋಗದಿಂದ
(ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗದಿಂದ) ಯುಕ್ತನಾದಂಥ [ಚೋಲ] ಯಾವ ಜೀವನು [ಬಹುವಿಹೇಣಿಂ ತವೇಹಿಂ ಚಿಟ್ಟದೇ]
ವಲಪು ವಿಧದ ತಪಸ್ಸಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ, [ಸೋಽ] ಅವನು [ಣಯದಂ] ನಿಯಮದಿಂದ
[ಬಹುಗಾಣಂ ಕರ್ಮಾಣಂ] ಅನೇಕ ಕರ್ಮಾಗಳ [ಜೆಜ್ಜರಣಂ ಕುಣದಿ] ನಿರ್ಜರೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಟೀಕೆ : - ಇದು ನಿರ್ಜರೆಯ ಸ್ವರೂಪದ ಕಥನವಿದೆ.

ಸಂವರ ಎಂದರೆ ಶುಭಾಶುಭಜರಿಣಾಮದ ನಿರೋಧ, ಮತ್ತು ಯೋಗ ಎಂದರೆ ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗವು
ಅಪ್ಯಗಳಿಂದ (ಸಂವರ ಮತ್ತು ಯೋಗದಿಂದ) ಯುಕ್ತನಾದ ಯಾವನು (ಪುರುಷನು), ಅನಶನ, ಅವಪ್ಯ
ದಂಯ್ಯ, ವೃತ್ತಿಪರಿಸಂಖ್ಯಾನ, ರಸಪರಿತಾಗ್ರ, ವಿವಿಕ್ರಿತಯಾಸನ ಮತ್ತು ಕಾಯಕ್ಲೀಶ ಮೊದಲಾದ ಭೇದಗಳುಳ್ಳ
ಬಹಿರಂಗ ತಪಸ್ಸಗಳ ಸಹಿತ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ, ವಿನಯ, ವೈಯಾವೃತ್ತ, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ, ವೃತ್ತಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಯನದಂಥ
ಭೇದಗಳುಳ್ಳ ಅಂತರಂಗ ತಪಸ್ಸಗಳ ಸಹಿತ - ಹೀಗೆ ಹಲವು ವಿಧ ತಪಸ್ಸಗಳಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ
ಅವನು (ಪುರುಷನು) ನಿಜವಾಗಿ ಅನೇಕ ಕರ್ಮಾಗಳ ನಿರ್ಜರೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲ (ಗಾಢೀಯಲ್ಲಿ) ಕರ್ಮದ
ವೀಯದ (ಕರ್ಮದ ಶಕ್ತಿಯ) ಶಾತನ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಸಮಾರ್ಥವಾದಂಥ ಯಾವ ಬಹಿರಂಗ ಮತ್ತು

೧. ಯಾವ ಜೀವಕ್ಕಿ ಸಹಜ ಶುದ್ಧರೂಪದ ಪ್ರತಪನರೂಪವಾದ ನಿಶ್ಚಯ ತಪವಿದೆ ಆ ಜೀವದ, ತಪವಿಲ್ಲದೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವ
ಅನಶನಾದಿ ಸಂಬಂಧದ ಭಾವಗಳಿಗೆ ತಪಸ್ಸಿಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವ ಶುದ್ಧರೂಪ ಅಂಶವು ಆದು
ವಿಕ್ಷಯ-ತಪವಿದೆ ಮತ್ತು ಶುಭತ್ವರೂಪ ಅಂಶಕ್ಕೆ ವ್ಯವಹಾರ - ತಪಸ್ಸಿಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. (ಮಿಥಾದ್ವಿಗ್ರಂಥಿ ನಿಶ್ಚಯ-ತಪಸ್ಸ
ಉಲ್ಲಿಧಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಅನಶನಾದಿ ಸಂಬಂಧದ ಶುಭಭಾವಗಳಿಗೆ ವ್ಯವಹಾರ-ತಪಸ್ಸಿಂದೂ ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಏಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ
ಯಾಧ್ಯಾತ್ಮ ತಪಸ್ಸನ ಸದ್ಯಾಪದೇ ಇಲ್ಲ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆ ಶುಭಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದರ ಅರೋಪ ಮಾಡಲಾಗುವುದು?)

೨. ಶಾತನ ಮಾಡುವುದು = ತಿಳಿಪು ಮಾಡುವುದು; ಕ್ಷೇಣಮಾಡುವುದು; ನಾಶ ಮಾಡುವುದು.

ಜೋ೯ ಸಂಪರೇಣ ಜುತೋ೯ ಅಪ್ಯಷ್ಟಪಸಾಧಗೋ೯ ಹಿ ಅಪ್ಯಾಣಂ ।
ಮುಣಳಣ ರಘಾದಿ ಣೆಯದಂ ಕೂಣಂ ಸೋ೯ ಸಂಧುಷೋ೯ದಿಕಮ್ಮುರಯಂ ॥೧೪॥

ಯಃ ಸಂಪರೇಣ ಯುಕ್ತಃ ಆತ್ಮಾರ್ಥಪಸಾಧಕೋ ಹ್ಯಾತ್ಮಾನವ್ರಾ ।

ಜ್ಞಾತ್ಮಾ ಧ್ಯಾಯತಿ ನಿಯತಂ ಜ್ಞಾನಂ ಸ ಸಂಧುನೋತಿ ಕರ್ಮರಜಃ ॥೧೫॥

ಮುಖ್ಯನಿಜರಾಕಾರಕೋಪನ್ಯಾಸೋಽಯವ್ರಾ ।

ಯೋ ಹಿ ಸಂಪರೇಣ ಶುಭಾಶುಭಪರಿಜ್ಞಾಮಪರಮನಿರೋಧೇನ ಯುಕ್ತಃ ಪರಿಜ್ಞಾತವಸ್ತು-
ಸ್ವರೂಪಃ ಪರಪ್ರಯೋಜನೇಭೋ೯ ವ್ಯಾಪ್ಯತ್ತಬುದ್ಧಿಃ ಕೇವಲಂ ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನಸಾಧನೋದ್ಯತಮನಾ:

ಅಂತರಂಗ ತಪಸ್ಸಗಳಿಂದ ವ್ಯಧಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗವು ಅದು ಭಾವನಿಜರೆಯಿದೆ ಮತ್ತು
ಅಪ್ಯಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ (ವ್ಯಧಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗದ ನಿರ್ಮತದಿಂದ) ನೀರಸವಾದಂಥ
ಲಂಬಾಚಿತ ಕರ್ಮಪ್ರಯ್ದಲಗಳ ಏಕದೇಶ ಸಂಕ್ಷಯವು ಅದು ದ್ವಾಪ್ರನಿಜರೆಯಿದೆ.

ಗಾಥೆ - ೧೪

ಗಾಥಾರ್ಥ :- [ಸಂಪರೇಣ ಜುತೋ೯] ಸಂಪರದಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದಂಥ [ಜೋ೯] ಯಾವ ಜೀವನು
[ಅಪ್ಯಷ್ಟಪಸಾಧಗೋ೯ ಹಿ] ನಿಜವಾಗಿ ಆತ್ಮಾರ್ಥದ ಪ್ರಸಾಧಕ (ತನ್ನ ಪ್ರಯೋಜನದ ಉತ್ಪಾದಕ) ನಾಗಿ
ವರ್ತಿಕುತ್ತ [ಅಪ್ಯಾಣಂ ಮುಣಳಣ] ಆತ್ಮನನ್ನ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು (ಅನುಭವಮಾಡಿ) [ಕೂಣಂ ಣೆಯದಂ
ರಘಾದಿ] ಜ್ಞಾನವನ್ನ ನಿಶ್ಚಲರೂಪದಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾನೆ [ಸೋ೯] ಅವನು [ಕಮ್ಮುರಯಂ] ಕರ್ಮರಜವನ್ನು
[ಸಂಧುಷೋ೯ದಿ] ಜಾಡಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಚೀಕೆ :- ಇದು ನಿಜರೆಯ ಮುಖ್ಯಕಾರಣದ ಕಥನವಿದೆ.

ಯಾವನು ಸಂಪರಸಹ ಆತ್ಮರ್ಥದ ಪ್ರಸಾಧಕ ಆತ್ಮನನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ।
ಅವನು ನಿಶ್ಚಲರೂಪದಿಂದ ಜ್ಞಾನವ ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಕರ್ಮರಜವ ಕಳೆಯುವನು ॥೧೫॥

೧. ವ್ಯಧಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತ = ಚೆಳೆದ ; ಉಗ್ರವಾದ. [ಪಂಪರ ಮತ್ತು ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗಪ್ರಯ್ದ ಜೀವನಿಗೆ ಯಾವಾಗ ಉಗ್ರ
ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗವಿರುತ್ತದೆ ಆಗ ಅನೇಕ ಕರ್ಮಗಳ ನಿಜರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗದ ಉಗ್ರತ ಮಾಡುವ ವಿಧಿಯಿಂದರೆ
ಶುದ್ಧ ಆತ್ಮದ್ವಾದ ಅವಲಂಬನದ ಉಗ್ರತೆ ಮಾಡುವುದೇ ಇದೆ. ಒಂಗ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಸಹಜಾವಸ್ಥೀಯಲ್ಲಿ ಪಣದಿಲ್ಲದ ಯಾವ
ಅನಶನಾದಿ ಸಂಬಂಧದ ಭಾವಗಳು ವರ್ತಿಕುತ್ತವೆ (ಶುಭರ್ತುರೂಪ ಅಂತದೊಡನೆ) ಉಗ್ರ-ಶುದ್ಧರೂಪ ಅಂತವಿರುತ್ತದೆ ಅದರಿಂದ
ಅನೇಕ ಕರ್ಮಗಳ ನಿಜರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. (ಮಿಥ್ಯಾದ್ವಿಷಿಗಂತ್ರೋ ಶುದ್ಧಾತ್ಮದ್ವಾದ ಭಾಸದೇ ಆಗದಿರುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಸಂಪರದಿಲ್ಲ
ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗವಿಲ್ಲ. ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗದ ವ್ಯಧಿಯದಂತೆ ಮಾತ್ರಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಲು ? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಸಹಜಾವಸ್ಥೀಯಲ್ಲಿದೆ -
ಪರಪ್ರವರ್ತಕ-ಅನಶನಾದಿ ಸಂಬಂಧದ ಶುಭಭಾವಗಳು ಕೊಡು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹೇತುಭೂತವಾದ ನಿಜರೆಯು
ಒಂದಿಷ್ಟೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.)

೨. ಸಂಕ್ಷಯ = ಸಮ್ಮುಕ್ತ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಕ್ಷಯ.

ಅತ್ಯಾನಂ ಸ್ಲೋಪಲಂಭೇನೋಪಲಭ್ಯ ಗುಣಗುಣನೋಪರಸ್ತತ್ವೇನಾಭೇದಾತ್ಮದೇವ ಜ್ಞಾನಂ ಸ್ವಂ
ಸ್ವೇನಾವಿಚಲಿತವಾನಾಸ್ವಂಚೇಯತೇ ಸ ವಿಲು ನಿತಾಂತನಿಸ್ತೀಹಃ ಪ್ರಹೀಣಸ್ವೇಹಾಭ್ಯಂಗ-
ಪರಿಷ್ಟಂಗಶ್ಯಾದ್ಯಸ್ವಟ್ಟಿಕಸ್ವಂಭವತ್ ಪ್ರಾವೋರಾಜಾತ್ತಂ ಕರ್ಮಾರಜಃ ಸಂಧಾನೋತ್ತಿ । ಏತೇನ
ನಿರ್ಜರಾಮುಖೀತ್ವೇ ಹೇತುತ್ವಂ ಧ್ಯಾನಸ್ಯ ದ್ಯೋತಿತಮಿತಿ ।

ಜಸ್ತಿ ವಿಜ್ಞದಿ ರಾಗೋ ದೋಸೋ ಮೋಹೋ ವ ಜೋಗಪರಿಕಮ್ಮೋ ॥१४६॥
ತಸ್ಮಿ ಸುಹಾಸುಹಡಹಣೋ ರಘಾಣಮುಣಿ ಜಾಯದೇ ಅಗಣೇ ॥१४६॥

ಯಸ್ತಿ ನ ವಿದ್ಯತೇ ರಾಗೋ ದ್ವೋಪೋ ಮೋಹೋ ವಾ ಯೋಗಪರಿಕಮ್ಮಾ ।
ತಸ್ಯ ಶಬಾಶುಭದಹಣೋ ಧ್ಯಾನಮುಯೋ ಜಾಯತೇ ಅಗ್ನಿಃ ॥१४६॥

ಸಂಪರದಿಂದ ಎಂದರೆ ಶಬಾಶುಭ ಪರಿಣಾಮದ ಪರಮ ನಿರೋಧದಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದಂಥ ಯಾವ
ಚೇವನು ವಸ್ತು ಸ್ವರೂಪವನ್ನು (ಹೇಯ-ಉಪಾದೇಯ ತತ್ತ್ವವನ್ನು) ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ
ಪರಪ್ರಯೋಜನದಿಂದ ಅವನ ಬುದ್ಧಿಯು ವ್ಯಾವೃತ್ತಂ ವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಕೇವಲ ತನ್ನ ಪ್ರಯೋಜನದ
ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಉದ್ದೃತಿ ವಾಗಿರುವ ಹಾಗೆ ಪರ್ವಿಸುತ್ತ, ಆತ್ಮನನ್ನು ತನ್ನ ಉಪಲಬ್ಧಿಯಿಂದ
ಉಪಲಬ್ಧಗೊಳಿಸಿ (ತನ್ನ ಸ್ವಾನುಭವದ ಮುಖಾಂತರ ಅನುಭವ ಮಾಡಿ), ಗುಣ-ಗುಣಯ ವಸ್ತುರೂಪದಿಂದ
ಅಭೇದವಿರುವ ಕಾರಣ ಅದೇ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಇ - ತನ್ನನ್ನು - ತನ್ನಿಂದ ಅವಿಚಲ ಪರಿಣತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ
ಸಂಚೇತಿಸುತ್ತಾನೆ ಆ ಚೇವನು ನಿಜವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ನಿಃಸ್ವೇಧ ನಾಗಿ ಪರ್ವಿಸುತ್ತ - ಅವನಿಗೆ ಸ್ವೇದದ ಉ
ಲೇವದ ಸಂಗವು ಪ್ರಕ್ಷೇಣವಾಗಿರುವಂತೆ ಮದ್ದ ಸ್ವಟಿಕದ ಸ್ತಂಭದ ಹಾಗೆ - ಮೂದಲು ಉಪಾಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ
ಕರ್ಮಾರಜವನ್ನು ಉದುರಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಇದರಿಂದ (ಕಾಂಥಯಿಂದ) ನಿರ್ಜರೆಯ ಮುಖೀ ಹೇತುವು ಧ್ಯಾನ ಇವದೆಯಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ
ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಯಾವನಿಗೆ ಮೋಹಮೇಣ ರಾಗದ್ವೇಷಗಳಿಲ್ಲ ಯೋಗಗಳ ಸೇವನೆಯಿಲ್ಲ ॥
ಅವನಿಗೆ ಶಬಾಶುಭವ ಸುದುವ ಧ್ಯಾನಮಯದಗ್ನಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವುದು ॥१४७॥

೧. ಯಾವತ್ತವಾಗು = ನಿವೃತ್ತವಾಗು ; ಏಮುಖವಾಗು.

೨. ಮನ = ಮತ್ತ ; ಬುದ್ಧಿ ; ಭಾವ ; ಪರಿಣಾಮ.

೩. ಉದ್ದೃತವಾಗು = ತತ್ತ್ವರವಾಗು ; ತೊಡಗು ; ಉದ್ದೃಮವಂತನಾಗು ; ಒಲಿಯು.

೪. ಗುಣೇ ಮತ್ತು ಗುಣದಲ್ಲಿ ವಸ್ತು-ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಅಭೇದವಿರುವುದರಿಂದ ಆತ್ಮಸೇಂದರೂ ಅಭ್ಯಾಸ ಜ್ಞಾನದೆಂದರೂ
ವಿರಚಿತ ಒಂದೇ ಅವೆ. ಚೇತೆ ಯಾವುದನ್ನು 'ಆತ್ಮ' ಕಬ್ಬಿದಿಂದ ಕಫನ ಮಾಡಿತ್ತು ಅದನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ 'ಜ್ಞಾನ' ಕಬ್ಬಿದಿಂದ ಕಫನ ಮಾಡಿದೆ.
ಅ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ - ನಿಜಾತ್ಮಕನಲ್ಲಿ - ನಿಜಾತ್ಮನ ಮುಖಾಂತರ ನಿಕ್ಷೇಪ ಪರಿಣತಿ ಮಾಡಿ ಅವನ ಸಂಚೇತನ - ಸಂಚೇತನ-ಅನುಭವ
ಮಾಡುವುದು ಅದು ಧ್ಯಾನವಿದೆ.

೫. ನಿಃಸ್ವೇಧ = ಸ್ವೇಧವಿಲ್ಲದ ; ಮೋಜ ರಾಗದ್ವೇಷಗಳಿಲ್ಲದ.

೬. ಸ್ವೇಧ = ವಿನ್ಯಾಸ ; ಸ್ವಾರ್ಥದಾರ್ಥ ; ಸ್ವಾರ್ಥ.

೭. ಕಾ ಧ್ಯಾನವು ಶಬ್ದಭಾವರೂಪವಿದೆ.

ಧ್ಯಾನಸ್ತುರೂಪಾಭಿಧಾನಮೇತತ್ತಾ ।

ಶುದ್ಧಸ್ತುರೂಪೇತವಿಚಲತಚೈತನ್ಯವೃತ್ತಿಹೀ ಧ್ಯಾನವ್ರ್ಾ । ಅಫಾಸ್ಯಾತ್ಮಲಾಭವಿಧಿರಭಿಧಿಯತೇ । ಯದಾ ಖಿಲು ಯೋಗೀ ದರ್ಶನಚಾರಿತ್ರ್ಯಮೋಹನೀಯವಿಪಾಕಂ ಪ್ರದ್ವಿಲಕಮೂತ್ವಾತ್ಮ ಕಮುಂಸು । ಸಂಹೃತ್ಯೈ ತದನುವೃತ್ತೇಃ ವ್ಯಾಪ್ತಿತ್ವೋಪಯೋಗವಮುಹ್ಯಂತಮರಜ್ಯಂತಮದ್ವಿಪಂತಂ ಚಾತ್ಯಂತಶುದ್ಧವಿವಾತ್ಮನಿ ನಿಷ್ಪಂಪಂ ನಿವೇಶಯತಿ, ತದಾಸ್ಯ ನಿಷ್ಪಿಯಚೈತನ್ಯರೂಪಸ್ತುರೂಪವಿಶ್ರಾಂತಸ್ಯ ವಾಜ್ಯನಃ-ಕಾಯಾನಭಾವಯತಃ ಸ್ವಕಮೂಸ್ಯವ್ಯಾಪಾರಯತಃ ಸಕಲಶುಭಾಶುಭಕಮೇಂಧನದಹನಸಮವರ್ತಾದಗ್ರಿಕಲ್ಪಂ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥಸಿದ್ಧ್ಯಪಾಯಭೂತಂ ಧ್ಯಾನಂ ಜಾಯತೇ ಇತಿ । ತಥಾಚೋಕವ್ರ್ಾ-“ಅಜ್ಞ ಏ ತಿರಯಣಸುದ್ಧಾ ಅಪ್ರಾರ್ಥಾವಿಲಹಜ್ಜ ಇಂದತ್ತಂ । ಲೋಯಂತಿಯದೇವತ್ತೊಂ ತತ್ತ ಚುಆ ಹೆಪ್ಪಿದಿಂ ಜಂತಿ ॥” “ಅಂತೋ ಇತ್ತಿ ಸುಕಣಂ ಕಾಲೋ ಘೋಜ ವಯಂ ಚ ದುಮ್ಮೇಹಾ । ತಣ್ಣವರಿ ಸಿಕ್ಕಿಯವ್ವಂ ಜಂ ಜರ ಮರಣಂ ಖಿಯಂ ಕುಣಜ ॥”*

- ಇತಿ ನಿರ್ಜರಾ ಪದಾರ್ಥವ್ಯಾಖ್ಯಾನಂ ಸಮಾಪ್ತವ್ರ್ಾ ।

ಗಾಢೆ - ೧೬೬

ಗಾಢಾರ್ಥ :- [ಜಸ್ತಿ] ಯಾವನಿಗೆ [ಮೋಹೋ ರಾಗೋ ದೋಸೋ] ಮೋಹ ಮತ್ತರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳು [ಇ ವಿಜ್ಞಾದಿ] ಇಲ್ಲಿ[ವ] ಹಾಗೂ [ಜೋಗಪರಿಕಮೋ] ಯೋಗಗಳ ಸೇವನಯಿಲ್ಲ (ಎಂದರೆ ಮನ-ವಚನ-ಕಾಯಗಳ ಕುರಿತು ಉಪೇಕ್ಷೆಯಿದೆ), [ತಸ್ತಿ] ಅವನಿಗೆ [ಸುಹಾಸುಹದಹಸೋ] ತುಭಾಶುಭಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟುಹಾಕುವಂಥ [ರಘೂಣಮುಷಿ ಅಗಣೋ] ಧ್ಯಾನಮಯವಾದ ಅಗ್ನಿಯು [ಜಾಯದೇ] ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಟೀಕೆ :- ಇದು ಧ್ಯಾನದ ಸ್ತುರೂಪದ ಕಥನವಿದೆ.

ಶುದ್ಧ ಸ್ತುರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವಿಚಲತವಾದ ಚೈತನ್ಯ ಪರಿಣಿಯು ಅದು ಯಥಾರ್ಥ ಧ್ಯಾನವಿದೆ. ಆ ಧ್ಯಾನವು ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ವಿಧಿಯನ್ನು ಈಗ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ - ಯಾವಾಗ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಯೋಗಿಯು, ದರ್ಶನಮೋಹನೀಯ ಮತ್ತು ಹಾರಿತ್ರ ಮೋಹನೀಯದ ವಿಪಾಕವು ಪ್ರದ್ವಿಲಕಮೂರಿರುವುದರಿಂದ ಆ ವಿಪಾಕವನ್ನು (ತನಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದಂಥ ಅರ್ಚಿತನ) ಕಮುಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ, ಅದಕ್ಕನುಕರಿಸಿ ಪರಿಣಿಯಿಂದ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ವ್ಯಾಪ್ತತ್ವಗೊಳಿಸಿ (ಆ ವಿಪಾಕದ ಅನುರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಿಮನದೊಳಗಿಂದ ಉಪಯೋಗದ ನಿರ್ವರ್ತನೆ ಮಾಡಿ) ಮೋಹಿ, ರಾಗಿ, ದ್ವೇಷಿಯಾಗದಂಥ ಆ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಶುದ್ಧ ಅತ್ಯಂತನಲ್ಲಿಯೇ ನಿಷ್ಪಂಪ ರೂಪದಿಂದ ಲೇನಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ, ಆಗ ಆ ಯೋಗಿಗೆ - ಯಾವನು ತನ್ನ ನಿಷ್ಪಿಯ ಚೈತನ್ಯರೂಪ ಸ್ತುರೂಪದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತನಿದ್ದಾನೆ, ಮನ-ವಚನ-ಕಾಯಗಳ ಅನುಭವನ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಕಮುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ - ಎಲ್ಲ ತುಭಾಶುಭ ಕಮುರೂಪದ ಸೌದರ್ಯನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಹಾಕುವಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಾನ.

★ ಇವರಡು ಉದ್ದಕ ಗಾಢೆಯೋಳಗೆ ಮೊದಲಿನ ಗಾಢೆಯು ತೇಮುದ್ದ ಭಗವತ್ಪುಂದಕುಂದಾಣಾಯದೇವ ಪ್ರಾಂತಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಣಕರ್ಮಿದೆ.

೧. ವ್ಯಾಪಾರ = ಪ್ರಪ್ರತಿ. [ಸ್ತುರೂಪವಿಶ್ರಾಂತ ಯೋಗಿಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣೋಣಾಚಿಕತ ಕಮುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತನೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಏಕಿಂದರೆ ಅದನು ಮೋಹನೀಯಕಮುದ ವಿಪಾಕವನ್ನು ತನಿಂದ ಭಿನ್ನ - (ಅರ್ಚಿತ)ಬೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ ಹಾಗೂ ಆ ಕಮುಗಿವಿಪಾಕದ ಅನುರೂಪ ಪರಿಣಿಮನದಿಂದ ಅದನು ಉಪಯೋಗವನ್ನು ದಿಮುಗಿಸಾಗುತ್ತಾನೆ.]

ಅಥ ಬಂಧವದಾರ್ಥವ್ಯಾಖ್ಯಾನವರ್ತ ।

ಜಂ ಸುಹಮಸುಹಮುದಿಣ್ಣಂ ಭಾವಂ ರತೋತ್ತೀ ಕರೇದಿ ಜದಿ ಅಪ್ಪಾ ।

ಸೋ ತೇಣ ಹವದಿ ಬದ್ವೋ ಪೋಗ್ಗಲಕಮೈಣ ವಿವಿಹೇಣ ॥೧೪೮॥

ಯಂ ಶಾಭಮಶಾಭಮುದೀಣಂ ಭಾವಂ ರಕ್ತಃ ಕರೋತಿ ಯದ್ವಾತ್ತಾ ।

ಸ ತೇನ ಭವತಿ ಬದ್ವಃ ಪ್ರದ್ದಲಕಮುರಣ ವಿವಿಧೇನ ॥೧೪೯॥

ವಿರುಪುದರಿಂದ ಅಗ್ನಿಗೆ ಸಮಾನವಾದಂಥ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಗೆ ಗಳಿಂದ ಉಪಾಯಭೂತವಾದ ಧ್ಯಾನವು ಪ್ರಕಟಿಸಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಾ ಮೂರು ರತ್ನಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧನಾದ ಜೀವನು (ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಾ ಸಮ್ಯಗ್ಂತರಸ-ಜ್ಞಾನ-ಚಾರಿತ್ರರೂಪ ರತ್ನಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧನಾದಂಥ ಮುನಿಯು) ಅತ್ಯನ್ತ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿ ಇಂದ್ರತ್ವ ಹಾಗೂ ತೋಕಾಂತಿಕ ದೇವತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಂದ ಚ್ಯಾತನಾಗಿ (ಮನುಷ್ಯಭವ ಪಡೆದು) ನಿವಾರಣಕ್ಕೆ ವಾಪ್ತಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರತಿಗಳ ಅಂತವಿಲ್ಲ (ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲ) ಕಾಲವು ಅಲ್ಲವಿದೆ ಮತ್ತು ನಾವು ದುರ್ಮೇಧ ವಿದ್ದೇವ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವುದು ಜನ್ಮ - ಮರಣಗಳ ಕ್ಷಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಅಂಥ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಸೇವನೆ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಿದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ನಿರ್ವಿಕಾರ ನಿಷ್ಪಿಯ ಚೈತನ್ಯ ಉಪಾಧಿರಾತ್ರಿದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಲವಾದ ಪರಿಣಿತಿಯು ಅದು ಧ್ಯಾನವಿದೆ. ಈ ಧ್ಯಾನವು ಮೋಕ್ಷದ ಉಪಾಯರೂಪವಿದೆ.

ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ವಲ್ಪೀ ಚೆಂಕಿಯು ಕೂಡ ಬಹಳಪ್ಪು ಹುಲ್ಲು ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ರಾಶಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಂಟಪ್ಪು ಬಿಡುತ್ತದೆ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಏಧ್ಯಾತ್ಮ - ಕಾಂತಿಯ ಮೊದಲಾದ ವಿಭಾವದ ಪರಿತಾಗಸ್ಥರೂಪ ಭೀಕರ ಬಿರುಗಾಳಿಯಿದ ಪ್ರಚ್ಚಲಿತವಾದ ಮತ್ತು ಅಭ್ಯೂತ - ಅದ್ವೃತ - ಪರಮ - ಆಹಾರಾತ್ಮಕ ಸುಖಿಸ್ಥರೂಪವಾದ

ಯಾವ ಅತ್ಯನ್ತ ಆಸಕ್ತನಾಗಿ ಉದಿತ ಶಾಭಾಶಭಾವಗಳ ಮಾಡುವನು ।

ಅವನು ಆ ಭಾವಗಳಿಂದ ವಿವಿಧ ಪ್ರದ್ದಲಕಮುಗಳಿಂ ಬಧ್ಯಾಗುವನು ॥೧೫೦॥

೧. ಪ್ರರುಷಾರ್ಥ = ಪ್ರರುಷನ ಆರ್ಥ ; ಪ್ರರುಷನ ಪ್ರಯೋಜನ ; ಅತ್ಯನ್ತ ಪ್ರಯೋಜನ ; ಆತ್ಮ ಪ್ರಯೋಜನ. (ಪರಮಪ್ರರುಷಾರ್ಥ ಎಂದರೆ ಅತ್ಯನ್ತ ಪರಮ ಪ್ರಯೋಜನವ ಮೋಕ್ಷವಿದೆ ಮತ್ತು ಆ ಮೋಕ್ಷವು ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಸಾಧಿಸುತ್ತದೆ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪರಮಪ್ರರುಷಾರ್ಥದ (ಮೋಕ್ಷದ) ವಿದ್ವಿಯು ಉಪಾಯವು ಧ್ಯಾನವಿದೆ.

೨. ದುರ್ಮೇಧ = ಅಲ್ಲಿಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳದೆ ; ಮಂದಬುದ್ಧಿ

೩. ಮನಿಗೆ ಯಾವ ಶುದ್ಧಾತ್ಮಸ್ವರೂಪದ ನಿಶ್ಚಲ ಉಗ್ರಾರವಲಂಬನೆಯು ಪತ್ರಸಸ್ತದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯಾಗಿ 'ಧ್ಯಾನ'ದಿಂದ ವೇಳಿದೆ. (ಶುದ್ಧಾತ್ಮಸ್ವರೂಪದ ಉಗ್ರಾರವಲಂಬನೆಯು ಮನುಷ್ಯತೆ ಕೊಡರಿದ್ದರೆ ಅವಿರತ ಸಮ್ಯಗ್ಗಿಸಿಗೂ 'ಒಫಿನ್ಸ್ ಧ್ಯಾನ'ವನ್ನು ಹೇಳುವರ್ಲಿ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಶುದ್ಧಾತ್ಮಸ್ವರೂಪದ ಒಫಿನ್ಸ್ ಅವಲಂಬನೆಯಂತೂ ಇರುತ್ತದೆ.)

ಬಂಧಸ್ತರೂಪಾಖಾನಮೇತತ್ತೋ ।

ಯದಿ ಲಿಲ್ಲಯವೂತ್ತಾ ಪರೋಪಾಶ್ರಯೀಣಾನಾದಿರಕ್ತಃ ಕರೋದಯಃ ಭಾವತ್ವಾದು-
ದೀಣಂ ಶಭಮಂತಭಂ ವಾ ಭಾವಂ ಕರೋತಿ, ತದಾ ಸ ಅತ್ಯ ತೇನ ನಿಮಿತ್ತಭೂತೇನ ಭಾವೇನ
ಪುದ್ಗಲಕರ್ಮಣ ವಿವಿಧೇನ ಬದ್ವೋ ಭವತಿ । ತದತ್ತ, ಮೋದರಾಗದ್ವೇಷಿಗ್ರಃ ಶಂಭೋಽರ್ಥಾಭೋ
ವಾ ಪರಿಣಾಮೋ ಜೀವಸ್ಯ ಭಾವಬಂಧಃ, ತನ್ನಿಮಿತ್ತೇನ ಶಂಭಾಶಂಭಕರ್ಮತ್ವಪರಿಣಾಮಾನಾಂ ಜೀವೇನ
ಸಹಾನ್ಯೋನ್ಯಮಾಂಕ್ರಾನಂ ಪುದ್ಗಲಾನಾಂ ದ್ರವ್ಯಬಂಧ ಇತಿ ।

ಫೃತದಿಂದ ಸೇಚಿಸಲಪಟ್ಟ ನಿತ್ಯಲ ಆತ್ಮಸಂವೇದನರೂಪ ಧ್ಯಾನಾಗ್ನಿಯು ಮೂಲೋತ್ತರ ಪ್ರಕೃತಿ - ಭೇದವ್ಯಳ್ಳ
ಕರ್ಮರೂಪವಾದ ಸೌದರ್ಯಾನ್ಯ ಕ್ಷಣಿ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಟ್ಟುಹಾಕುತ್ತದೆ.

ಈ ಪಂಚಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಥಾರಕ್ತಿ ಧ್ಯಾನವು ಆಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತುಕ್ಕಧ್ಯಾನದ
ವಿಚ್ಛೇದವಿದೆ, ಧರ್ಮಧ್ಯಾನದಿಲ್ಲ. ಇಂದೂ ಇಲ್ಲಿಂದ ಜೀವರೂಗಳು ಧರ್ಮಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿ ದೇವಭವ ಮತ್ತು
ಪುನಃ ಮನುಷ್ಯಭವ ಪಡೆದು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಶಾಸ್ತ್ರಧ್ಯಾಸ
ಮಾಡಿದವರೇ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆಯಂದೂ ಇಲ್ಲ; ಅದರೆ ಸಾರಭೂತವಾದ ಅಲ್ಲಿ ಪೃತದಿಂದಲೂ
ಧ್ಯಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷಧೀಗಳಿಗೆ ತುದ್ಯಾತ್ಮನ ಪ್ರತಿಪಾದಕವೂ, ಸಂವರ-ನಿರ್ಜರೆಯನ್ನು
ಮಾಡುವಂಥಂದೂ, ಜನ್ಮ-ಮರಣಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡುವಂಥಂದೂ ಆದ ಸಾರಭೂತ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಗ್ರಹಣ
ಮಾಡಿ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ.

[ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಧ್ಯಾನದ ಮೂಲವು ಸಮ್ಮಗ್ರಶಾಸನವೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
ಸಮ್ಮಗ್ರಶಾಸನವಿಲ್ಲದೆ ಧ್ಯಾನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಏಕಂದರೆ ನಿರ್ವಿಕಾರ ನಿಷ್ಠಿಯ ಚೈತನ್ಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿ
ಸಮ್ಮಗ್ರೋ ಪ್ರತೀತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಅದರಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಲಾದ ಪರಿಣಿತಿಯು ಎಲ್ಲಿಂದಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ? ಅದಕ್ಕಾಗಿ
ಮೋಕ್ಷದ ಉಪಾಯಭೂತವಾದ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನಿಡುವಂಥ ಜೀವಕೈ ಮೊದಲಂತೂ ಜಿನೋಕ್ತ
ದ್ರವ್ಯಗುಣಪರ್ಯಾಯರೂಪ ವಸ್ತು ಸ್ವರೂಪದ ಯಥಾರ್ಥ ತಿಳಿನಿಸುವಾದನೆ ನಿರ್ವಿಕಾರ ನಿಷ್ಠಿಯ ಚೈತನ್ಯ
ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನಿಡುವಂಥ ಜೀವಕೈ ಮೊದಲಂತೂ ಜಿನೋಕ್ತ
ದ್ರವ್ಯಗುಣಪರ್ಯಾಯರೂಪದ ವಸ್ತು ಪ್ರತೀತಿಯ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಮಾಡುವುದು ಯೋಗ್ಯವಿದೆ; ಅದರ
ನಂತರವೇ ಆ ಚೈತನ್ಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಮಾಡುವುದು ಯೋಗ್ಯವಿದೆ.]

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ನಿರ್ಜರೆ ಪದಾರ್ಥದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು.

ಆಗ ಬಂಧ ಪದಾರ್ಥದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿದೆ.

ಗಾಥೇ - ೧೪೬

ಗಾಥಾರ್ಥ :- [ಜದಿ] ಒಂದು ವೇಳೆ [ಅಪ್ಪಾ] ಅತ್ಯನು [ರತ್ನೋ] ಅನುರಕ್ತನಾಗಿ (ವಿಕಾರಿಯಾಗಿ)
ವರ್ತಿಸುತ್ತು [ಉದಿಣ್ಣಂ] ಉದಯಾಗತ [ಒಂ ಸುಹಮಸುಹಂ ಭಾವಂ] ಶುಭ ಅಧವಾ ಅಶುಭ ಭಾವವನ್ನು
[ರತ್ನೋ] ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ [ಸೋಽ] ಆ ಅತ್ಯನು [ತೇಣಂ] ಆ ಭಾವದ ಮುಖಾಂತರ (ಆ ಭಾವದ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ)
[ವಿವಿಣಂ ಬೋಗ್ಗಂಲಕರ್ಮಣ] ವಿವಿಧ ಪುದ್ಗಲಕರ್ಮಗಳಿಂದ [ಬದ್ವೋ ಹವದಿ] ಬದ್ವನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಟೇಕೆ :- ಇದು ಬಂಧದ ಸ್ವರೂಪದ ಕಥನವಿದೆ.

ಒಂದು ವೇಳೆ ಈ ಅತ್ಯನು ನಿಜವಾಗಿ ಅನ್ವಯ (ಪುದ್ಗಲ ಕರ್ಮದ) ಅಶಯದ ಮುಖಾಂತರ ಅನಾದಿ
ಕಾಲದಿಂದ ಅನುರಕ್ತನಾಗಿದ್ದು ಕರೋದಯದ ಪ್ರಭಾವಯುಕ್ತರೂಪವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವುದರಿಂದ ಉದಯಾಗತ

ಜೋಗಣಮಿತ್ತಂ ಗಹಣಂ ಜೋಗೋ ಮಣವಯಣಕಾಯಸಂಭೂದೋ |
ಭಾವಣಮಿತ್ತೋ ಬಂಧೋ ಭಾವೋ ರದಿರಾಗದೋಸಮೋಹಜುದೋ ||೧೪||

ಯೋಗನಿಮಿತ್ತಂ ಗ್ರಹಣಂ ಯೋಗೋ ಮನೋವಚನಕಾಯಸಂಭೂತಃ |
ಭಾವನಿಮಿತ್ತೋ ಬಂಧೋ ಭಾವೋ ರತಿರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹಯುತಃ ||೧೫||

ಬಹಿರಂಗಾಂತರಂಗಬಂಧಕಾರಕಾಖ್ಯಾನಮೇತತ್ |

ಗ್ರಹಣಂ ಹಿ ಕರ್ಮಾಪ್ಯದ್ವಲಾನಾಂ ಜೀವಪ್ರದೇಶವರ್ತಿಕರ್ಮಾಸ್ಯಂಧಾನುಪ್ರವೇತಃ | ತತ್ತ ಖಲು
ಯೋಗನಿಮಿತ್ತವರ್ | ಯೋಗೋ ವಾಜ್ಯನಃಕಾಯಕರ್ಮಾವರ್ಗಣಾಲಂಬನ ಅತ್ಯಪ್ರದೇಶಪರಿಸ್ಯಂದಃ |

(ಪ್ರಕಟವಾಗುವಂಥ) ತುಭ ಅಥವಾ ಅತುಭ ಭಾವವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಆ ಅತ್ಯನು ಆ ನಿಮಿತ್ತಭೂತ
ಭಾವದ ಚುಂಬಿಂತರ ವಿವಿಧ ಪ್ರದ್ವಲ ಕರ್ಮಾಗಳಿಂದ ಬದ್ದನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ
ಮೋಹರಾಗದ್ವೇಷಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಸ್ವಿಗ್ರಹಂಧ ಯಾವ ಜೀವದ ತುಭ ಅಥವಾ ಅತುಭ ಪರಿಕಾಮಗಳನ್ನು
ಅದು ಭಾವಬಂಧವಿದೆ ಮತ್ತು ಅಪ್ರಗಳ (ತುಭಾತುಭ ಪರಿಕಾಮಗಳ) ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ತುಭಾತುಭ
ಕರ್ಮರೂಪದಿಂದ ಪರಿಣತವಾದ ಪ್ರದ್ವಲಗಳದ್ದು ಜೀವದೋದನೆ ಯಾವ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಅವಗಾಹನವಿದೆ (ವಿಷ್ಣು
ರಕ್ತಸಹಿತ ಏಕಕ್ಷೇತ್ರಾವಗಾಹ ಸಂಬಂಧವಿದೆ) ಅದು ದ್ರವ್ಯ ಬಂಧವಿದೆ (ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ).

ಗಾಥೆ - ೧೬

ಗಂಧಾರ್ಣ : - [ಜೋಗಣಮಿತ್ತಂ ಗಹಣ] ಗ್ರಹಣದ (ಕರ್ಮಾಗ್ರಹಣದ) ನಿಮಿತ್ತಪ್ರಯೋಗವಿದೆ;
[ಜೋಗೋ ಮಣವಯಣಕಾಯಸಂಭೂದೋ] ಯೋಗವ್ಯ ಮನವಚನಕಾಯಜನಿತವಿದೆ (ಅತ್ಯಪ್ರದೇಶದ
ಪರಿಸ್ಯಂದವಿದೆ). [ಭಾವಣಮಿತ್ತೋ ಬಂಧೋ] ಬಂಧದ ನಿಮಿತ್ತಪ್ರ ಭಾವವಿದೆ; [ಭಾವೋ ರದಿರಾಗ-
ದೋಸಮೋಹಜುದೋ] ಭಾವವ್ಯ ರತಿ-ರಾಗ-ದ್ವೇಷ-ಮೋಹಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತ (ಅತ್ಯಪರಿಕಾಮ)ವಿದೆ.

ಟೀಕೆ : - ಇದು ಬಂಧದ ಬಹಿರಂಗ ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಅಂತರಂಗ ಕಾರಣದ ಕಥನವಿದೆ.

ಗ್ರಹಣ ಎಂದರೆ ಜೀವ ಪ್ರದೇಶಾವರ್ತಿಯಾದ (ಜೀವದ ಪ್ರದೇಶಗಳೊಡನೆ ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ
ಸ್ಥಿರವಾದ) ಕರ್ಮಾಸ್ಯಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ಮ ಪ್ರದ್ವಲಗಳ ಪ್ರವೇಶ; ಅದರ ನಿಮಿತ್ತಪ್ರಯೋಗವಿದೆ. ಯೋಗ
ಎಂದರೆ ವಚನವರ್ಗಣ, ಮನೋವರ್ಗಣ, ಕಾಯವರ್ಗಣ ಮತ್ತು ಕರ್ಮವರ್ಗಣಗಳ ಅವಲಂಬನೆಯು
ಯಾವುದರಲ್ಲಿದೆ ಅಂಥ ಅತ್ಯಪ್ರದೇಶಗಳ ಪರಿಸ್ಯಂದನೆ (ಎಂದರೆ ಜೀವ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಕಂಪನ).

ಬಂಧ ಎಂದರೆ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ತಿರೂಪ ಪರಿಕಾಮದೋದನೆ ಕರ್ಮ ಪ್ರದ್ವಲಗಳ ಸ್ಥಿರವಿರುವಿಕೆಯು; (ಎಂದರೆ
ಇಂಥ ಅನುಭಾಗರೂಪ ಕ್ರಿಯೋಡನೆ ಇಂಥ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಕರ್ಮ ಪ್ರದ್ವಲಗಳ ನಿಲ್ಲುವಿಕೆಯು) ಅದರ ನಿಮಿತ್ತಪ್ರ

ಯೋಗನಿಮಿತ್ತಗ್ರಹಣವಿದ್ದು, ಯೋಗಮನವಚನಕಾಯಸಂಭೂತವಿದೆ |

ಹಾಗೆ ಭಾವನಿಮಿತ್ತ ಬಂಧವಿದ್ದು, ಭಾವ ರತಿರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹಯುಕ್ತವಿದೆ ||೧೬||

ಬಂಧಸ್ತ ಕರ್ಮಪುದ್ಧಲಾನಾಂ ವಿಶ್ವಶಕ್ತಿ ಪರಿಣಾಮೇನಾವಸ್ಯಾನಮ್ | ಸ ಪುನರ್ಚೇವಭಾವನಿಮಿತ್ತಃ | ಜೀವಭಾವಃ ಪುನಾ ರತ್ನಿರಾಗದ್ಯೇಷಮೋಹಯುತಃ, ಮೋಹನೀಯವಿಪಾಕಃಂಪಾದಿತವಿಕಾರ ಇತ್ಯಭಃ | ತದತ್ತ ಪುದ್ಧಲಾನಾಂ ಗ್ರಹಣಹೇತುತಾಪ್ಯಧಹಿರಂಗಕಾರಣಂ ಯೋಗಃ, ನಿಶ್ಚಯ-ಶಕ್ತಿಸ್ಥಿತಹೇತುತಾಪ್ಯಧಂತರಂಗಕಾರಣಂ ಜೀವಭಾವ ಏವೇತಿ |

ಹೇದೂ ಚದುವ್ವಿಯಪ್ರೋ ಅಟ್ಟವಿಯಪ್ಪನ್ ಕಾರಣಂ ಭಣಿದಂ |
ತೇಸಿಂ ಷಿಯ ರಾಗಾದೀ ತೇಸಿಮಭಾವೇ ಈ ಬಜ್ಞಂತಿ ||೧೪||

ಹೇತುಶ್ಚತುರ್ವಿಕಲ್ಯಾಙವಿಕಲ್ಯಾಸ್ ಕಾರಣಂ ಭಣಿತವ್ |
ತೇವಾಮಾಪ ಚ ರಾಗಾದಯಸ್ತೇವಾಮಭಾವೇ ನ ಬಧ್ಯಂತೇ ||೧೫||

ಜೀವಭಾವವಿದೆ. ಜೀವಭಾವವು ರತ್ನಿರಾಗದ್ಯೇಷಮೋಹಯುತ್ (ಪರಿಣಾಮ)ವಿದೆ ಎಂದರೆ ಮೋಹನೀಯದ ವಿಪಾಕದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವಂಥ ವಿಕಾರವಿದೆ.

ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ (ಬಂಧದಲ್ಲಿ) ಬಹಿರಂಗ ಕಾರಣವು (ನಿಮಿತ್ತವು) ಯೋಗಿವಿದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಪುದ್ಧಲಗಳ ಗ್ರಹಣದ ಹೇತುವಿದೆ, ಮತ್ತು ಅಂತರಂಗ ಕಾರಣವು (ನಿಮಿತ್ತವು) ಜೀವದ ಭಾವವೇ ಇದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಅದು (ಕರ್ಮ ಪುದ್ಧಲಗಳ) ವಿಶ್ವಶಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಸ್ತ್ರಿಯ ಹೇತುವಿದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಪ್ರಕೃತಿಬಂಧ, ಪ್ರದೇಶಬಂಧ, ಸ್ತ್ರಿತಿಬಂಧ ಮತ್ತು ಅನುಭಾಗಬಂಧವೆಂದು ಕರ್ಮಬಂಧ ಪಯಾರ್ಥಯದ ನಾಲ್ಕು ವಿಶೇಷಗಳಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರಿತಿ - ಅನುಭಾಗಗಳೇ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯ ವಿಶೇಷಗಳಿವೆ; ಪ್ರಕೃತಿಪ್ರದೇಶಗಳಂತೂ ಅತ್ಯಂತ ಗೌಣ ವಿಶೇಷಗಳಿವೆ; ಏಕೆಂದರೆ ಸ್ತ್ರಿತಿ - ಅನುಭಾಗಗಳಿಲ್ಲದ ಕರ್ಮಬಂಧದ ಪಯಾರ್ಥಯವು ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ-ಪ್ರದೇಶಬಂಧದ ಕಳ್ಳನವನ್ನು ಕೇವಲ “ಗ್ರಹಣ” ತಬ್ಬದಿಂದ ಮಾಡಿದೆ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರಿತಿ - ಅನುಭಾಗಬಂಧದ ಕಳ್ಳನವನ್ನೇ ‘ಬಂಧ’ ತಬ್ಬದಿಂದ ಮಾಡಿದೆ.

ಜೀವದ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವ ಯೋಗವು ಕರ್ಮದ ಪ್ರಕೃತಿ - ಪ್ರದೇಶದ ಎಂದರೆ “ಗ್ರಹಣ”ದ ನಿಮಿತ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಜೀವದ ಅದೇ ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವ ಮೋಹ ರಾಗದ್ಯೇಷ ಭಾವವು ಕರ್ಮದ ಸ್ತ್ರಿತಿ - ಅನುಭಾಗದ ಎಂದರೆ ‘ಬಂಧ’ದ ನಿಮಿತ್ತವಾಗುತ್ತದೆ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮೋಹ ರಾಗದ್ಯೇಷ ಭಾವವನ್ನು ‘ಬಂಧ’ದ ಅಂತರಂಗ ಕಾರಣ (ಅಂತರಂಗ ನಿಮಿತ್ತ)ವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ ಮತ್ತು ಯೋಗವನ್ನು ಯಾವುದು ‘ಗ್ರಹಣ’ದ ನಿಮಿತ್ತವಿದೆ ಅದನ್ನು - ‘ಬಂಧ’ದ ಬಹಿರಂಗ ಕಾರಣ (ಬಾಹ್ಯ ನಿಮಿತ್ತ) ವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಚತುರ್ವಿಧಹೇತು ಅಪ್ವೇಧಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಕಾರ್ಯಾವಂದು ಹೇಳಿದೆ |
ಮತ್ತುವಕೆ ರಾಗಾದಿಕಾರಣವಿದ್ದು, ರಾಗಾದಿ ಅಭಾವದಿಂ ಜೀವಬದ್ಧನಿಲ್ಲ ||೧೬||

ಮಿಥಾತ್ವದಿದ್ರವ್ಯಪಯಾರ್ಯಾಣಾಮಾಪಿ ಬಹಿರಂಗಕಾರಣದ್ವೈತನಮೇತತ್ತೋ ।

ತಂತ್ರಾಂತರೇ ಕಾಲಾವ್ಯವಿಕಲ್ಪಕಮ್ರಾಕಾರಣತ್ವೇನ ಬಂಧಹೇತುದ್ರವ್ಯಹೇತುರೂಪತ್ವತುವಿರ್ಕಲ್ಪಃ ಪ್ರೌಢತ್ವಃ ಮಿಥಾತ್ವಸಂಯವುಕಪಾಯಯೋಗಾ ಇತಿ । ತೇತಾಮಾಪಿ ಜೀವಭಾವಭೂತಾ ರಾಗಾದಯೋ ಬಂಧಹೇತುತ್ವಸ್ಥ ಹೇತವಃ, ಯತೋ ರಾಗಾದಿಭಾವಾನಾಮಭಾವೇ ದ್ರವ್ಯಮಿಥಾತ್ವಸಂಯವುಕಪಾಯಯೋಗಸದ್ವಾವೇತಪಿ ಜೀವಾ ನ ಬಧ್ಯಂತೇ । ತತೋ ರಾಗಾದೀನಾಮಂತರಂಗತ್ವಾನ್ವಿತಾಯೇನ ಬಂಧಹೇತುತ್ವಮವಸೇಯಮಿತಿ ।

- ಇತಿ ಬಂಧಪದಾರ್ಥವ್ಯಾಖ್ಯಾನಂ ಸಮಾಪ್ತವೋ ।

ಗಾಥೆ - ೧೪೬

ಗಾಥಾರ್ಥ :- [ಚದುವ್ವಿಯಪ್ಪೋ ಜೇಡೂ] (ದ್ರವ್ಯ ಮಿಥಾತ್ವ ಮೊದಲಾದ) ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದ ಹೇತುಗಳು [ಅಟ್ಟವಿಯಪ್ಪಸ್ವ ಕಾರಣಂ] ಎಂಟು ಪ್ರಕಾರದ ಕಮ್ರಾಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಂದು [ಭಣ್ಡದಂ] ಹೇಳಲಾಗಿದೆ ; [ತೇಸಿಂ ಸಿ ಯ] ಅಪ್ರಗಳಿಗೂ [ರಾಗಾದೀಲ] (ಚೀವದ) ರಾಗ ಮೊದಲಾದ ಭಾವಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿವೆ ; [ತೇಸಿಮಭಾವೇ] ಆ ರಾಗಾದಿ ಭಾವಗಳ ಅಭಾವದಲ್ಲಿ [ಣ ಬಜ್ಞಂತಿ] ಜೀವನು ಬದ್ದನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಟೀಕೆ :- ಇದು ಮಿಥಾತ್ವ ಮೊದಲಾದ ದ್ರವ್ಯ ಪಯಾರ್ಯಾಯಗಳಿಗೂ (ದ್ರವ್ಯ ಮಿಥಾತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರದ್ದಲ ಪಯಾರ್ಯಾಯಗಳಿಗೂ) (ಬಂಧದ) ಬಹಿರಂಗ - ಕಾರಣತನದ ಪ್ರಕಾರವನಿದೆ. ೦

ಗ್ರಂಥಾಂತರದಲ್ಲಿ (ಇತರ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ) ಮಿಥಾತ್ವ ಅಸಂಯಮ, ಕಷಾಯ ಮತ್ತು ಯೋಗಿ- ಈ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದ ದ್ರವ್ಯ ಹೇತುಗಳಿಗೆ (ದ್ರವ್ಯ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳಿಗೆ) ಎಂಟು ಪ್ರಕಾರದ ಕಮ್ರಾಗಳ ಕಾರಣ ರೂಪದಿಂದ ಬಂಧ ಹೇತುವಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅಪ್ರಗಳಿಗೂ ಬಂಧಹೇತುತ್ವದ ಹೇತುಗಳು ಜೀವಭಾವಭೂತ ರಾಗಾದಗಳಿವೆ ; ಏಕೆಂದರೆ ರಾಗಾದಿಭಾವಗಳ ಅಭಾವವಾಗುವುದರಿಂದ ದ್ರವ್ಯ ಮಿಥಾತ್ವ ದ್ರವ್ಯ - ಅಸಂಯಮ, ದ್ರವ್ಯ ಕಷಾಯ ಮತ್ತು ದ್ರವ್ಯಯೋಗದ ಸದ್ವಾಪದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಜೀವವು ಬದ್ದವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ರಾಗಾದಿ ಭಾವಗಳಿಗೆ ಅಂತರಂಗ ಬಂಧಹೇತುತ್ವವಿರುವ ಕಾರಣ ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಬಂಧಹೇತುತ್ವವಿದೆಯಂದು ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುವುದು.

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಬಂಧ ಪದಾರ್ಥದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು.

i. ಪ್ರಕಾರನ = ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾಡುವುದು ; ತೆಲುಗು ಮಾಡುವುದು ; ತೊಂಬಿಸುತ್ತಾಡುವುದು.

ii. ಜೀವಗಳ ರಾಗಾದರೂಪ ಭಾವಪ್ರತ್ಯಯಗಳ ಅಭಾವವಿರುವುದರಿಂದ ದ್ರವ್ಯಪ್ರತ್ಯಯಗಳ ವಿದ್ಯಮಾನತೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಜೀವವು ಬದ್ದವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಜೀವಗತ ರಾಗಾದಿಭಾವಗಳ ಅಭಾವದಲ್ಲಿ ದ್ರವ್ಯಪ್ರತ್ಯಯಗಳ ಉದಯ ಮಾಡುವುದಿಂದ ಬಂಧವಾದರೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಬಂಧವೇ ಉಳಿದಿತು (ಮೋಕ್ಷದ ಅವಕಾಶದೇ ಉಳಿಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ), ಏಕೆಂದರೆ ಸಂಖಾರಿಗಳಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಮ್ರಾದ ವಿದ್ಯಮಾನತೆ ಇರುತ್ತದೆ.

iii. ಉದಯಗತ ದ್ರವ್ಯಮಿಥಾತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳ ಹಾಗೆ ರಾಗಾದಿಭಾವಗಳು ಮೊನ್ಹ ಕಮ್ರಾಬಂಧದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಬಹಿರಂಗ ನಿಮಿತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಅದರೆ ಅವಂತೂ ಮೂವ ಕಮ್ರಾಬಂಧದಲ್ಲಿ 'ಅಂತರಂಗ ನಿಮಿತ್ತ' ವಿರುವುದರಿಂದ ಅವಕ್ಕೆ 'ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಬಂಧಹೇತುಗಳಿಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಅಥ ಮೋಕ್ಷವದಾರ್ಥವ್ಯಾಖ್ಯಾನವರ್ತಿ ।

ಹೇದುಮಭಾವೇ ಣಿಯಮಾ ಜಾಯದಿ [ಜಾಣಸ್ತ] ಅಸವಣರೋಧೋ ।
ಅಸವಭಾವೇಣ ವಿಣಾ ಜಾಯದಿ ಕವ್ಯಸ್ತ ದು ಣರೋಧೋ ॥೧೫೩॥

ಕವ್ಯಸ್ತಭಾವೇಣ ಯ ಸವ್ಯಷಣ್ಯಾ ಸವ್ಯಲೋಗದರಿಸೀ ಯ ।
ಪಾವದಿ ಇಂದಿಯರಹಿದಂ ಅವ್ಯಾಭಾಹಂ ಸುಹಮಣಂತಂ ॥೧೫೪॥

ಹೇತ್ವಭಾವೇ ನಿಯಮಾಚಾಯತೇ ಜ್ಞಾನಿನಃ ಅಸ್ತವನಿರೋಧಃ ।
ಅಸ್ತವಭಾವೇನ ವಿಣಾ ಜಾಯತೇ ಕಮಾಣಸ್ತ ನಿರೋಧಃ ॥೧೫೫॥

ಕಮಾಣಾಮಭಾವೇನ ಚ ಸರ್ವಜ್ಞಃ ಸರ್ವಲೋಕದರ್ಶಿ ಚ ।
ಪ್ರಾಪ್ತ್ಯೇತೀಂದ್ರಿಯರಹಿತಮವ್ಯಾಭಾಧಂ ಸುಖಿಮಾನಂತವರ್ತ ॥೧೫೬॥

ದ್ರವ್ಯಕಮಾಮೋಕ್ಷಹೇತುಪರಮಸಂಪರರೂಪೇಣ ಭಾವಮೋಕ್ಷಸ್ತರೂಪಾಮ್ಯಾನಮೇತತ್ ।

ಅಸ್ತವಹೇತುಹಿರ್ ಜೀವಸ್ಯ ಮೋಹರಾಗದ್ವೈಪರೂಪೋ ಭಾವಃ । ತದಭಾವೋ ಭವತಿ ಜ್ಞಾನಿನಃ ।
ತದಭಾವೇ ಭವತ್ತಾಸ್ತವಭಾವಾಭಾವಃ । ಅಸ್ತವಭಾವಾಭಾವೇ ಭವತಿ ಕಮಾಣಭಾವಃ । ಕಮಾಣಭಾವೇನ
ಭವತಿ ಸಾರ್ವಜ್ಞಂ ಸರ್ವದರ್ಶಿತ್ವಮವ್ಯಾಭಾಧಮಿಂದ್ರಿಯವ್ಯಾಪಾರಾತೀತಮಾನಂತಸುಖಿತ್ವಂ ಜೀತಿ ।

ಕಾಗ ಮೋಕ್ಷ ಪದಾರ್ಥದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿದೆ.

ಗಾಘे - ೧೫೦-೧೫೧

ಗಾಘಾ ಫ್ರೆ :- [ಹೇದುವುಭಾವೇ] (ಮೋಹರಾಗದ್ವೈಪರೂಪ) ಹೇತುವಿನ
ಅಭಾವವಾಗಿರುವುದರಿಂದ [ಜಾಣಸ್ತ] ಜ್ಞಾನಿಗ [ಣಿಯಮಾ] ನಿಯಮಾದಿಂದ [ಅಸವಣರೋಧೋ
ಜಾಯದಿ] ಅಸ್ತವದ ನಿರೋಧವಾಗುತ್ತದೆ [ದು] ಮತ್ತು [ಅಸವಭಾವೇಣ ವಿಣಾ] ಅಸ್ತವಭಾವದ
ಅಭಾವದಲ್ಲಿ [ಕವ್ಯಸ್ತ ಣರೋಧೋ ಜಾಯದಿ] ಕಮಾಣದ ನಿರೋಧವಾಗುತ್ತದೆ. [ಯ] ಮತ್ತು
[ಕವ್ಯಸ್ತಭಾವೇಣ] ಕಮಾಣಗಳ ಅಭಾವವಾಗುವುದರಿಂದ ಅವನು [ಸವ್ಯಷಣ್ಯಾ ಸವ್ಯಲೋಗದರಿಸೀ ಯ]
ಸರ್ವಜ್ಞ ಹಾಗೂ ಸರ್ವಲೋಕದರ್ಶಿಯಾಗುತ್ತ [ಇಂದಿಯರಹಿದಂ] ಇಂದ್ರಿಯ ರಹಿತವಾದ [ಅವ್ಯಾಭಾಹಂ]
ಅವ್ಯಾಭಾಧ, [ಅಣಂತಂ ಸುಹಂ ಪಾವದಿ] ಅನಂತಸುಖಿವನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಹೇತುವಿನಭಾವದಿಂ ಜ್ಞಾನಿಗ ನಿಯಮಾದಿಂದಾಸ್ತವ ನಿರೋಧವಾಗುವುದು ।
ಮತ್ತುದರಂತೆ ಅಸ್ತವಭಾವದಭಾವದಿಂ ಕಮಾಣದ ನಿರೋಧವಾಗುವುದು ॥೧೫೦॥

ಕಮಾಣಗಳಭಾವವಾಗುವುದರಿಂದ ಸರ್ವಜ್ಞ - ಸರ್ವಲೋಕದರ್ಶಿಯಾಗುತ್ತ ।
ಒಮ್ಮೆಯೇ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲದ, ಅವ್ಯಾಭಾಧ, ಅನಂತಸುಖಿ ಪಡೆಯುವನು ॥೧೫೧॥

ಸ ಏವ ಜೀವನ್ನು ಕ್ತಿನಾಮಾ ಭಾವಮೋಕ್ಷः । ಕಥಮಿತಿ ಜೀತ್ । ಭಾವಃ ಬುಲ್ಲತ್ ವಿವಕ್ಷಿತಃ ಕರ್ಮಾ-
ವೃತ್ತಚೈತನ್ಯಸ್ಯ ಕ್ರಮಬ್ರವರ್ತಮಾನಂಜ್ಞಾಸ್ತಿಕ್ಯಾರೂಪಃ । ಸ ಖಲು ಸಂಸಾರಿಣೋಽನಾದಿಮೋಹ-
ನೀಯಕಮೋಹದಯಾನುವೃತ್ತಿವಶಾದಶ್ವಾದ್ವೋ ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮಾಸ್ರವಹೇತುಃ । ಸ ತು ಜ್ಞಾನಿನೋಹ
ಮೋಹರಾಗದ್ವೋಪಾನುವೃತ್ತಿರೂಪೇಣ ಪ್ರಹೀಯತೇ । ತತೋಽಸ್ಯ ಆಸ್ರವಭಾವೋ ನಿರುಧ್ಯತೇ ।
ತತೋಽ ನಿರುದ್ಭಾಸ್ರವಭಾವಸ್ಯ ಮೋಹಕ್ಷಯೇಣಾತ್ಯಂತನಿರ್ವಿಕಾರಮನಾದಿಮುಂದಿತಾನಂತ-
ಚೈತನ್ಯವೀಯರಸ್ಯ ಶುದ್ಧಜ್ಞಾಸ್ತಿಕ್ಯಾರೂಪೇಣಾಂತಮುರ್ವಹಾತ್ರಮವಾಹ್ಯ ಯುಗಪಜ್ಞಾನ-
ದಶ್ವಾಂತರಣಾಂತರಾಯಕ್ಯೇಣ ಕಥಂಚಿತ್ ಕೂಟಸ್ಥಜ್ಞಾನತ್ವಮವಾಪ್ಯ ಜ್ಞಾಸ್ತಿಕ್ಯಾರೂಪೇ
ಕ್ರಮಬ್ರವೃತ್ತಭಾವಾದ್ವಾಪಕರ್ಮ ವಿನತ್ಯತ್ತಿ । ತತಃ ಕರ್ಮಾಭಾವೇ ಸ ಹಿ ಭಗವಾನ್ವರಜ್ಞಃ ಸರ್ವ-
ದಶ್ವಾಂ ಘೃಪರತೇಂದ್ರಿಯವ್ಯಾಪಾರಾವ್ಯಾಭಾಂತಸುಖಿತ್ಯ ನಿತ್ಯಮೇವಾವತಿತ್ಯತೇ । ಇತ್ಯೇವ
ಭಾವಕರ್ಮಮೋಕ್ಷಪ್ರಕಾರಃ ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮಮೋಕ್ಷಹೇತುಃ ಪರಮಸಂಪರ್ಪಕಾರಜ್ಞಃ ।

ಟೀಕೆ :- ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮ ಮೋಕ್ಷದ ಹೇತುಭಾತವಾದ ಭಾವಮೋಕ್ಷದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ
ಪರಮಸಂಪರ್ಪರೂಪದಿಂದ ಕಥನ ಮಾಡಿದೆ.

ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಜೀವದ ಮೋಹರಾಗದ್ವೇಷರೂಪಭಾವಪ್ಯ ಆಸ್ರವದ ಸೇತುವಾಗಿದೆ. ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಅದರ
ಅಭಾವವಿರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಅಭಾವವಿರುವುದರಿಂದ ಆಸ್ರವಭಾವದ ಅಭಾವವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಸ್ರವ ಭಾವದ
ಅಭಾವವಾಗುವುದರಿಂದ ಕರ್ಮದ ಅಭಾವವಾಗುತ್ತದೆ. ಕರ್ಮದ ಅಭಾವವಾಗುವುದರಿಂದ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ-
ಸರ್ವದಶ್ವತ್ವ ಮತ್ತು ಅವ್ಯಾಭಾಧವಾದ ಇಂದ್ರಿಯವ್ಯಾಪಾರಾತೀತ, ಅನಂತ ಸುಖವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಈ
ಜೀವನ್ನಕ್ಕೆ ಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಭಾವಮೋಕ್ಷವಿದೆ. ಅದರ ಸ್ವಷ್ಟಿಕರಣವು ಹೀಗಿದೆ -

ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ 'ಭಾವ'ವು ವಿವಕ್ಷಿತವಿದೆ ಅದು ಕರ್ಮಾವೃತ (ಕರ್ಮದಿಂದ ಆವೃತವಾದ) ಚೈತನ್ಯದ
ಕ್ರಮಕ್ಕೆನುಸರಿಸಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವ ಜ್ಞಾಸ್ತಿಕ್ಯಾರೂಪವಿದೆ ಅದು (ಕ್ರಮಾನುಷಾರ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವ
ಜ್ಞಾಸ್ತಿಕ್ಯಾರೂಪಭಾವಪ್ಯ) ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಸಂಸಾರಿಗೆ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಮೋಹನೀಯಕರ್ಮದ
ಲುದಯದ ಅನುಸರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪರಿಣಿತಿಯ ಕಾರಣ ಅಶುದ್ಧವಿದೆ, ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮಾಸ್ರವದ ಹೇತುವಿದೆ.
ಅದರೆ ಅದು (ಕ್ರಮಾನುಷಾರ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವ ಜ್ಞಾಸ್ತಿಕ್ಯಾರೂಪಭಾವಪ್ಯ) ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಮೋಹರಾಗದ್ವೇಷಪ್ರಳ್ಯ
ಪರಿಣಿತಿ ರೂಪದಿಂದ ಹಾನಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಆಸ್ರವಭಾವದ ನಿರೋಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ
ಆಸ್ರವಭಾವದ ನಿರೋಧವಾಗಿರುವಂಥ ಆ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಮೋಹಕ್ಷಯದಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ನಿರ್ವಿಕಾರತೆಯಾಗು-
ವುದರಿಂದ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಅನಂತಚೈತನ್ಯ ಮತ್ತು (ಅನಂತ) ವೀಯಸ್ವ ಮರೆಯಾಗಿರುವಂಥ ಆ ಜ್ಞಾನಿಯು
(ಕ್ಷೇಣಮೋಹ ಗುಣಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ) ಶುದ್ಧ ಜ್ಞಾಸ್ತಿಕ್ಯಾರೂಪದಿಂದ ಅಂತರ್ಮುರ್ವಹಾತ್ರವನ್ನು ವೃತ್ತಿತ್ತ ಮಾಡಿ

೧. ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮಮೋಕ್ಷ = ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮವು ಸಂಖ್ಯಾವಾಗಿ ಬಿಂಬಿ ಮೋಗುವುದು; ದ್ರವ್ಯಮೋಕ್ಷ. (ಇಲ್ಲಿ ಭಾವ ಮೋಕ್ಷ
ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ದ್ರವ್ಯಮೋಹದ ನಿರುತ್ತಭಾತ ಪರಮ - ಸಂಪರ್ಪರೂಪದಿಂದ ಅಳಿಸಲಾಗಿದೆ.)

೨. ಇಂದ್ರಿಯವ್ಯಾಪಾರಾತೀತ = ಇಂದ್ರಿಯವ್ಯಾಪಾರ ಶಿಫ.

೩. ಜೀವನ್ನಕ್ಕೆ = ಜೀವಿಸಿರುತ್ತಿರುವಾಗ ಮುಕ್ತ; ದೇಹವಿದ್ವರೂ ಮುಕ್ತ.

**ದಂಸಣಾಣಸಮಗ್ರಂ ರಘಾಣಂ ಸೋ ಅಣ್ಣದವ್ಯಸಂಜುತ್ತಂ ॥
ಜಾಯದಿ ಣಜ್ಜರಹೇದೂ ಸಭಾವಸಹಿದಸ್ಸ ಸಾಧುಸ್ಸ ॥೧೫॥**

**ದರ್ಶನಜ್ಞನಸಮಗ್ರಂ ಧ್ಯಾನಂ ಸೋ ಅನ್ಯದ್ರವ್ಯಸಂಯುಕ್ತವ್ ।
ಜಾಯತೇ ನಿಜರಾಹೇತುಃ ಸ್ವಭಾವಸಹಿತಸ್ಸ ಸಾಧೋಃ ॥೧೫॥**

ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮವೋಕ್ಷಹೇತುಪರಮನಿಜರಾಕಾರಣಧ್ಯಾನಾಖ್ಯಾನಮೇತತ್ ।

ಯುಗವರ್ದಾ ಜ್ಞಾನಾವರಣ, ದರ್ಶನಾವರಣ ಮತ್ತು ಅಂತರಾಯದ ಕ್ಷಯವಾಗುವುದರಿಂದ ಕಥಂಬಿತ ಕೂಟಸ್ಯೂ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪ್ರಪ್ರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಹೀಗೆ ಅವನಿಗೆ ಜ್ಞಪ್ತಿ ಕ್ರಿಯೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಪ್ರಪ್ತಿಯ ಅಭಾವವಾಗುವುದರಿಂದ ಭಾವಕರ್ಮದ ವಿನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕರ್ಮದ ಅಭಾವವಾದ ಮೇಲೆ ಅವನು ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಭಗವಂತ, ಸರ್ವಜ್ಞ, ಸರ್ವದರ್ಶ ಮತ್ತು ಇಂದಿಯ ವ್ಯಾಪಾರಾತೀತ - ಅವ್ಯಾಭಾಧ - ಅನಂತ ಸುಖಿಪುಳಿವನಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುತ್ತಾನೆ.

ಹೀಗೆ ಇದು (ಕ್ಷಮೇತೆ ಹೇಳಿದಂತೆ) ಭಾವಕರ್ಮವೋಕ್ಷದ ಪ್ರಕಾರ (ಸ್ವರೂಪ) ಮತ್ತು ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮವೋಕ್ಷದ ಹೇತುಭೂತವಾದ ಪರಮ ಸಂಪರ್ಕದ ಪ್ರಕಾರವಿದೆ.

ಗಾಥೆ - ೧೫

ಗಾಥಾಫ್ರ : - [ಸಭಾವಸಹಿದಸ್ಸ ಸಾಧುಸ್ಸ] ಸ್ವಭಾವ ಸಹಿತನಾದ ಸಾಧುವಿಗೆ (ಸ್ವಭಾವ ಪರಿಣತರಾದ ಕೇವಲೀಭಗವಂತರಿಗೆ) [ದಂಸಣಾಣಸಮಗ್ರಂ] ದರ್ಶನ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಮತ್ತು [ಸೋ ಅಣ್ಣದವ್ಯಸಂಜುತ್ತಂ] ಅನ್ಯದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಅಂಧಂಯುಕ್ತವಾದಂಥ [ರಘಾಣಂ] ಧ್ಯಾನವು [ಣಜ್ಜರಹೇದೂ ಜಾಯದಿ] ನಿಜರೆಯ ಹೇತುವಾಗುತ್ತದೆ,

ಅ ದರ್ಶನಜ್ಞಾನ ಪರಿಪೂರ್ಣವೇಣನ್ಯದ್ರವ್ಯವಿರಹಿತ ಧ್ಯಾನವು ।

ಅದು ನಿಜರೆಗೆ ಹೇತುವಾಗುವುದು ಸ್ವಭಾವ ಪರಿಣತ ಸಾಧುವಿಗೆ ॥೧೫॥

೩೫

೧. ಕೂಟಸ್ಯ = ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪವಿರುವಂಥ ; ಅಂತರ್ಗತ. [ಜ್ಞಾನಾವರಣಾದಿ ಶಾಂತಿಕರ್ಮಗಳ ನಾಶವಾದ ಮೇಲೆ ಜ್ಞಾನರಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞಾ ಅಪರಿಣಾಮಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ ; ಈದರೆ ಅದು ಚೇರೆ- ಚೇರೆ ಚೈಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ರೂಪದಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣಪುಂಡಿಲ್ಲ - ಯಾವಾಗಲೂ ಮೂರು ಕಾಲದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಚೈಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕಥಂಬಿತ ಕೂಟಸ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ.]

೨. ಭಾವಕರ್ಮವೋಕ್ಷ = ಭಾವಕರ್ಮದ ಸರ್ವಜ್ಞಾ ಅಭಾವ ; ಭಾವವೋಕ್ಷ. (ಜ್ಞಪ್ತಿಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಪ್ರಪ್ತಿಯ ಅಭಾವವಾಗುವುದು ಅದು ಭಾವವೋಕ್ಷವಿದೆ ಅಥವಾ ಸರ್ವಜ್ಞ-ಸರ್ವದರ್ಶತ್ವದ ಮತ್ತು ಅನಂತಾನಂದಮಯತ್ವದ ಪ್ರಕಟಕೆಯು ಅದು ಭಾವವೋಕ್ಷವಿದೆ.

ಪವಮಾಸ್ಯ ಏಲು ಭಾವಮುಕ್ತಸ್ಯ ಭಗವತಃ ಕೇವಲಿನಃ ಸ್ವರೂಪತ್ವತ್ವಾದ್ವಿತ್ಯಾಂತಸುಖಿ-
ದುಃಖಮೂರ್ವಿಪಾಕಕೃತವಿಕ್ರಿಯಸ್ಯ ಪ್ರಕ್ಷೀಣಾವರಣತ್ವಾದನಂತಚಾಳನದರ್ಶನಸಂಪೂರ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಾನ-
ಚೀತನಾಮಯತ್ವಾದತೀಂದ್ರಿಯತ್ವಾತ್ ಬಾಣದ್ವಿಪ್ರಸಂಯೋಗವಿಯುಕ್ತಂ ಶಾಂತಸ್ವರೂಪೇತವಿಚಲಿತ-
ಚೈತನ್ಯವೃತ್ತಿರೂಪತ್ವತ್ವಾಂಧಿದ್ವಾನವ್ಯಾಪದೇಶಾರ್ಥಮಾತ್ರಾನಃ ಸ್ವರೂಪಂ ಪೂರ್ವಸಂಚಿತಕರ್ಮಾಳಾಂ
ಶಕ್ತಿಶಾತನಂ ಪತನಂ ವಾ ವಿಲೋಕ್ಯ ನಿರ್ಜರಾಹೇತುತ್ವೇನೋಪವಣ್ಣತ ಇತಿ ।

ಜೋ ಸಂವರೇಣ ಜುತ್ತೋ ಜೆಜ್ಜರಮಾಳೋಧ ಸವ್ಯಕಮ್ಮಾಣಿ ।

ವವಗದವೇದಾಳಸ್ಮೋ ಮುಯದಿ ಭವಂ ತೇಣ ಮೋ ಮೋಕ್ಷೋ ॥೧೫॥

ಟೋ :- ಇದು ದ್ವಿಪ್ರಕರ್ಮಾಳೋಕ್ಯಾಕ್ತೇ ಹೇತುಭೂತವಾದಂಥ ಪರಮನಿರ್ಜರಿಗೆ ಕಾರಣಭೂತವಾದ
ಧ್ಯಾನದ ಕಥನವಿದೆ.

ಈಗೆ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಈ (ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ) ಭಾವಮುಕ್ತ (ಭಾವಮೋಕ್ಷಪುಣ್ಯ) ಭಗವಾನ
ಕೇವಲಿಗೆ - ಯಾರಿಗೆ ಸ್ವರೂಪ ತ್ವಪ್ರತಯ ಕಾರಣ ಕರ್ಮಾವಿಪಾಕಕೃತಂ ಸುಖಿದುಃಖಿರೂಪ ವಿಕ್ರಿಯಗಳು
ನಿಂತು ಹೋಗಿವ ಅವರಿಗೆ - ಆವರಣದ ಪ್ರಕ್ಷೀಣತಯ ಕಾರಣ, ಅನಂತ ಜಾಳನದರ್ಶನದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ
ಶಾಂತಸ್ವರೂಪ ಚೀತನಮಯತಯ ಕಾರಣ ಹಾಗೂ ಅತೀಂದ್ರಿಯತನದ ಕಾರಣ ಯಾವುದು ಇತರ ದ್ವಿಪ್ರದ
ಸಂಯೋಗದಿಂದ ರಹಿತವಿದೆ ಮತ್ತು ಶಾಂತಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವಿಚಲಿತವಾದ ಚೈತನ್ಯ ಪರಿಣತಿಯಾಗಿರುವ
ಕಾರಣ ಯಾವುದು ಕಥಂಚಿತ್ತೋ 'ಧ್ಯಾನ'ವೆಂಬ ಹೆಸರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಿದೆ ಇಂಥ ಆತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು (ಆತ್ಮನ
ನಿಜಾವಸ್ಥೀಯನ್ನು) ಪೂರ್ವಸಂಚಿತ ಕರ್ಮಾಗಳ ಶಕ್ತಿಯ ಶಾತನ (ಕ್ಷೀಣತೆ) ಅಥವಾ ಪತನ (ನಾಶ)ವನ್ನು
ನೋಡಿ ನಿರ್ಜರಿಯ ಹೇತುರೂಪದಿಂದ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಕೇವಲೀ ಭಗವಂತರ ಆತ್ಮನ ಅವಸ್ಥೀಯ ಜಾಳನದರ್ಶನಾವರಣದ ಕ್ಷಯಪುಣ್ಯದ್ವಾಗಿರುವ
ಕಾರಣ, ಶಾಂತಸ್ವರೂಪ ತ್ವಪ್ರತಯ ವ್ಯಾಪಾರ ಮೊದಲಾದ ಬಾಹ್ಯದ್ವಿಪ್ರದ
ಅವಲಂಬನಯಿಂದ ರಹಿತವಾಗಿರುವ ಕಾರಣ ಇತರ ದ್ವಿಪ್ರದ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ರಹಿತವಿದೆ ಮತ್ತು ಶಾಂತಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ
ನಿಶ್ಚಲ ಚೈತನ್ಯ ಪರಿಣತಿರೂಪವಾಗಿರುವ ಕಾರಣ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ 'ಧ್ಯಾನ'ವೆಂಬ
ಹೆಸರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಿದೆ ಅವರ ಇಂಥ ಆತ್ಮದಶಯ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ನಿರ್ಜರಿಯನಿಂತುರೂಪದಿಂದ
ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಏಕಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಪೂರ್ವೋಪಾಚಿತ ಕರ್ಮಾಗಳ ಶಕ್ತಿಯು ಕುಂದುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ
ಮತ್ತು ಅವರ ಕರ್ಮಾಗಳು ಉದುರುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತವೆ.

ಯಾವ ಸಂವರಸಹಿತನಾದ ಜೀವನೆಲ್ಲ ಕರ್ಮಾಗಳ ನಿರ್ಜರೆ ಮಾಡುತ್ತ ।

ಆ ವೇದನೀಯಾಯುರಹಿತನಾಗಿ ಭವಬಿಧುಪುದರಿಂದದು ಮೋಕ್ಷವಿದೆ ॥೧೫॥

೧. ಕೇವಲೀ ಭಗವಂತರು ನಿರ್ಜರಾರ - ಪರಮಾನಂದಸ್ವರೂಪ ಸ್ವಾತ್ಮೋಽನ್ವಾ ಸುಖಿದಿಂದ ತ್ವಪ್ರರೂಪದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ
ಕರ್ಮಾದ ದಿಪಾಕವ ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ನಿಮಿತ್ತಭೂತವಾಗುತ್ತದೆ ಅಂಥ ಸಂಘಾರದ ಸುಖಿದುಃಖಿರೂಪ (ಹರ್ಷಾವಿಜಾದರೂಪ) ವಿಕ್ರಿಯ
ಗಳು ವಿರಾಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿವೆ.

ಯಃ ಸಂಪರೇಣ ಯುಕ್ತೋ ನಿರ್ಜರಸ್ತಫ ಸರ್ವಕರ್ಮಾಣಿ ।

ವ್ಯಾಪಗತವೇದಾರ್ಥಯುಕ್ತೋ ಮಂಬತಿ ಭವಂ ತೇನ ಸ ಮೋಕ್ಷಃ ||೧೫||

ದ್ರವ್ಯಮೋಕ್ಷಸ್ವರೂಪಾಖ್ಯಾನಮೇತತ್ ।

ಅಥ ವಿಲು ಭಗವತಃ ಕೇವಲನೋ ಭಾವಮೋಕ್ಷೀ ಸತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಪರಮಸಂಪರಶೋತ್ತರ-
ಕರ್ಮಸಂತತ್ತೌ ನಿರುದ್ಭಾಯಾಂ ಪರಮನಿರ್ಜರಾಕಾರಣಧ್ಯಾನಪ್ರಸಿದ್ಧೌ ಸತ್ಯಾಂ ಪೂರ್ವಕರ್ಮಸಂತತ್ತೌ
ಕದಾಚಿತ್ತಪ್ರಭಾವೇನೈವ ಕದಾಚಿತ್ತಪ್ರಭಾವೇನಾಯಃಕರ್ಮಸಮಭೂತಸ್ಥಿತ್ಯಾಮಾಯಃಕ-
ರ್ಮಾಂಸಮಾರೇನೈವ ಕದಾಚಿತ್ತಪ್ರಭಾವೇನಾಯಃಕರ್ಮಸಮಭೂತಸ್ಥಿತ್ಯಾಮಾಯಃಕರ್ಮಾ-
ಂಸಮಾರೇನೈವ ನಿರ್ಜರೀಯರ್ಮಾಂಸಾಯಾಮಪ್ರಾಣಾಯ ತದ್ವವತ್ತಾಗಸಮಯೀ ವೇದನೀಯಾಯ-
ನಾಂಮಗೋತ್ತರೂಪಾಣಾಂ ಜೀವೇನ ಸಹಾತ್ಯಂತವಿಶ್ಲೇಷಃ ಕರ್ಮಪ್ರದಲಾನಾಂ ದ್ರವ್ಯಮೋಕ್ಷಃ ।

- ಇತಿ ಮೋಕ್ಷಪದಾರ್ಥವಾಖ್ಯಾನಂ ಸರ್ವಾಪ್ತವ್ರೋ ।

ಸರ್ವಾಪ್ತಂ ಚ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವಯವರೂಪಸವ್ಯಗ್ರಹಣಂಚಾಳಾನವಿಷಯಭೂತಸರ್ವಪದಾರ್ಥ-
ವಾಖ್ಯಾನವ್ರೋ ।

ಗಾಥೆ - ೧೫

ಗಾಥಾರ್ಥ :- [ಜೋಂ ಸಂಪರೇಣ ಜುತ್ತೋಲ] ಯಾವನು ಸಂಪರದಿಂದ ಯುಕ್ತನಿದ್ದಾನೆ ಅಂಥ
(ಕೇವಲಜ್ಞಾನಪ್ರಾಪ್ತ) ಜೀವನು [ಉಡ್ಡರಮಾಣೋಧ ಸವ್ಯಕರ್ಮಾಣಿ] ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳ ನಿರ್ಜರೆ ಮಾಡುತ್ತ
[ವವಗದವೇದಾಳಿಸೋಲ] ವೇದನೀಯ ಮತ್ತು ಅಯುರಣಿತವಾಗಿ [ಭವಂ ಮಾಯಾದಿ] ಭವವನ್ನ
ಬಿಡುತ್ತಾನೆ [ತೇಣ] ಅದಕ್ಕಾಗಿ (ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಪ್ರದಲಗಳ ವಿಯೋಗವಾದ ಕಾರಣ) [ಸೋಂ
ಮೋಕ್ಷಾಖ್ಯಾಂ] ಅದು ಮೋಕ್ಷವಿದೆ.

ಟೀಕೆ :- ಇದು ದ್ರವ್ಯಮೋಕ್ಷದ ಸ್ವರೂಪದ ಕಥನವಿದೆ.

ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಕೇವಲೀ ಭಗವಂತರಿಗೆ ಭಾವಮೋಕ್ಷವಾದ ಮೇಲೆ ಪರಮ ಸಂಪರವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ
ಕಾರಣ ಉತ್ತರಗಳ ಕರ್ಮಸಂತತಿಯು ನಿರೋಧಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪರಮ ನಿರ್ಜರೆಗೆ ಕಾರಣ
ಭೂತವಾದ ಧ್ಯಾನಪ್ರಭಾವಾಗಿರುವ ಕಾರಣ ಪೂರ್ವ ಕರ್ಮಸಂತತಿಯು - ಯಾವುದರ ಸ್ವಿತಿಯು ಕದಾಚಿತ್ತೌ
ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಅಯುಕರ್ಮದಷ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಕದಾಚಿತ್ತೌ ಸಮುದ್ಧಾತ ವಿಧಾನದಿಂದ ಇ ಅಯುಕರ್ಮ
ದಷ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಅದು - ಅಯುಕರ್ಮಕ್ಕನುಸರಿಸಿಯೀ ನಿರ್ಜರಿತವಾಗುತ್ತ ಅಪ್ಯಂಭರ್ವವದ ಇ ಸಲುವಾಗಿ ಅದು

೧. ಉತ್ತರ ಕರ್ಮಸಂತತಿ = ಅನಂತರದ ಕರ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಃ ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನ ಕರ್ಮಪರಂಪರೆ.

೨. ಪೂರ್ವ ಕರ್ಮಸಂತತಿ = ಮೋದರಿನ ಕರ್ಮಪರಂಪರೆ.

೩. ಕೇವಲೀ ಭಗವಂತರಿಗೆ ವೇದನೀಯ, ನಾಮ ಮತ್ತು ಗೋತ್ರ ಕರ್ಮದ ಸ್ವಿತಿಯು ಎಂದಾದರೊಮ್ಮೆ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ
(ಎಂದರೆ ಕೇವಲೀ ಸಮುದ್ಧಾತರೂಪ ನಿರ್ಮಿತವಾಗದೆಯೀ) ಅಯುಕರ್ಮದಷ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಎಂದಾದರೊಮ್ಮೆ ಆ ಮಾರ್ಗ
ಕರ್ಮಗಳ ಸ್ವಿತಿಯು ಅಯುಕರ್ಮಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿರುತ್ತಾ ಕೂಡ ಆ ಸ್ವಿತಿಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಅಯುಕರ್ಮದಷ್ಟೇ ಆಗುವಲ್ಲಿ ಕೇವಲೀ
ಸಮುದ್ಧಾತವು ನಿರ್ಮಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

೪. ಅಪ್ಯಂಭರ್ವವ = ಪ್ರಾಣಃ ಭವಜಾಗದಿರುವುದು. (ಕೇವಲೀ ಭಗವಂತರಿಗೆ ಪ್ರಾಣಃ ಭವಜಾಗದೆಯೀ ಆ ಭವದ ತಾಗವಾಗುತ್ತದೆ;
ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿರಂತರದ ಸಲುವಾಗಿ ಅದರ ಅಕ್ಷನಿಂದ ಸರ್ವಾಭಾ ಕರ್ಮಪ್ರದಲಗಳ ವಿಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ)

ಅಥ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗಪ್ರಪಂಚಸೂಚಕ ಚೂಲಿಕಾ ।

ಜೀವಸಹಾವಂ ಕಾಣಂ ಅಪ್ಯಡಿಹದದಂಸಣಂ ಅಣಣ್ಣಮಯಂ ।

ಚರಿಯಂ ಚ ತೇಸು ಣಯದಂ ಅತ್ಯತ್ವಮಣಂದಿಯಂ ಭಣೆಯಂ ॥೧೫೪॥

ಜೀವಸ್ತಭಾವಂ ಜಾನಮಪ್ರತಿಹತದರ್ಶನಮನಸ್ಯಮಯವ್ರೋ ।

ಚಾರಿತ್ರಂ ಚ ತಯೋರ್ವೈಯತಮಸ್ತಿತ್ವಮನಿಂದಿತಂ ಭಣತವ್ರೋ ॥೧೫೫॥

ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗಸ್ತರೂಪಾಖ್ಯಾನಮೇತತ್ತಾ ।

ಜೀವಸ್ತಭಾವನಿಯತಂ ಚರಿತಂ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗಃ । ಜೀವಸ್ತಭಾವ್ರೋ ಹಿ ಜಾನದರ್ಶನೇ ಅನಸ್ಯ-
ಮಯತ್ವತ್ತಾ । ಅನಸ್ಯಮಯತ್ತಂ ಚ ತಯೋರ್ವೈತೀವಸಾಮಾನ್ಯಚೈತನ್ಯಸ್ತಭಾವಜೀವನಿವ್ಯತ್ತ-

ಭವವನ್ನಿಬಿಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಾಗುವಂಥ ಯಾವ ವೇದನೀಯ - ಆಯು - ನಾಮ - ಗೋತ್ರರೂಪ ಕರ್ಮ
ಬುದ್ಧಲಗಳದ್ದು ಜೀವದ ಚೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶೇಷ (ವಿಯೋಗ)ವು ಅದು ದ್ರವ್ಯಮೋಕ್ಷವಿದೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಪದಾರ್ಥದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು.

ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದ ಅವಯವರೂಪವಾದ ಸಮೃದ್ಧರ್ಥನ ಹಾಗೂ ಸಮೃಗ್ಣನದ
ವಿಷಯಭಾಂಗಳಾದ ಒಂಭತ್ತು ಪದಾರ್ಥಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೂ ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು.

ಕಾಗ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗಪ್ರಪಂಚಸೂಚಕಂ ಚೂಲಿಕೆಯಿದೆ.

ಗಾಥೆ - ೧೫೬

ಗಾಥಾರ್ಥ :- [ಜೀವಸಹಾವಂ] ಜೀವದ ಸ್ತಭಾವವು [ಕಾಣಂ] ಜಾನ ಮತ್ತು
[ಅಪ್ಯಡಿಹದದಂಸಣಂ] ಅಪ್ರತಿಹತ ದರ್ಶನವಿದೆ - [ಅಣಣ್ಣಮಯಂ] ಇವು (ಜೀವದಿಂದ)
ಅನಸ್ಯಮಯವಿವೆ. [ತೇಸು] ಆ ಜಾನದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ [ಣಯದಂ] ನಿಯತವಾದಂಥ [ಅತ್ಯತ್ವಂ] ಅಸ್ತಿತ್ವವಿದೆ
- [ಅಣಂದಿಯಂ] ಯಾವುದು ಅನಿಂದ್ಯವಿದೆ - [ಚರಿಯಂ ಚ ಭಣೆಯಂ] ಅದಕ್ಕೆ (ಜನೇಂದ್ರರು)
ಚಾರಿತ್ರವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಟೀಕೆ :- ಇದು ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದ ಸ್ತರೂಪದ ಕಥನವಿದೆ.

ಜೀವ ಸ್ತಭಾವದಲ್ಲಿ ನಿಯತವಾದಂಥ ಚಾರಿತ್ರವು ಅದು ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವಿದೆ. ಜೀವ ಸ್ತಭಾವವು ವಾಸ್ತವಿಕ
ವಾಗಿ ಜಾನ-ದರ್ಶನಗಳಿವೆ, ಏಕಿಂದರೆ ಅವು (ಜೀವದಿಂದ) ಅನಸ್ಯಮಯವಿವೆ. (ಜೀವದಿಂದ) ಜಾನದರ್ಶನಗಳ

ಜೀವಸ್ತಭಾವವದು ಜಾನಮೇಣಪ್ರತಿಹತದರ್ಶನವಾಗಿರುವುದು ।

ಯಾವ ಜಾನದರ್ಶನ ನಿಯತ ಅನಿಂದ್ಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವದು ತಾನ ಚಾರಿತ್ರವಿದೆ ॥೧೫೬॥

೧. ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗಪ್ರಪಂಚಸೂಚಕ = ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದ ವಿಷಯವನ್ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಡುವಂಥ; ವಿಷಯದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದ
ಕಥನ ಮಾಡುವಂಥ.

೨. ಚೂಲಿಕೆಯ ಅರ್ಥದ ಕುರಿತು ಈ ಮೇಲದಲ್ಲಿ ಒಂದ ಟಿಪ್ಪಣಿ ನೋಡುವುದು.

ತಾತ್ತ್ವಾ । ಅಫ ತಯೋಚೇವಸ್ಯರೂಪಭೂತಯೋಚಾರ್ಥನದರ್ಶನಯೋಯನಿಂದಿಯತವುವ-
ಸ್ವಿತಮುತ್ತಾದವ್ಯಯಧೌವ್ಯರೂಪವೃತ್ತಿಮಯಮಸಿತ್ತಂ ರಾಗಾದಿಪರಿಣತ್ತಭಾವಾದನಿಂದಿತಂ ತಚ್ಚರಿತಂ;
ತದೇವ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗ ಇತಿ । ದ್ವಿವಿಧಂ ಹಿ ಕಲ ಸಂಸಾರಿಷು ಚರಿತಂ - ಸ್ವಚರಿತಂ ಪರಚರಿತಂ ಚ;
ಸ್ವಸಮಯಪರಸಮಯಾವಿತ್ತಭಾರ್ಥಃ । ತತ್ತ ಸ್ವಭಾವಾವಸ್ಸಿತಾಸಿತ್ತಸ್ವರೂಪಂ ಸ್ವಚರಿತಂ, ಪರ-
ಭಾವಾವಸ್ಸಿತಾಸಿತ್ತಸ್ವರೂಪಂ ಪರಚರಿತವ್ಯಾ । ತತ್ತ ಯತ್ಸ್ವಭಾವಾವಸ್ಸಿತಾಸಿತ್ತರೂಪಂ ಪರಭಾವಾವ-
ಸಿತಾಸಿತ್ತವಾತ್ಪತ್ತತ್ವಂತಮನಿಂದಿತಂ ತದತ್ತ, ಸಾಕ್ಷಾನ್ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗತ್ವೈನಾವಧಾರಣೀಯಮಿತಿ ।

ಜೀವೋ ಸಹಾವಣಯದೋ ಅಣಯದಗುಣಪಜ್ಞಿಧ ಪರಸಮೈ ।
ಒದಿ ಕುಣದಿ ಸಗಂ ಸಮಯಂ ಪಬ್ಬಸ್ವದಿ ಕಮ್ಮಬಂಧಾದೋ ॥೧೫೫॥

ಅನನ್ಯಮಯತೆಯಿರುವ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಯಾವುದರ ಸ್ವಭಾವವು ವಿಶೇಷ ಚೈತನ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ,
ಚೈತನ್ಯವಿದೆ ಅಂಥ ಜೀವದಿಂದ ಅವು ನಿಷ್ಪನ್ನವಿವೆ (ಎಂದರೆ ಜೀವದ ಮುಖಾಂತರ ಜ್ಞಾನದರ್ಶನಗಳು
ರಚನಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ). ಈಗ ಜೀವದ ಸ್ವರೂಪಭೂತಗಳಾದಂಥ ಆ ಜ್ಞಾನದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯತೇ ವಿದೆ - ಅವಸ್ಥಿತ-
ವಾದಂಥ ಯಾವ ಉತ್ತಾದ ವ್ಯಯಧೌವ್ಯರೂಪವೃತ್ತಿಃ ಮಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿದೆ - ಯಾವುದು ರಾಗಾದಿಪರಿಣಾಮದ
ಅಭಾವದ ಕಾರಣವಾಗಿ ಅನಿಂದ್ಯವಿದೆ - ಅದು ಚಾರಿತ್ರವಿದೆ; ಅದೇ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವಿದೆ.

ಸಂಸಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರವು ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ①) ಸ್ವಚಾರಿತ್ರ ಮತ್ತು ②) ಪರಚಾರಿತ್ರವೆಂದು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರ-
ವಾಗಿದೆ; ಇದಕ್ಕು ③) ಸ್ವಸಮಯ ಮತ್ತು ④) ಪರಸಮಯವೆಂದು ಅರ್ಥವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಅವಸ್ಥಿತವಾದ
ಅಸ್ತಿತ್ವ ಸ್ವರೂಪವು (ಚಾರಿತ್ರವು) ಅದು ಸ್ವಭಾರಿತ್ರವಿದೆ ಮತ್ತು ಪರಭಾವದಲ್ಲಿ ಅವಸ್ಥಿತವಾದ ಅಸ್ತಿತ್ವಸ್ವರೂಪವು
(ಚಾರಿತ್ರವು) ಅದು ಪರಚಾರಿತ್ರವಿದೆ. ಅವುಗಳೊಳಗಿಂದ (ಎಂದರೆ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರದ ಚಾರಿತ್ರಗಳೊಳಗಿಂದ)
ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಅವಸ್ಥಿತವಾದ ಅಸ್ತಿತ್ವರೂಪ ಚಾರಿತ್ರವು ಯಾವುದು ಪರಭಾವದಲ್ಲಿ ಅವಸ್ಥಿತವಾದ ಅಸ್ತಿತ್ವದಿಂದ
ಭಿನ್ನವಿರುವ ಕಾರಣ ಅತ್ಯಂತ ಅನಿಂದ್ಯವಿದೆ ಅದು - ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗರೂಪವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು.

[ಇಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರವು 'ಪರಮಾರ್ಥ' ತಬ್ಬದಿಂದ ವಾಚ್ಯವಾದಂಥ ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣವಿದೆ, ಜೀರೆಯಿಲ್ಲ -
ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದೆ, ಮೋಕ್ಷದಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದಂಥ ಅಸಾರ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತವಾದ ಏಫಾತ್ಮ
ರಾಗಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಿವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತ ತಮ್ಮದು ಅನಂತಕಾಲವು ಕೆಲ್ದು ಹೋಗಿದೆ; ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು
ಅದೇ ಜೀವ ಸ್ವಭಾವನಿಯತ ಚಾರಿತ್ರದ್ದೇ - ಯಾವುದು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತವಿದೆ ಅದರದೇ - ನಿರಂತರ
ಭಾವನೆ ಭಾವಿಸುವುದು ಯೋಗ್ಯವಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸೂತ್ರದ ತಾತ್ಪರ್ಯವಿದೆ.]

ಜೀವಸ್ವಭಾವಸ್ಸಿತನಿದ್ದನಿಯತ ಗುಣಪಯ್ಯಾಯತ್ವ ಪರಸಮಯವಿದೆ ।

ಅವನೊಂದುಪಕ್ಷ ಸ್ವಸಮಯಮಾಡಿದರೆ ಕರ್ಮಬಂಧದಿಂ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು ॥೧೫೬॥

೧. ವಿಶೇಷ ಚೈತನ್ಯವು ಅದು ಜ್ಞಾನವಿದೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಚೈತನ್ಯವು ಅದು ದರ್ಶನವಿದೆ.

೨. ನಿಯತ = ಅವಸ್ಥಿತ; ಸ್ವಿತ; ಸ್ವಿರ; ದೃಢರೂಪಸ್ವರ.

೩. ವೃತ್ತಿ = ಪರಿಸರ; ಆಗಸ್ತುದು. (ಉತ್ತಾದವ್ಯಯಧೌವ್ಯರೂಪವ ವೃತ್ತಿಯು ಅದು ಅಸ್ತಿತ್ವವಿದೆ)

ಜೀವಃ ಸ್ವಭಾವನಿಯತಃ ಅನಿಯತಗುಣವಯಾರ್ಥೋಽಫ ಪರಸಮಯಃ ।
ಯದಿ ಕುರುತೇ ಸ್ವತಂ ಸಮಯಂ ಪ್ರಭ್ರಸ್ಯತಿ ಕರ್ಮಬಂಧಾತ್ ||೧೫||

ಸ್ವಸಮಯಪರಸಮಯೋಹಾದಾನವ್ಯಾದಾಸಪುರಸ್ಸರಕರ್ಮಕ್ಷಯದ್ವಾರೇಣ ಜೀವಸ್ವಭಾವ-
ನಿಯತಚರಿತಸ್ಯ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗತ್ವದ್ವೋತನಮೇತತ್ ।

ಸಂಖಾರಿಕೋ ಹಿ ಜೀವಸ್ಯ ಜ್ಞಾನದರ್ಶನಾವಸ್ತಿತತಾತ್ ಸ್ವಭಾವನಿಯತಾಪ್ಯಾಪಿಂದಿಮೋಹನೀ-
ಯೋದಯಾನುವೃತ್ತಿಪರತ್ವೇನೋಪರಕ್ಷೋಽಪಯೋಗಸ್ಯ ಸತಃ ಸಮುಪಾತ್ರಭಾವವೈತ್ತರೂಪ್ಯತ್ವಾದನಿ-
ಯತಗುಣವಯಾರ್ಥ್ಯಂ ಪರಸಮಯಃ ಪರಚರಿತಮಿತಿ ಯಾವತ್ । ತಸ್ಮೈವಾನಾದಿಮೋಹನೀ-
ಯೋದಯಾನುವೃತ್ತಿಪರತ್ವಮಾಪಾಪ್ಯತ್ವಂತಶದ್ವೋಪಯೋಗಸ್ಯ ಸತಃ ಸಮುಪಾತ್ರಭಾವವೈತ್ತರೂಪ್ಯ-
ತ್ವಾನ್ವಿಯತಗುಣವಯಾರ್ಥ್ಯಂ ಸ್ವಸಮಯಃ ಸ್ವಚರಿತಮಿತಿ ಯಾವತ್ । ಅಫ ವಿಲು ಯದಿ ಕಥಂಚ-
ನೋದ್ವಿಷಸ್ವಸಮ್ಯಗಾಳ್ಳಿ ಸಜೋತ್ತಿರ್ಜಿರ್ವೀವಃ ಪರಸಮಯಂ ವ್ಯಾದಸ್ಯ ಸ್ವಸಮಯಮಾದತ್ತೇ ತದಾ ಕರ್ಮ-
ಬಂಧಾದವರ್ತ್ಯಂ ಭೃತ್ಯತಿ । ಯತೋ ಹಿ ಜೀವಸ್ವಭಾವನಿಯತಂ ಚರಿತಂ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗ ಇತಿ ।

ಗಾಢೆ - ೧೫೫

ಗಾಢಾಫ್ರ : - [ಜೀವೋ] ಜೀವನು [ಸಹಾವಣಿಯದೋ] (ದ್ವರ್ವ-ಅಪೋಕ್ಷಯಿಂದ)
ಸ್ವಭಾವನಿಯತಿನಿದ್ದರೂ ಕೂಡ [ಅನಿಯದಗುಣಪಜ್ಞಿಂಧ ಪರಸಮಾಂ] ಒಂದು ವೇಳೆ ಅನಿಯತ
ಗುಣವಯಾರ್ಥ್ಯವ್ಯಾಪಾದರೆ ಪರಸಮಯನಿದ್ದಾನೆ. [ಜದಿ] ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವನು [ಸಗಂ ಸಮಯಂ
ಕುಣದಿ] (ನಿಯತಗುಣವಯಾರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಪರಿಣಮಿತನಾಗಿ) ಸ್ವಸಮಯನನ್ನ ಮಾಡಿದರೆ [ಕಮ್ಮಬಂಧಾದೋ]
ಕರ್ಮಬಂಧನದಿಂದ [ಪಬ್ರಸ್ಸದಿ] ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಟೀಕೆ : - ಸ್ವಸಮಯದ ಗ್ರಹಣ ಮತ್ತು ಪರಸಮಯದ ತಾಗಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕರ್ಮಕ್ಷಯವಾಗುತ್ತದೆ.
ಎಂಬ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಇಲ್ಲಿ (ಕುಗಾಢೆಯಲ್ಲಿ) “ಜೀವ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ನಿಯತವಾದ ಭಾರಿತವು
ಅದು ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವಿದೆ”ಯಿಂದು ತಿಳಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಸಂಖಾರೀ ಜೀವನು (ದ್ವರ್ವ ಅಪೋಕ್ಷಯಿಂದ) ಜ್ಞಾನದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಅವಸ್ಥಿತನಿರುವ ಕಾರಣ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ
ನಿಯತ-ಾನಿಶ್ಚಲರೂಪದಿಂದ ಸ್ಥಿರ)ನಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅವನು ಯಾವಾಗ ಅನಾದಿ ಮೋಹನೀಯದ ಉದಯದ
ಅನುಶರಣೆ ಮಾಡಿ ಪರಿಣತಿ ಮಾಡುವ ಕಾರಣ ಉಪರಕ್ತಂ ಉಪಯೋಗಪ್ರಭ್ರವ (ಅಶ್ವದ್ಧ ಉಪಯೋಗವು
ಇವ) ನಾಗುತ್ತಾನೆ ಆಗ (ತಾನು) ಭಾವಗಳ ವಿಶ್ವರೂಪತೆಯನ್ನು (ಅನೇಕ ರೂಪತೆಯನ್ನು) ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿರುವ
ಕಾರಣ ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ಅನಿಯತ ಗುಣವಯಾರ್ಥ್ಯತೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಅದು ಪರಸಮಯ ಎಂದರೆ ಪರಚಾರಿತ,
ವಿದ; ಅವನೇ (ಜೀವನೇ) ಯಾವಾಗ ಅನಾದಿ ಮೋಹನೀಯದ ಉದಯದ ಅನುಶರಣೆ ಮಾಡುವಂಥ ಪರಿಣಿತಿಯನ್ನು

೧. ಉಪರಕ್ತ = ಉಪರಾಗಯುಕ್ತ, ಯಾವುದೇ ಪದಾರ್ಥದಲ್ಲಾಗುವಂಥ ಜೀರೆ ಉಪಾಧಿಯ ಅನುರೂಪ ವಿಕಾರವು (ಎಂದರೆ
ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಅನ್ಯ ಉಪಾಧಿಯ ನಿಮಿತ್ತಭೂತವಿರುತ್ತದೆ ಅಂಥ ಡೊಧಿಕ ವಿಕೃತಿ - ಮರಿನತೆ- ಆರುದ್ದಿ) ಅದು ಉಪರಾಗವಿದೆ.

೨. ಅನಿಯತ = ಅನಿಶ್ಚಿತ; ಅನೇಕರೂಪ; ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರದ.

ಜೋೇ ಪರದವ್ಯಮ್ಮಿ ಸುಹಂ ಅಸುಹಂ ರಾಗೇಣ ಕುಣದಿ ಜದಿ ಭಾವಂ ।
ಸೋೇ ಸಗಚರಿತ್ತಭಟೋೇ ಪರಚರಿಯಚರೋ ಹವದಿ ಜೀವೋ ॥೧೫೬॥

ಯಃ ಪರದ್ವೈ ಶಭಮಶಭಂ ರಾಗೇಣ ಕರೋತಿ ಯದಿ ಭಾವವೂ ।
ಸ ಸ್ವಕಚರಿತ್ತಭ್ರಷ್ಟಃ ಪರಚರಿತಚರೋ ಭವತಿ ಜೀವಃ ॥೧೫೬॥

ಪರಚರಿತಪ್ರಪ್ರತಿಸ್ವರೂಪಾಖಾನಮೇತತ್ ।

ಯೋೇ ಈ ವೋಹನೀಯೋದಯಾನುವೃತ್ತಿವಶಾದ್ಜ್ಯಮಾನೋಪಯೋಗಃ ಸನ್ ಪರದ್ವೈ ಶಭಮಶಭಂ ವಾ ಭಾವಮಾದಧಾತಿ, ಸ ಸ್ವಕಚರಿತ್ತಭ್ರಷ್ಟಃ ಪರಚರಿತ್ತಚರ ಇತ್ಯಾಪಗೀಯತೇ; ಯತೋೇ ಈ ಸ್ವದ್ವೈ ಶಾದ್ವೋಪಯೋಗವೃತ್ತಿ: ಸ್ವಚರಿತಂ, ಪರದ್ವೈ ಸೋಪರಾಗೋಪಯೋಗವೃತ್ತಿ: ಪರಚರಿತಮಾತಿ ।

ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಅತ್ಯಂತ ಶುದ್ಧ ಉಪಯೋಗಪ್ರಭ್ರವನಾಗುತ್ತಾನೆ ಆಗ (ತಾನು) ಭಾವದ ಏಕರೂಪತೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿರುವ ಕಾರಣ ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ನಿಯತಂ ಗುಣಪಯ್ಯಾಯತೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಅದು ಸ್ವಸಮಯ ಎಂದರೆ ಸ್ವಚಾರಿತ್ತವಿದೆ.

ಕಾಗ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಜೀವನು ಒಂದು ವೇಳೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಸಮ್ಮಾಳ್ಜನಿಕ್ತೋತ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪರಸಮಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಸ್ವಸಮಯವನ್ನು ಸ್ವಿಕಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಅವನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಕರ್ಮಾಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ; ಅದುದರಿಂದ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಜೀವಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ನಿಯತವಾದ ಚಾರಿತ್ರ್ಯ ಅದು ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವಿದೆ (ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಾಗುತ್ತದೆ).

ಗಾಥೆ - ೧೫೬

ಗಾಥಾರ್ಥ :- [ಜೋೇ] ಯಾವನು [ರಾಗೇಣ] ರಾಗದಿಂದ (-ಎಂದರೆ ಮಾಲಿನವಾದ ಉಪಯೋಗದಿಂದ) [ಪರದವ್ಯಮ್ಮಿ] ಪರದ್ವೈಗಳಲ್ಲಿ [ಸುಹಂ ಅಸುಹಂ ಭಾವಂ] ಶಭ ಅಥವಾ ಅಶುಭ ಭಾವನ್ನು [ಜದಿ ಕುಣದಿ] ಮಾಡುತ್ತಾನೆ [ಸೋ ಜೀವೋ] ಆ ಜೀವನು [ಸಗಚರಿತ್ತಭಟೋೇ] ತನ್ನ ಚಾರಿತ್ರದಿಂದ ಭ್ರಷ್ಟವಾದಂಥ [ಪರಚರಿಯಚರೋ ಹವದಿ] ಪರಚಾರಿತ್ತದ ಆಚರಣ ಮಾಡುವಂಥವನಿದ್ದಾನೆ.

ಟೋೇ :- ಇದು ಪರಚಾರಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪರ್ತನೆ ಮಾಡುವಂಥವನ ಸ್ವರೂಪದ ಕಥನವಿದೆ.

ಯಾವನು (ಜೀವನು) ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಮೋಹನೀಯದ ಉದಯದ ಅನುಸರಣೆ ಮಾಡುವಂಥ ಪರಿಣಿತಿಯ ಪರದಿಂದ (ಎಂದರೆ ಮೋಹನೀಯದ ಉದಯದ ಅನುಸರಣೆ ಮಾಡಿ ಪರಿಣಿತವಾಗುವ ಕಾರಣದಿಂದ)

ಯಾವ ಜೀವನು ರಾಗದಿಂ ಪರದ್ವೈದಲ ಶಭಾಶುಭಭಾವ ಮಾಡುವನು ।

ಅವನು ಸ್ವಚಾರಿತ್ತಭ್ರಷ್ಟ ಪರಚಾರಿತ್ತದಾಚರಣ ಮಾಡುವವನಿಹನು ॥೧೫೬॥

ಅಸವದಿ ಜೀಣ ಪುಣಿಂ ಹಾವಂ ವಾ ಅಪ್ರಕೋಽಧ ಭಾವೇಣಿ |
ಮೋ ತೇಣ ಪರಚರಿತೋಽಧ ಹವದಿ ತ್ತಿ ಜಿಣಾ ಪರೂವೇಂತಿ ||೧೫೨||

ಅಸ್ತ್ರವತಿ ಯೀನ ಪುಣಿಂ ಹಾಪಂ ಹಾತ್ಯನೋಡಿ ಭಾವೇನ |
ಸ ತೇನ ಪರಚರಿತ್ತಃ ಭವತಿತ್ತಿ ಜಿನಾಃ ಪ್ರರೂಪಯಂತಿ ||೧೫೨||

ಪರಚರಿತಪ್ರವೃತ್ತೇಬಂಧಹೇತುತ್ಯೇನ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗತ್ವನಿವೇಧನವೇತತ್ತೋ |

ಇಹ ಕಲ ಶಾಖೋಭರಕೋಽಧ ಭಾವಃ ಪುಣ್ಯಾಸ್ತ್ರವಃ, ಅಶುಭೋಭರಕ್ತಃ ಪಾಪಾಸ್ತ್ರವ ಇತಿ |
ತತ್ ಪುಣಿಂ ಹಾಪಂ ವಾ ಯೀನ ಭಾವೇನಾಸ್ತ್ರವತಿ ಯಸ್ಯ ಜೀವಸ್ಯ ಯದಿ ಸ ಭಾವೋ ಭವತಿ ಸ
ಜೀವಸ್ತದಾ ತೇನ ಪರಚರಿತ ಇತಿ ಪ್ರರೂಪ್ಯತೇ | ತತ್: ಪರಚರಿತಪ್ರವೃತ್ತಿಬಂಧಮಾರ್ಗ ಏವ, ನ
ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗ ಇತಿ |

ರಂಜತ ಉಪಯೋಗಪುಳ್ಳವನಾಗಿ (ಉಪರಕ್ತ-ಉಪಯೋಗಪುಳ್ಳವನಾಗಿ) ವರ್ತಿಸುತ್ತ ಪರದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶುಭ
ಅಥವಾ ಅಶುಭ ಭಾವವನ್ನ ಧಾರಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅವನು (ಜೀವನು) ಸ್ವಚಾರಿತ್ರದಿಂದ ಭ್ರಮಾದಂಥ
ಪರಚಾರಿತ್ರದ ಆಚರಣೆ ಮಾಡುವಂಥವನೆಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ; ಏಂದರೆ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಸ್ವದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ
ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗರೂಪವಾದ ಪರಿಣತಿಯು ಅದು ಸ್ವಚಾರಿತ್ರವಿದೆ ಮತ್ತು ಪರದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೋಪರಾಗಂ
ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗರೂಪ ಪರಿಣತಿಯು ಅದು ಪರಚಾರಿತ್ರವಿದೆ.

ಗಾಢೆ - ೧೫೨

ಗಾಧಾಧ್ರ : - [ಜೀಣ ಭಾವೇಣಿ] ಯಾವ ಭಾವಗಳಿಂದ [ಅಪ್ರಕೋಽಧ] ಅತ್ಯನಿಗೆ [ಪುಣಿಂ ಹಾವಂ
ವಾ] ಪುಣಿ ಅಥವಾ ಪಾಪಗಳು [ಅಥ ಅಸವದಿ] ಅಸ್ತ್ರವಿತವಾಗುತ್ತವೆ, [ತೇಣ] ಆ ಭಾವಗಳ ಮುಖಾಂತರ
[ಸೋಽಧನು (ಜೀವನು)] [ಪರಚರಿತೋಽಧ ಹವದಿ] ಪರಚಾರಿತ್ರನಿದ್ವಾನೆ [ತ್ತಿ]. ಎಂದು [ಜಿಣಾ] ಜನೇಂದ್ರ
ಭಗವಂತರು [ಪರೂವೇಂತಿ] ಪ್ರರೂಪಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಟೀಕೆ : - ಇಲ್ಲಿ ಪರಚಾರಿತ್ರಪೃತ್ಯಾಯಿ ಬಂಧಹೇತುಭೂತವಿರುಪುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗತನದ
ನಿಷೇಧ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ (ಎಂದರೆ ಪರಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತನೆ ಮಾಡುವುದು ಬಂಧದ ಹೇತುವಾಗಿರು-
ವುದರಿಂದ ಅದು ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವಲ್ಲವೆಂದು ಈ ಗಾಢೆಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ).

ಯಾವ ಭಾವದಿಂದಾತ್ಯನಿಗೆ ಪುಣಿವಿಲ್ಲವೆ ಹಾಪದಾಸ್ತ್ರವಾಗುವುದು |
ಅವನಾ ಭಾವದಿಂ ಪರಚಾರಿತ್ರನಿಂದು ಜನದೇವ ಪ್ರರೂಪಿಸುವರು ||೧೫೨||

ಂ. ಮೋಪರಾಗ = ಉಪರಾಗಯುತ್ತ ; ಉಪರಕ್ತ ; ಮಲನ ; ವಿಕಾರಪುಳ್ಳ ; ಅಶುದ್ಧ. [ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿಗುಂದಂಥ
ಕಮೋಂದಯರೂಪದ ಉಪಾಧಿಯ ಅನುರೂಪವಾದ ವಿಕಾರಪು (ಎಂದರೆ ಕಮೋಂದಯರೂಪದ ಉಪಾಧಿಯ ಯಾವುದರಲ್ಲಿ
ನಿರ್ಮಿತಭೂತವಿರುತ್ತದೆ ಅಂಥ ಜಿಪಾಧಿಕ ವಿಕೃತಿಯು) ಅದು ಉಪರಾಗವಿದೆ.]

ಜೋೇ ಸವ್ಯಸಂಗಮುಕ್ತೋ ಣಣಿಮಾಣೋ ಅಪ್ಯಣಂ ಸಹಾವೇಣ ।
ಜಾಣದಿ ಪಸ್ಸದಿ ಣಯದಂ ಸೋ ಸಗಚರಿಯಂ ಚರದಿ ಜೀವೋ ॥೧೫॥

ಯಃ ಸರ್ವಸಂಗಮುಕ್ತಃ ಅನನ್ಯಮನಾಃ ಅತ್ಯಾನಂ ಸ್ವಭಾವೇನ ।

ಜಾನಾತಿ ಪಶ್ಚತಿ ನಿಯತಂ ಸಃ ಸ್ವಕಚರಿತಂ ಚರತಿ ಜೀವಃ ॥೧೬॥

ಸ್ವಚರಿತಪ್ರಪೃತ್ರರೂಪಾಖ್ಯಾನಮೇತತ್ತಾ ।

ಯಃ ವಿಲು ನಿರುಪರಾಗೋಪಯೋಗತ್ವಾಪರಸಂಗಮುಕ್ತಃ ಪರದ್ವಪ್ಯಾಪ್ಯತೋಪಯೋಗ-
ತ್ವಾದನನ್ಯಮನಾಃ ಅತ್ಯಾನಂ ಸ್ವಭಾವೇನ ಚಾಳಾನದರ್ಶನರೂಪೇಣ ಜಾನಾತಿ ಪಶ್ಚತಿ ನಿಯತಮವಸ್ತಿತ-
ತ್ವೇನ, ಸ ವಿಲು ಸ್ವಕಂ ಚರಿತಂ ಚರತಿ ಜೀವಃ । ಯತೋ ಹಿ ದೃತಿಧ್ವಷಿಸ್ವರೂಪೇ ಪುರುಷೇ ತನ್ನತ್ರ-
ತ್ವೇನ ವರ್ತನಂ ಸ್ವಚರಿತಮಿತಿ ।

ಇಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಶಂಖೋಪರಕ್ತಭಾವವು (-ಶಂಖರೂಪವಿಕಾರಿಭಾವವು) ಅದು ಪ್ರಕ್ಾಂಸ್ರವದಿದ
ಮತ್ತು ಅಶಂಖೋಪರಕ್ತಭಾವವು (-ಅಶಂಖರೂಪವಿಕಾರಿಭಾವವು) ಅದು ವಾಪಾಸ್ರವದಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ವೃಣಾ
ಅಥವಾ ಪಾಪಗಳು ಯಾವ ಭಾವಗಳಿಂದ ಅಸ್ವವಿತವಾಗುತ್ತವೆ ಆ ಭಾವಗಳು ಯಾವಾಗ ಯಾವ ಜೀವನಿಗೆ
ಅಗುತ್ತವೆ ಆಗ ಆ ಜೀವನು ಆ ಭಾವಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಪರಬಾರಿತನಿದ್ವಾನೆ - ಎಂದು (ಜನೋಧರ
ಮುಖಾಂತರ) ಪ್ರರೂಪನೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಪರಬಾರಿತದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಪೃತಿಯು ಅದು
ಬಂಧಮಾರ್ಗವೇ ಇದೆ, ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವಲ್ಲ. (ಎಂಬುದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗುತ್ತದೆ.)

ಗಾಥೆ - ೧೫

ಗಾಥಾರ್ಥ :- [ಜೋೇ] ಯಾವನು [ಸವ್ಯಸಂಗಮುಕ್ತೋ] ಸರ್ವಸಂಗದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಮತ್ತು
[ಣಣಿಮಾಣೋ] ಅನನ್ಯಮನಸ್ವನಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತು [ಅಪ್ಯಣಂ] ಅತ್ಯಾನನ್ಯ [ಸಹಾವೇಣ] (ಜಾಳಾನ
ದರ್ಶನರೂಪ) ಸ್ವಭಾವದಿಂದ [ಣಯದಂ] ನಿಯತರೂಪದಿಂದ (ಸ್ವರತಯೋಡನೆ) [ಜಾಣದಿ ಪಸ್ಸದಿ]
ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಸೋಡುತ್ತಾನೆ [ಸೋ ಜೀವೋ] ಆ ಜೀವನು [ಸಗಚರಿಯಂ] ಸ್ವಭಾರಿತವನ್ನು
[ಚರದಿ] ಅಚರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಟೀಕೆ :- ಇದು ಸ್ವಭಾರಿತದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತನೆ ಮಾಡುವಂಥವನ ಸ್ವರೂಪದ ಕಥನವಿದೆ.

ಯಾವನು (ಜೀವನು) ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ನಿರುಪರಾಗಂ ಉಪಯೋಗಪುಳ್ಳವನಾಗಿರುವ ಕಾರಣ ಸರ್ವ-

ಯಾವನು ಸರ್ವಸಂಗಮುಕ್ತ ಅನನ್ಯಚತ್ತದಿಂದಾತ್ಮನನು ಸ್ವಭಾವದಂದ ।

ಅವರತದಿ ತಿಳಿಯುವ ಸೋಡುವನವನು ಸ್ವಭಾರಿತವಾಚರಿಪನು ॥೧೫॥

೧. ನಿರುಪರಾಗ = ಉಪರಾಗವಿಲ್ಲದ; ನಿಮರ್ಲ; ಅವಿಕಾರಿ; ಶುದ್ಧ. [ನಿರುಪರಾಗ ಉಪಯೋಗಪುಳ್ಳ ಜೀವನು ಸಮಸ್ಯಾಭ್ಯಂತರ ಸಂಗದಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರವಿದ್ವರೂ ಏಸ್ಯಂಗ ಪರಮಾತ್ಮನ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಸುಂದರಾನಂದಸ್ಯಂದಿ
ಪರಮಾನಂದಸ್ವರೂಪ ಸುಖಸುಧಾರಸದ ಆಕ್ಷಾದನಯಿಂದ ಪೂರ್ಣ ಕಲಶದಂತೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅತ್ಯಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪರಿಷ್ಕಾರಣನಿರುತ್ತಾನೆ.]

ಚರಿಯಂ ಚರದಿ ಸಗಂ ಸೋ ಜೋ ಪರದವ್ಯಪ್ಪಭಾವರಹಿದಪ್ಪಾ |
ದಂಸಣಾಣವಿಯಪ್ಪಂ ಅವಿಯಪ್ಪಂ ಚರದಿ ಅಪ್ಪಾದೋ ||೧೫೬||

ಚರಿತಂ ಚರತಿ ಸ್ವಕಂ ಸ ಯಃ ಪರದ್ವಾತ್ತಭಾವರಹಿತಾತ್ಮಾ |
ದರ್ಶನಜಾಳನವಿಕಲ್ಪಮವಿಕಲ್ಪಂ ಚರತಾತ್ಮನಃ ||೧೫೭||

ಶುದ್ಧಸ್ವಚರಿತಪ್ರಪ್ತಿಪಥಪ್ರತಿಪಾದನಮೇತತ್ |

ಯೋ ಹಿ ಯೋಗೀಂದ್ರಃ ಸಮಸ್ತಮೋಹವ್ಯಾಹರಹಿಭೂತತ್ವಾತ್ಪರದ್ವಸ್ವಭಾವಭಾವ-
ರಹಿತಾತ್ಮಾ ಸನ್, ಸ್ವದ್ವಯಮೇಕಮೇವಾಭಿಮುಖೀನಾನುವರ್ತವಾನಃ ಸ್ವಸ್ವಭಾವಭೂತಂ ದರ್ಶನ-

ಸಂಗದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತ, ಪರದ್ವದಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತಂ ಉಪಯೋಗಪ್ರಳಿವನಾಗಿರುವ ಕಾರಣ
ಅನನ್ಯಮನಸ್ಯ ನಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತ, ಅತ್ಯನನ್ನ ಜಾಳನ-ದರ್ಶನರೂಪ ಸ್ವಭಾವದ ಮುಖಾಂತರ ನಿಯತ
ರೂಪದಿಂದ ಎಂದರೆ ಅವಸ್ಥಿತರೂಪದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ - ಸೋದುತ್ತಾನೆ; ಆ ಜೀವನು ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ
ಸ್ವಚಾರಿತವನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಾನೆ; ಏಕೆಂದರೆ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ದೃಷ್ಟಿ ಜ್ಞಾಪ್ತಿಸ್ವರೂಪ ಪುರುಷನಲ್ಲಿ (ಅತ್ಯನಲ್ಲಿ)
ತನ್ನಾತ್ಮರೂಪದಿಂದ ವರ್ತಿಸುವುದು ಅದು ಸ್ವಚಾರಿತವಿದೆ.

ಭಾಬಾಧ್ರ : - ಯಾವ ಜೀವನು ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗದಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತ ಮತ್ತು ಅವನ ಪರಿಣತಿಯು
ಪರದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗದ ಹಾಗೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತ, ಸ್ವಭಾವಭೂತ ಜಾಳನ-ದರ್ಶನ ಪರಿಣಾಮದ ಮುಖಾಂತರ
ಅತ್ಯನನ್ನ ಸ್ವಿರತೆಯೋದನೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ - ಸೋದುತ್ತಾನೆ ಆ ಜೀವನು ಸ್ವಚಾರಿತ್ವದ ಆಚರಣ
ಮಾಡುವಂಥವನಿದ್ದಾನೆ; ಏಕೆಂದರೆ ದೃಷ್ಟಿಜ್ಞಾಪ್ತಿಸ್ವರೂಪನಾದ ಅತ್ಯನಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ದೃಷ್ಟಿಜ್ಞಾಪ್ತಿರೂಪದಿಂದ
ಪರಿಣಮಿತನಾಗಿರುವುದು ಅದು ಸ್ವಚಾರಿತವಿದೆ.

ಗಾಥೆ - ೧೫೮

ಗಾಥಾಧ್ರ : - [ಜೋ] ಯಾವನು [ಪರದವ್ಯಪ್ಪಭಾವರಹಿದಪ್ಪಾ] ಪರದ್ವಾತ್ತಕವಾದ ಭಾವಗಳಿಂದ
ರಹಿತವಾದ ಸ್ವರೂಪಪ್ರಳಿವನಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತ, [ದಂಸಣಾಣವಿಯಪ್ಪಂ] (ನಿಜಸ್ವಭಾವಭೂತ)
ದರ್ಶನಜಾಳನರೂಪ ಭೇದವನ್ನ [ಅಪ್ಪಾದೋ ಅವಿಯಪ್ಪಂ] ಅತ್ಯನಿಂದ ಅಭೇದರೂಪವಾಗಿ [ಚರದಿ]
ಆಚರಿಸುತ್ತಾನೆ, [ಸೋ] ಅವನು [ಸಗಂ ಚರಿಯಂ ಚರದಿ] ಸ್ವಚಾರಿತವನ್ನ ಆಚರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಟೀಕೆ : - ಇದು ಶುದ್ಧ ಸ್ವಚಾರಿತಪ್ರಪ್ತಿಯ ಮಾರ್ಗದ ಕಥನವಿದೆ.

ಪರದ್ವಾತ್ತಕಭಾವರಹಿತ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ದರ್ಶನ - ಜಾಳನರೂಪ ಭೇದವ |
ತೊರದಾತ್ಮನಿಂದಭೇದರೂಪವಾಚರಿಪನವ ಸ್ವಚಾರಿತವಾಚರಿಪನು ||೧೫೮||

೧. ವ್ಯಾಪ್ತತ್ವ = ವಿಮುಖಿವಾದ; ಬೇರೆಯಾದ; ನಿವೃತ್ತವಾದ; ನಿವೃತ್ತ; ಭನ್ನ.

೨. ಅನನ್ಯಮನಸ್ಯ = ಪರಿಣಿತಿಯ ಅನ್ಯದ ಕುರಿತು ಅಲ್ಲದಂಥದು [ಮನ-ಚತು; ಪರಿಣಿತಿ; ಭಾವ.]

೩. ದೃಷ್ಟಿ = ದರ್ಶನಕ್ಕಿಯ; ಸಾಮಾನ್ಯ ಅವಲೋಕನ.